

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KULLANIMI

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erdem ÖZÜÇELİK

BURSA – 2019

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KULLANIMI
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erdem ÖZÜÇELİK

Danışman:

Başak Aydem ÇİFTÇİOĞLU

BURSA – 2019

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı'nda 701420046 numaralı Erdem Özüçelik'in hazırladığı "Uzaktan eğitim sistemlerinin kullanımı Uludağ Üniversitesi örneği" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, .4./1./2019 günü 13:30-14:30 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının Basarılı
(başarılı/başarısız) olduğuna Oy birliği (oybirliği/oyçokluğu) ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. B. Aydın
Ciftci

Prof. Dr. Seray Yürür

Dr. Öğr. Üyesi Mehlika Saraç

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Uzaktan eğitim sistemlerinin kullanımı Uludağ Üniversitesi örneği” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

15.01.2019

Adı Soyadı : Erdem ÖZÜÇELİK
Öğrenci No : 701420046
Anabilim Dalı : İşletme
Programı : Yönetim ve Organizasyon Tezli
Statüsü : Yüksek Lisans

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 24/09/2018

Tez Başlığı / konusu:

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 121 sayfalık kısmına ilişkin, 24/09/2018 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9 'dür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dâhil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

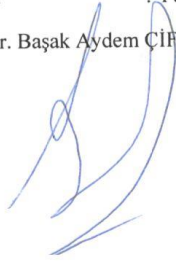
Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Erdem ÖZÜÇELİK
Öğrenci No : 701420046
Anabilim Dalı : İşletme
Programı : Yönetim ve Organizasyon Tezli
Statüsü : Yüksek Lisans
Doç. Dr. Başak Aydem ÇİFTÇİOĞLU

Tarih ve İmza

24.09.2018

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Erdem ÖZÜÇELİK
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : İşletme
Bilim Dalı : Yönetim ve Organizasyon
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : x+105
Mezuniyet Tarihi :
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Başak Aydem ÇİFTÇİOĞLU

UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KULLANIMI ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Zaman kavramının hızla ilerlediği 21.yüzyıl'da insanoğlunun en büyük buluşlarından biri olan internet, hayatımızda vazgeçilmezler arasına girmektedir.

Eğitim kurumlarının örgün eğitim sistemini uygularken karşılaştıkları maliyetler, uzaktan eğitim sistemiyle yaptıkları eğitim maliyetlerini geçmektedir. Bunun ispatı üniversitelerin uzaktan eğitime yönelmeleri olarak değerlendirilebilir. Örgün eğitimde ihtiyaç duyulan derslikler, dersliklerin ihtiyaçları, ısınma maliyetleri, öğrencilerin kurumlara gidip gelmesinde harcanılan giderler gibi materyaller bu kurumları bilişim sektörüne yöneltmektedir. Bu yöneliş hem maliyet açısından kurumları rahatlatmakta hem öğrencilerin kendi istedikleri mekânda ve zamanda eğitimlerini alabilmekte hem de akademisyenler eğitimlerini rahat ve teknolojik sanal platformlarda, öğrenci ile iletişimlerini kolaylıkla zaman ve mekân kaydı olmaksızın yapabilmektedirler.

Bu çalışmada Uludağ Üniversitesi'nin örgün eğitim sistemlerine entegre etmiş olduğu UKEY sisteminin, öğrenciler tarafından kullanımı, teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, uzaktan öğrenme, teknoloji kabul modeli, öğrenme yönetim sistemleri.

ABSTRACT

Name and Surname : Erdem ÖZÜÇELİK
University : Bursa Uludağ University
Institution : Institute of Social Science
Field : Business Administration
Brench : Management and Organization
Degree Awarded : Master of Science (MS)
Page Number : x+105
Degree Date :
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Başak Aydem ÇİFTÇİOĞLU

USE OF DISTANCE EDUCATION SYSTEMS; THE CASE OF ULUDAG UNIVERSITY

One of the greatest discoveries of mankind in the 21st century, when the concept of time is rapidly advancing, the internet is among the indispensable ones in our lives. The costs of formal education systems are higher than those of distance education systems. Materials such as the classrooms needed for formal education, the needs of the classrooms, heating costs, expenditures of the students on the way to and from the institutions, etc. direct these institutions to the information sector. This orientation relaxes the institutions in terms of cost and enables the students to take their place and time in their own education and also the academicians can make their pieces of training with comfortable and technological virtual platforms without having to easily communicate with the students in time and space.

In this study, the use of the UKEY system, which Uludag University integrates with the formal education systems, will be examined within the framework of the technology acceptance model.

Keywords: Distance education, distance learning, technology acceptance model, Learning Management System.

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimi ders sürecinde ve tez aşamasında, benden değerli akademik bilgilerini ve tecrübelerini, her zaman en iyisini ve doğrusunu yapabilmem için teşviklerini eksik etmeyen çok saygı duyduğum değerli danışman hocam Doç. Dr. Başak Aydem ÇİFTÇİOĞLU'na saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmada esas alınan verilerin elde edilmesinde emeği geçen Araştırma Görevlileri Lütfi SİZER ve Hakan AKAR 'ada yardımlarından dolayı minnettarlığımı ve teşekkürlerimi dile getirmek benim için onur kaynağıdır.

Ayrıca Tez çalışmasının hazırlanma sürecinde her türlü desteği ve ilgiliyi eksik etmeyen hoşgörü ve yardımıyla her zaman yanımda duran Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürümüz Dr. Öğr. Üyesi Melih ENGİN hocama teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Akademik kariyer hayatım boyunca, bu uzun ve yorucu süreçte her zaman yanımda olan başta sevgili ailem ve üniversitedeki arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİL LİSTESİ	vii
TABLolar	viii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	2
1. UZAKTAN EĞİTİM KAVRAMI VE KAPSAMI	2
3. UZAKTAN EĞİTİMİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI	10
4. UZAKTAN EĞİTİM İLE İLGİLİ GENEL DEĞERLENDİRMELER	16
5. UZAKTAN EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ	20
5.1. Uzaktan Eğitimin Dünyadaki Gelişim Süreci	20
5.2. Uzaktan Eğitimin Türkiye’deki Gelişim Süreci	23
5.2.1. Tanımlanma Dönemi	23
5.2.2. Mektupla Eğitim Dönemi	24
5.2.3. İletişim Teknolojilerini Kullanma Dönemi	25
İKİNCİ BÖLÜM	28
UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİ VE YAPILANMASI	28
1. UZAKTAN EĞİTİMDE KULLANILAN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ	28
1.1. İnternet	29
1.1.1. Bloglar	31
1.1.2. Sosyal Medya	32
1.1.3. Açık Ders Malzemeleri	32
1.2. Öğrenme Yönetim Sistemleri (Lms)	33
2. BİLİŞİM SİSTEMLERİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN TEORİ VE MODELLER	37
2.1. Gerekçeli Eylem Modeli	38
2.2. Planlı Davranış Modeli	40
2.3. Teknoloji Kabul Modeli	41
3. ÜNİVERSİTELERDE UZAKTAN EĞİTİM YAPILANMASI	47

3.1.	Dünya Üniversitelerinde Uzaktan Eğitim Yapılanması	47
3.1.1.	Harvard Üniversitesi Uzaktan Eğitim(Online Learning) - Abd	47
3.1.2.	Wageningen Üniversitesi Uzaktan Eğitim - Hollanda.....	49
3.1.3.	Tokyo Online Üniversitesi - Japonya	51
3.2.	Türkiye'deki Üniversitelerde Uzaktan Eğitim Yapılanması.....	53
3.2.1.	Marmara Üniversitesi Uzem	53
3.2.2.	Atatürk Üniversitesi Atauzem	54
3.2.3.	Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi.....	55
3.2.4.	Uludağ Üniversitesi Kurum, Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Yönetişim Sistemi	57
	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	62
	UKEY EĞİTİM YAZILIMININ TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE İNCELENMESİ	62
1.	ARAŞTIRMA AMACI	62
2.	ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ.....	63
3.	ARAŞTIRMA ÖLÇEĞİ	64
4.	ARAŞTIRMA ANALİZİ	65
4.1.	Tanımlayıcı İstatistikler	65
4.2.	Ölçeğe İlişkin Analizler	67
4.3.	Bileşen Maddelerinin Saptanması.....	69
4.3.1.	Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında yapılan T-Testi.....	71
4.3.2.	Öğrencilerin yaş gruplarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi	72
4.3.3.	Öğrencilerin internet kullanım sıklığı değişkeni temel alınarak yapılan, UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA	74
4.3.4.	Öğrencilerin bilgisayar sahibi olup olmadıklarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında yapılan T-Testi.....	76
4.3.5.	Öğrencilerin interneti ne kadar süreden beri kullandıkları değişkenine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA Testi	77
4.3.6.	Öğrencilerin en çok tercih ettikleri internete bağlanma yollarıyla ilgili olarak UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi	79
4.3.7.	Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi	81
4.3.8.	Öğrencilerin kaçınıcı sınıfta öğrenim gördüğünü esas alarak UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi	84

4.3.9. Öğrencilerin UKEY'i kullanım sıklıklarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA Testi	87
4.3.10. Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin UKEY'e hangi yollardan erişim sağladıklarının hipotez kapsamında ANOVA Testi	88
BULGULAR VE SONUÇ	91
ARAŞTIRMA KISITLILIKLARI VE YENİ ÇALIŞMALARA ÖNERİLER	96
EK 1 ARAŞTIRMADA KULLANILAN TKM ÖLÇEĞİ ANKET FORMU	98
KAYNAKÇA	99

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Öğrenme Yönetim Sistemi Bileşenler.....	35
Şekil 1.1: 2016 yılı Avrupa Üniversitelerindeki Öğrenme Yönetim Sistemleri tercihleri dağılımı(https://mfeldstein.com/new-release-european-lms-market-report/).....	36
Şekil 2: Gerekçeli Eylem Modeli(Fishbein ve Ajzen, 1975).....	39
Şekil 3: Planlı Davranış Modeli(Ajzen, 1991).....	41
Şekil 4: Teknoloji Kabul Modeli(Davis, 1989).....	43
Şekil 5: Geliştirilmiş Teknoloji Kabul Modeli (TKM2) (Venkatesh, 2000).....	44
Şekil 6: Teknoloji Kabul Modeli III(Venkatesh, 2008).....	46
Şekil 7: UKEY-TKM Yamaç Grafiği.....	69

TABLolar

Tablo 1. UKEY sistemi açılış tarihinden itibaren (2013-2014 Güz Dönemi) bulunduğumuz döneme(2017-2018 Bahar Dönemi) kadar ki kullanım istatistikleri.....	58
Tablo 2. Hipotezler.....	63
Tablo 3. 5’li Likert ölçeği.....	64
Tablo 4. Örneklem Demografik Profiline İlişkin Veriler	65
Tablo 5. UKEY Teknoloji Kabul Ölçeğinin Faktör Analizi Uygunluğuna İlişkin Veriler	68
Tablo 6. UKEY Teknoloji Kabul Ölçeğinin Faktör Durumları.....	68
Tablo 7. Döndürülmüş Bileşenler Matrisi (Varimax).....	70
Tablo 8. Cinsiyete Göre Karşılaştırma	71
Tablo 9. Yaş değişkenine göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin betimsel verileri	72
Tablo 10. Yaş değişkenlerine göre ANOVA testi.....	73
Tablo 11. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin internet kullanım sıklığına göre istatistiksel verileri	74
Tablo 12. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin internet kullanım sıklığına göre ANOVA testi	75
Tablo 13. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin bilgisayar sahipliğine göre T-Testi.....	76
Tablo 14. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin interneti ne zamandan beri kullandıkları ile ilgili betimsel verileri	77
Tablo 15. Öğrencilerin İnternet’i kullandıkları süre bakımından UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin ANOVA testi	78
Tablo 16. Öğrencilerin internete bağlanma yolları ile ilgili betimsel verileri	79

Tablo 17. Öğrencilerin internete bağlanma yollarıyla ilgili olarak UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi	79
Tablo 18. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin betimsel verileri	81
Tablo 19. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi	82
Tablo 20. Tukey ve Hochberg Testi Verileri	83
Tablo 21. Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin kaçınıcı sınıfta öğrenim gördüğünü esas alan betimsel verileri	85
Tablo 22. Öğrencilerin eğitim gördükleri sınıflarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi	85
Tablo 23. Tukey Testi Verileri	86
Tablo 24. Öğrencilerin UKEY'i kullanım sıklıklarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin betimsel verileri	87
Tablo 25. Öğrencilerin UKEY'i kullanım sıklıklarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi	88
Tablo 26. Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin UKEY'e hangi yollardan erişim sağladıkları bakımından gösterilen betimsel verileri	89
Tablo 27. Öğrencilerin UKEY'e hangi yöntemlerle erişim sağladıklarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi	89
Tablo 28. Hipotezler.....	92

KISALTMALAR

AECT	: Eğitim İletişimi ve Teknolojisi Kurumu
AF	: Algılanan Fayda
AKK	: Algılanan Kullanım Kolaylığı
ATAUZEM	: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi
çev.	: çeviri
FRTEM	: Film, radyo, televizyon ile eğitim merkezi
HBX	: Harvard Business School
LMS	: Learning Management System (Öğrenme Yönetim Sistemi)
MIT	: Massachusetts Institute of Technology
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
TKM	: Teknoloji Kabul Modeli
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UKEY	: Uludağ Üniversitesi Kurum, Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Yönetişim Sistemi
UZEM	: Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi
www	: World Wide Web(Dünya çapında ağ)
YAYKUR	: Yaygın yükseköğretim kurumu
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Eğitim yöntemlerinde yenilikler gün geçtikçe artmakta ve söz konusu üniversitelerde de eğitim anlayışlarının çeşitlenmesine sebep olmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle hayatımızın kolaylaştığı son yüzyılda, eğitsel faaliyetlerde de teknoloji kullanımı hızlı bir şekilde artmaktadır. Artık eğitimde sanayileşme diyebileceğimiz bir döneme girilmiştir. Yeni sistem, öğrencilerin bilgiye olan ilgisini daha çok artırmakta ve daha çabuk öğrenmeyi teşvik etmektedir. Teknoloji ile eğitim sistemlerini entegre eden ülkeler refah seviyeleri yüksek toplumlar inşa etmede, diğer ülkeler ile rekabet içerisinde bulunmaktadırlar.

Uzaktan eğitim sistemleri birçok ülkede faaliyet gösteren niversiteler tarafından benimsenmiş bir eğitim sistemidir. Bir işletme perspektifiyle bakıldığında örgün eğitimdeki maliyetlerin çok yüksek olması, niversiteleri uzaktan eğitim sistemine yöneltmektedir. Bu yöneliş beraberinde bir takım olumsuzluklar ve olumlu durumlar ortaya koymaktadır.

Üniversiteler, uzaktan eğitim sistemlerini uygulamada çeşitli yazılımlar kullanmaktadır. Bu yazılımlardan en yaygın ve en çok kullanılanı ‘‘ğrenme Yönetim Sistemleri’’dir. Bu platformlar sayesinde niversiteler sanal bir sınıf ortamı oluşturup adeta örgün eğitimdeymiş hissi vererek öğrencileri eğitime teşvik etmektedir.

Yürütülen bu çalışmada uzaktan eğitim sistemlerinden, dünyada ve ülkemizde uzaktan eğitim örneklerinden bahsedilecektir.

Bu kapsamda çalışmanın uygulama bölümünde Bursa Uludağ niversitesi’nin bizzat kendi tasarlamış olduğu bir çeşit öğrenme yönetim sistemi olan ve yazılımsal altyapısının Bursa Uludağ Üniversitesi Bilgi Işlem Birimi tarafından yapılan UKEY sisteminden bahsedilecektir. UKEY sisteminin örgün eğitime dâhil edildiğinden beri ne derece gelişim sağladığı ve öğrenciler arasında ne derece kabul grdğu ‘‘Teknoloji Kabul Modeli’’ çerçevesinde incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. UZAKTAN EĞİTİM KAVRAMI VE KAPSAMI

Eğitim kavramı, insanla birlikte hayata başlayan, insanın hem hayatını manidar kılan hem de bu yolla kendisini geliştirmesini sağlayan özel bir kavramdır. İnsana ve toplumsal hayata nitelikli bakış açısı kazandıran, herhangi bir konuya ilişkin olarak insana çeşitli kabiliyetler kazandıran bu kavram, bireyin sosyal bir canlı olmasında, kendisini farklı bilgi ve tecrübelerle şekillendirmesinde, kendisi ile alakalı bir anlam dünyası kurmasında geçirdiği bir değişim süreci olarak ifade edilebilir. Eğitim kavramı incelendiğinde öncelikli bilinmesi gereken şey bu kavramın bir süreci kapsadığıdır. Süreç kavramının, devamlılığa işaret ettiği aşikârdır(Akınoğlu, 2005:31-46).

Hakikaten süreç kavramı “aralarında birlik olan veya belli bir düzen veya zaman içinde tekrarlanan, ilerleyen, gelişen olay ve hareketler dizisi” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Söz konusu eğitim kavramı hakkında ise farklı ve bir o kadar benzer tanımlamalar mevcuttur.

Varış, (1994) eğitim kavramını “bireyin tüm yaşamı boyunca devam eden, okul dışında ve içinde yaşam boyu edindikleri deneyimlerin bütünüdür” diye nitelendirmiştir (Varış, 1994:9).

Resmi bir tanımla, “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye etme.” Olarak belirtilmiştir (www.tdk.gov.tr).

Başka bir tanımla eğitim, bireyin yaşamını dengeli ve verimli devam ettirmesini ve topluma uyumunu sağlayan bir araçtır (Gökalp, 2016:1).

Eğitim hakkında yapılan tanımlamaları incelediğimizde karşımıza bireyin bir kazanım elde etmesi gerektiği ve bu kazanımlarını toplumsal hayatta kullanması, sosyal hayata adapte olması açısından önemli olduğunu göstermektedir. Bu sebeple eğitimin ne gibi kazanımlar sağladığından bahsetmemiz gereklidir.

Öncelikli olarak bireye özel kazanımlar sağlayan, topluma değil bizzat kendisine ilişkin faydaları bulunan önemli kazanımları bulunmaktadır. Bu kazanımlar, bireyin gelecekteki istihdam olasılığını ve verimliliğini arttırarak gelir seviyesinin yükselmesini ve dolayısıyla daha fazla hizmetten faydalanmasını sağlayacak biçimde gözükmektedir. Finansal olarak ifade edebileceğimiz bu kazanımlar, hususi maliyetler ile kıyaslanmakta ve kişinin özel getiri oranı olarak nitelendirilmektedir(Woodhall, 1994:19). Ancak bu kazanımlar ülkelere göre değişmektedir. Afrika ülkelerinde yükseköğretim seviyesinde hususi getiri oranı %30'larda iken bazı gelişmiş ülkelerde %12 civarındadır (Psacharopoulos, 2008:258).

Kişisel kazanımlar bir yana, eğitimin insana kazandırdığı bir diğer kazanım ise sosyal kazanımlardır. Bu kazanım toplumla olan ilişkilerin düzenlenmesinde tetikleyici bir unsur olmaktadır. Bu faydalar, devletin vergi gelirlerinin artması ve sosyal yaşama eğitilmiş ve nitelikli bireylerin verimliliğinin artırılması suretiyle milli gelire katkı sağlaması olarak nitelendirilebilir(Gölpek, 2012: 46,47).

Bilgi teknolojilerinin gittikçe geliştiği ve yeni sistemler kurulmaya başlandığı yaşadığımız dönemde şüphesiz eğitim ihtiyacı da artmaktadır. Eğitim ihtiyacı toplumları bilgi yoğun bir yaşama doğru götürmektedir. Teknoloji-eğitim birbirine paralel seviyede gelişmesi gereken iki unsurdur.

Günümüz bilim insanları “information highway” dedikleri “bilgi otobanından”, öğrenme ağlarından, sanal yükseköğrenim kurumlarından ve daha aklımıza gelebilecek derecede farklı teknolojik gelişmelerden bahsetmektedirler (Negropente, 1995:3-5).

Böyle gelişmelerden söz ettiğimizde eğitimin teknoloji ile birleşiminden kaynaklanan bir kavram olarak karşımıza, uzaktan eğitim çıkmaktadır. Bu kavram akademik camiada yeni araştırmalara konu olmuş ve ülkemizde de gitgide daha yaygın bir şekilde üniversitelerimizde uygulanmaya başlanmıştır.

Eğitim ve öğretim faaliyetleri artık mekânların dışına çıkarak, öğrencilerin gerektiğinde bilgiye kolay bir şekilde erişebilecekleri sanal âleme taşınmıştır. Öğretme, ölçme ve değerlendirme teknikleri de çeşitlenmiş, klasik sınav ve değerlendirme yöntemlerinin çok ötesinde bilgi aktarımının hemen sonrasında elektronik ortamda

anında ölçümün yapıldığı bir sistem oluşmuştur. Bilişim teknolojilerinde gerçekleşen bu hızlı değişim, çağımızın kazanımlarından biri olduğunu açıkça göstermektedir.

21.yy'da fiber teknoloji, bilgi teknolojileri, kablo teknolojileri, uydu teknolojileri ve farklı bilişim alanlarındaki bugüne ve geleceğe yönelik gelişmeler eğitim sürecinin yapısını olumlu yönde etkilemekte ve öğretmenleri eğitim alanında teknolojiyi nasıl kullanacaklarına dair bilgi vermektedir. Uzaktan eğitim kavramı, insanları eğitim için belirli bir mekâna getirip eğitim olanaklarını onlara sağlamayı değil, eğitim olanaklarını teknoloji yardımıyla onlara ulaştırma metodunu gerçekleştirmektedir(İşman, 2005:29).

Finansal açıdan baktığımızda ise ekonomik olarak eğitime ayrılan bütçe teknoloji geliştikçe daha fazla artmaktadır. Ayrıca bilgi teknolojisi sayesinde eğitim-bilim birleşmesi, daha nitelikli ve daha yenilikçi hale gelmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler uzaktan eğitim vesilesiyle vatandaşlarını ve öğrencilerini eğitirken onların yeteneklerini ve iç dünyalarını topluma kazandırmayı ön plana çıkarmakta, ekonomik anlamda da toplum ve devlet ilişkisine önemli katkı değer sağlamaktadırlar (Simnson, 2006:2).

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde nüfus artışı, eğitimi de zorlaştırmakta, mekân, eğitim giderleri ve çeşitli maliyetler sebebiyle eğitim seviyesi düşebilmektedir. Bu sorunun önüne geçilebilmesi uzaktan eğitimin doğru ve etkin bir biçimde eğitim hayatına dâhil edilmesiyle sağlanabilir. Yenilenebilir ve çözümlenebilir bir uzaktan eğitim sistemiyle toplumun eğitim seviyesi yükselebileceği gibi artan bilgi toplumu karakteristiği de daha özgün ve daha yenilikçi bireyler ortaya koyacaktır.

Uzaktan eğitim kavramından da anlaşılacağı üzere uzaktan kelimesi eğitimin nasıl gerçekleşeceği ile alakalı olarak bizi bilgilendirmektedir. Uzaktan eğitimi tanımlanmasında çok farklı görüşler olsa da hepsi benzer konulara dikkat çekmektedir (Nişancı, 2005:16).

Yüksek Öğretim Kurumlarında uzaktan öğretime ilişkin usul ve esaslardaki tanıma göre, “Yükseköğretim kurumlarında öğretim faaliyetlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak planlandığı ve yürütüldüğü, öğrenci ile öğretim elemanı ve öğrencilerin kendi aralarında karşılıklı etkileşimine dayalı olarak derslerin bizzat öğretim

elemanı tarafından aynı mekânda bulunma zorunluluğu olmaksızın eşzamanlı biçimde verildiği öğretim biçimidir.”(www.yok.gov.tr)

Türk Dil Kurumu'nun tanımında ise uzaktan öğrenim, “Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi” olarak ifade edilmektedir.(www.tdk.gov.tr)

Akademik bir tanımlamayla uzaktan eğitim “istenilen bir ortamda gerçekleştirilen, elektronik ve teknolojik iletişim yöntemleri ile birlikte, birtakım ders teknikleri uygulanarak ve aynı zamanda kuruma özgün politikaların kullanılmasını gerektiren bir program dâhilinde yapılan eğitim faaliyetidir.”(Graham, Kearsley, 1996:3)

Almanya'da 60 ve 70'li yıllarda eğitimci Otto Peters uzaktan eğitim kavramını “fernunterricht” olarak Almanca tanıtmış ve bu terim Fransa'da uzaktan eğitim yapan eğitim kurumlarında isim olarak nitelendirilmiştir (Verduin ve Clark, çev. Maviş, 1994:5-10).

Keegan (1995) “uzaktan eğitimde yeni yörüngeler” adlı çalışmasında uzaktan eğitim ifadesinin içerdiği şu kavramlara yer vermiştir: *Açık öğretim, yükseköğretimde uzaktan öğrenme, sorumluluk eğitimi, kendi kendine rehber çalışma, yaşam boyu eğitim, bireysel çalışma, ev çalışması* (Keegan, 1995:35). Bu kavramlar günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca küresel anlamda da bu terimlerle karşılaşmak olasıdır. Bu farklı tanımlamalar uzaktan eğitimin ne kadar geniş kapsamlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

California Uzaktan Eğitim kurumu, uzaktan eğitimi öğrenciyle eğitim kaynaklarının arasındaki bağlantıları birbirine entegre ederek eğitimi tümünden uygulayan bir bütün olarak görüp, gelişmekte olan bilişim teknolojilerini de yakın takipte tutma zorunluluğunun olması gerektiğine vurgu yapmaktadır(www.cdllponline.org).

Uzaktan Eğitim, bütün eğitim düzenlerinde kullanılan öğrenme ve öğretim yöntemlerini, sınıf içindeki okul yönetimini, planlamayı, rehberliği, okul harçları ve bütün bunların organize edilmesini kapsamaktadır (Holmberg, 1990:1).

Birleşik Devletler Uzaktan Eğitim Derneği uzaktan eğitimi iki biçimde açıklamaktadır. Birincisi, öğretim ile direkt bağlantılı bilgi ve yeteneklerin teknoloji ve diğer uzaktan öğrenme formları ile desteklenerek kazanılmasıdır. İkincisi, eğitimsel

içeriğin uydu, video, grafik, bilgisayar teknolojileri gibi elektronik araçların vesilesiyle, eğitimi uzaktaki öğrencilere ulaştırmaktır (www.usdla.org).

Uzaktan eğitimi, eğitim teknolojisi temel alınarak Association for Educational Communication and Technology(AECT)'in yaptığı tanımlama da “Uygun teknolojik süreç ve kaynakların oluşturulması, uygulanması ve yönetilmesi yolu ile öğrenmenin kolaylaştırılması ve performansın geliştirilmesi uygulaması ve bununla ilgili çalışma alanı” olarak tanımlanmaktadır. Çalışma kapsamında bu tanım baz alınarak inceleme yapılmıştır.

Sonuç olarak uzaktan eğitim kavramı, bilişim teknolojisiyle olan ilişkisi açık bir şekilde görülmekte ve bu ilişkiye binaen ikisi arasındaki yakınlığın daima sağlam olması gerekmektedir. Bu uygulama günümüz eğitim sorunlarına katkı sağladığı gibi daha faal bireyler üretmektedir. Bilim çevrelerinde farklı tanımlar yer alsa da amaç aynı olup eğitime olan katkısı dile getirilmeye çalışılmakta ve kavram olarak ta geleneksel eğitim yapısından daha esnek ve katılıma daha açık bir yapıya sahip olduğunu belirtmektedirler. Kavramın içinde yer alan uzaktan kelimesinin bir mesafeden çok mesafesizliği içermesi ve eğitimin istendiği takdirde mekâna, uzaklığa ve belirli bir zamana ihtiyaç duyulmadan anında uygulanmasını da kapsamaktadır(İşman, 2011: 31).

Daha çok gelişmiş ülkelerde başlayan uzaktan eğitim sistemi, eğitim olanaklarını genişletmiş ve teknoloji sayesinde kolaylıklar sağlamıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitim, halkın her tabakasına hayat boyu eğitim olanaklarını ulaştırmayı ve faydalanmalarını sağlamak, eğitim süreci boyunca etkin bir biçimde toplumsal amaçlara katkı sağlayacak bilgileri hızlı bir şekilde aktarmak, eğitim materyallerini teknoloji vesilesiyle geniş bir kitleye ulaşması için uğraşmak ve örgün eğitimin yüksek maliyetlerini minimum düzeye indirgeyerek her insanın eğitilmesine olanak sağlamak şeklinde kapsamaktadır. Aynı şekilde örgün eğitime nazaran, uzaktan eğitim, öğretmen ile öğrenciyi bir araya getirmede ve dersin içeriğini sunmada, çağdaş kitle iletişim araçlarından ve ortamlarından yararlanma, iletişim-bilişim teknolojilerinden eğitim-öğretim amaçlı yararlanma yönleriyle farklılıklar taşımaktadır (Kaya, 1998:234).

Özetlemek gerekirse uzaktan eğitim kavramları, eğitsel faaliyetlerin teknolojiyle bütünleşmesi şeklinde ifade edilmektedir. Uzaktan eğitimin kapsadığı konular ise insanların eğitim ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla kurulup teknolojinin gelişimiyle

paralel bir şekilde gelişerek topluma katkı değer sağlamak isteyen bireylere en kısa yoldan yardımcı olmaktadır.

2. UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR

Uzaktan eğitim literatürü incelendiğinde, 1850’li yıllardan itibaren 1950 yılına kadar gelişen teknoloji de göz önüne alındığında uzaktan eğitim alanı ile ilgili kuramsal bir çalışmaya pek rastlanmamaktadır. Uzaktan eğitim hakkında bir kuram ortaya koymak ciddi manada ehemmiyet arz etmektedir. Ancak yeni teknolojiler, dünyanın artık küçük bir köy haline gelmesiyle ve öğrenimle ilgili yeni fikirler sebebiyle geleneksel eğitime olan bakışlar değişmektedir. Uzaktan eğitimin nasıl uygulanması ve araştırmaların ne biçimde yapılması gerektiğine ilişkin değişik fikirler dile getirilmiştir.

Holmberg(1988), çeşitli teorik fikirleri, uzaktan eğitimle uğraşan bilim insanlarından aldığı neticeler ile harmanlayıp aşağıdaki görüşe varmış ve uzaktan eğitimin gerekliliği hakkında aşağıdaki cümleyi söylemiştir:

“Açığa kavuşan sonuçlardan birisi şu şekildedir: Uzaktan eğitime ilişkin hipotezler oluşturulabilir ve bu hipotezlerin çürütülme girişimlerine karşı geliştirilen hipotezler gösterilebilir. Bu durum, uzaktan eğitimin hangi şartlar ve koşullar altında ondan ne beklenildiğini anlatan öngörülere sebep olmaktadır, bu sebeple onaylanmış pratik bir yöntem uygulamanın yolu açılacaktır”(Holmberg, 1988:114).

Keegan(1995), “uzaktan eğitim teorisine sıkı sıkıya bağlı bir teorinin, finansal, eğitimsel ve sosyal koşullar dayanak noktası gösterilerek yapılabileceğini belirterek, uzaktan eğitim teorisine olan ihtiyacın devam ettiğini bildirmektedir. Böylece kurulacak teori, kriz anında ortaya çıkabilecek problemleri çözüme konusunda daha sağlam bir karakteristik özelliğe sahip olacaktır.” öngörüsünde bulunmuştur (Keegan, 1995:34).

Keegan(1986) uzaktan eğitime ilişkin fikirleri üç adet tanımlamayla gruplandırmıştır:

Uzaktan eğitimin Bağımsızlığı ve özerkliği: bu düşünceye göre uzaktan eğitim bağımsızlığının uygulanabilmesi için teknolojinin benimsenmesi ve öğrenmenin bağımsızlığını vurgulayan 10 adet özelliğe sahip bir sistem oluşturulmuştur.

1. Öğrencilerin ya da sadece bir öğrencinin bulunduğu herhangi bir yerden istediği zamanda bağımsız bir şekilde erişebilmesi ve öğrenmenin öğreticiden bağımsız olması
2. Öğrenci sorumluluğunu bireysel olarak kendi üzerine almalı
3. Öğreticiler, öğretim işlerine daha fazla vakit ayırmalı bu durum içinde ihtiyaç duyulan olanaklar sağlanmalı.
4. Eğitime ihtiyaç duyan her bireye gerekli olan ortam, ekipmanlar ve teknoloji sağlanıp, en iyi imkânlar dâhilinde hazırlık yapılmalı.
5. Öğretim araçlarının etkin ve yerinde kullanılmalı
6. Belli bir dersin farklı biçimlerde öğrenim görene sunulması ve en etkili öğrenme yönteminin saptanmalı.
7. Kursların yeniden tasarlanıp ve geliştirilmesine uygun sağlam bir yapı oluşturulmalı
8. Bireysel farklılıklara uyum için eğitsel fırsatlar koruyup geliştirilmeli
9. Öğrencinin çalışma yeri, yöntemi veya sıralamasıyla ilgili engelleri kaldırmaktan ziyade başarısı basit bir şekilde değerlendirilebilecek sistem kurulması.
10. Öğrencilerin kendi adımlarına başlamalarına, durmalarına ve öğrenmelerine izin verilmeli(Pyari, 2011:96).

Sanayileşme; Düşüncenin temel amacı aslında öğrenmeyle alakalı bir fikir değil, daha çok eğitim sürecinde kullanılan donanımların üretimlerinin, sanayi alanındaki üretim faaliyetlerine benzetilmesidir. Peters(2010), sanayileşme düşüncesi hakkındaki yanlış anlaşılmalara, sanayi alanındaki üretim işleyişi ile uzaktan eğitimin öğretim işleyişi arasında benzerlikler olduğunu dile getirerek yanıt vermiştir. Otto Peters(2010) tarafından geliştirilen bu fikir, uzaktan eğitim yöntemini kullanan kurumların karşılaştırmalı çalışma yaparken, sanayi alanındaki üretim süreci ile uzaktan eğitimdeki öğretim ve öğrenme sistemi arasında benzeşmiş olduğunu fark etmiş ve bir teorik yapı geliştirmiştir.

Peters'ın bakışıyla uzaktan eğitim sistemi eğitimin sanayileşmiş halidir. Başka bir anlatımla Peters, uzaktan eğitimde öğretim için kullanılan donanımların bir sanayileşme evrimi olduğunu dile getirmektedir. Bunların yanında Peters kuramı üzerinde yoğunlaşırken gittikçe uzaktan eğitim ile sanayi alanındaki üretim işleyişi arasında benzerlikler keşfederek bunları tanımlaya uğraşmıştır (Peters, 2010).

Etkileşim ve İletişim;

Holmberg'in(1995) ortaya koyduğu düşünce; uzaktan eğitim sisteminde, teknolojik araçlarla kurulan iletişimde soru ve cevapların, tartışmaların ve takım çalışmasının öğretim etkililiğindeki ayrıntıyı gösterme özelliğini içermektedir. Holmberg'in bu hususta 7 adet önerisi bulunmaktadır:

1. Öğretimin esası, eğitim faaliyetini gerçekleştiren taraflar arasındaki etkileşimdir; bu etkileşim, öğrencilerin farklı görüşleri, yaklaşımları ve çözümleri dikkate alınarak gerçekleştirilebilir. Bu durum ise eğitime katılmalarını daha aktif hale getirebilir.
2. Sanal eğitim ortamlarında bulunmak, eğitim kurumuna ve eğitime olan aidiyet hissiyatını oluşturur ve öğretmenle iletişimin esnek gerçekleşmesi öğrenmenin daha eğlenceli bir hal almasını sağlayabilir.
3. Eğitsel faaliyet içerisinde bulunan öğrencinin öğrenmeye olan iştihayı, dersten aldığı lezzeti artırarak öğrenme güdüsü tetiklenir.
4. Eğitim ile ilgili olarak yapılan karar verme işlevlerine katılım sağlamak, öğrenciyi memnun eder.
5. Üst seviyede olan öğrenci memnuniyeti öğrenme etkisini artırır ve onu bilgiye ulaşmada daha şevkli hale getirir.
6. Arkadaş canlısı olmak ve ders ünitelerine erişimde kolaylık, eğitimi anlayışlı hale getirir. Bu durum etkili bir öğrenmeyi ve öğrenciyi memnun etmeyi sağlar.
7. Öğretim sürecinin etkinliği, öğrencinin neyi nasıl anladığını ifade etmesiyle gösterilir.

Bu bilgiler ışığında şu yorum yapılabilir; Uzaktan eğitim, kesinlikle memnuniyet hissini uyandırmalı, öğretim faaliyetini eğlenceli ve kolay hale getirmeli, öğrencinin ilgili ve ihtiyaç duyacağı bilgilerle sentezlenmeli, öğrenci ile uzaktan eğitim kurumu arasında karşılıklı olarak saygı ve benimsenme hissini uyandırmalı, ders içeriklerine kolay erişimi sağlamalı ve genel olarak öğrenci ile faydalı, gerçek iletişimler kurmalıdır (Holmber, 1995:47).

Ayrıca Keegan, (1986) uzaktan eğitime ilişkin fikir yürütmeden evvel şu üç sorunun cevabının verilmesi gerektiğine inanmaktadır:

Uzaktan eğitim bir eğitsel faaliyet midir?

Uzaktan eğitim geleneksel eğitim formunda bir yapımıdır?

Uzaktan eğitim mümkün müdür? Yoksa bu bir çelişki midir?

Bu sorulardan maksat, uzaktan eğitime ilişkin bir fikir üretilecekse bu sorular çerçevesinde hareket edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Keegan(1986)'ın bu sorulara cevapları şu şekildedir: uzaktan eğitim kurumları geleneksel okullardan ziyade bazı işletmelerin karakteristik yapılarını andırmaktadır. Uzaktan eğitimin bireylerarası iletişime dayalı olmadığından ve kurumsal boyutta öğrenmenin özelleştirilmesiyle düzenlendiğinden, bunun farklı bir eğitim biçimi olduğunu belirtmiştir(Pyari, 2011:98).

3. UZAKTAN EĞİTİMİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

Geleneksel eğitime ilişkin neredeyse dünyadaki tüm ülkelerde belli başlı avantaj ve dezavantajlar dile getirilmektedir. Bu durumlara üretilen çözümler kimi zaman yeterli olmakta kimi zaman ise geçici kalmaktadır. En kalıcı çözüm, teknolojiyi en verimli olarak eğitim alanında kullanabilmektir. Yüzyıllardır devam edegelen geleneksel eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri hala tartışılmaktadır. Elbette yeni gelişen teknoloji dünyasında, teknolojik gelişmelerin eğitimle birleştirildiği uzaktan eğitimin de avantajları ve dezavantajları vardır. Uzaktan eğitimin, eğitim sistemine zarar vereceği görüşünü dile getiren akademisyenler olduğu gibi yararlarının da olabileceği yönünde savunma yapan akademisyenler de mevcuttur. Aşağıda uzaktan eğitimin belli başlı durumları kısaca dile getirilmektedir.

- **Uzaktan Eğitimin Avantajları;** uzaktan eğitim, bildiğimiz ve alışlagelen geleneksel sınıf içi eğitimden farklı bir yapıda eğitim fırsatı sunmaktadır. Bu farklılık öğrencilere çekici gelebilmektedir. Özellikle bilişim sektörüne olan rağbet nedeniyle eğitiminde bu sektör kullanılarak uygulanması farklılık oluşturabilir.

Birey kapsamında;

Uzaktan eğitim her kesime hitap etmeye gayret eder ve fırsat eşitliğine fırsat verir. Zira eğitime ihtiyacı olan ve ihtiyaç hisseden her insan uzaktan eğitimden faydalanabilir.

Bu sayede toplumun eğitim seviyesi üst düzeylere çıkabilecektir. Bu sebeple lisans ve lisansüstü mezun kişiler toplumda sayıca daha fazla olabilmektedir(Kapıdere, 2011:321).

Öğrenciye en fazla cazip gelen ve örgün eğitimde fazla yakalayamayan özgür davranıştır. Bu durumu, uzaktan eğitim sistemi en kolay bir biçimde öğrenciye sunabilmektedir. İsteddiği zaman istediği yerde eğitim portalına bağlanıp ister canlı olarak isterse kaydedilmiş ders materyallerini inceleyerek eğitimini kolay bir şekilde alabilmektedir. Belli bir sınıfta öğrenmeye zorlanmaması öğrenciyi daha fazla motive edebilmektedir. Özellikle şehir dışından eğitim almak zorunda olan ve bir çeşit özgür ve özel eğitim görmek isteyen öğrenciler için daha bir avantajlı sistemdir(Uşun, 2006:19).

Her birey, farklı öğrencilerle aynı ortamda bulunmadan eğitimini bireysel olarak alabilmekte ve birebir eğitim gibi faydalanabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, birey olarak kendi iç dünyasını başkalarından etkilenmeden geliştirmek isteyen öğrenci doğru biçimde kendini yönlendirebilmektedir. Bu sistemi iki kanatlı olarak nitelendirmek gerekirse bir kanadı, bireyin kendine özgün bir sorumluluk içerisinde en iyi eğitimi almasını sağlaması ve birebir eğitim gibi kaliteli olması, diğer kanadıysa bu bireysel eğitimi binlerce kişiye aynı anda karışmadan ve karıştırmadan verebilmesidir. Böyle bir husus örgün eğitimde çok zor belki de imkânsız olabilmektedir. Bu bağlamda kırsal kesimde hayatını sürdüren insanlar da kolaylıkla uzaktan eğitim sistemini seçebilmektedir (Odabaş, 2003:8-9).

Uzaktan eğitim sistemi, yaş farkı aramaksızın her yaştan insanın eğitime katılabilmesini sağlar. Bu ise gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerdeki eğitim oranını ciddi bir biçimde artırabilir. Gelişmiş ülkelerde ise eğitim derecesini yükseltmektedir. Eğitimini çeşitli sıkıntı ve zorluklardan dolayı tamamlayamamış bireylere eğitim fırsatı sunmaktadır. Bu sıkıntılar ve zorluklar başarısızlık korkusunu da tetiklediğinden, bireyleri uzaktan eğitime itmede itici bir güç olarak tanımlanabilir.

Görüldüğü üzere bireylerin eğitimi açısından, bilişim sektörünün gelişmesiyle uzaktan eğitim sisteminde yapılan çalışmalar insanoğluna her zaman etki etmiştir. Bu etki sebebiyle uzaktan eğitim bilişim sektörünü kullanarak eğitimi daha cazip hale getirip teknoloji sayesinde öğrencileri daha iyi bir şekilde motive ederek eğitimde akışkanlık ve hareketlilik sağlamaktadır. Eğitim sistemi kolaylaştığından dolayı öğrencilerde eğitim isteği ciddi bir biçimde artmaktadır. Bu artış onları yeni eğitimlere yöneltmekte istediği

alanlarda eğitim sertifikası almaya teşvik etmektedir. Bu husus sürekli eğitim merkezlerinin açılmasına sebep olmaktadır. Neredeyse her alanda sertifika eğitimi verilmesi, uzaktan eğitim sisteminin benimsendiğini göstermektedir. Sınırsız ve süresiz eğitim sağlanabilmektedir.

Kurum ve Öğretim kapsamında;

Eğitim kurumları aynı anda binlerce kişiyle, bilişim sayesinde bir arada fikir alışverişinde bulunabilme ve görüşebilme imkânı sağlar ve bu sayede tek bir eğitim materyaliyle binlerce kişiye eğitim imkânı sunulabilmektedir. Bu elbette ki örgün eğitimin mekân kısıtlaması yüzünden sayıca belli bir miktar kontenjan sağlamak zorunda olmasına karşın bir yarar gözetebilmektedir. Bu durumda oluşacak maliyet örgün eğitime oranla çok daha minimum seviyelerde olabilmektedir.

Türkiye'deki eğitim kurumlarında kalabalık sınıflar günümüze kadar hep maliyet sorunları oluşturmuştur. Dolayısıyla öğretmen-öğrenci etkileşimi çok sınırlı düzeyde kalmıştır. Bunun bir neticesi olarak ortaya çıkan öğretmen-öğrenci etkileşim düzeyindeki sınırlılıkları ortadan kaldırmak ve öğretmen-öğrenci etkileşim düzeyini tüm öğrenciler için eşit düzeye taşımak adına uzaktan eğitim sistemi kurumlar için büyük bir nimet olmaktadır(Kayri, 2005:9).

Eğitim kurumlarının örgün eğitime harcadığı maliyetleri en aza indirmek adına uzaktan eğitim sürecinde, bireylerin geleneksel öğretim materyalleriyle etkileşime girmesi gerekmediği gibi ders ortamı da masa ve sandalyelerden oluşmamaktadır. Sanal birliktelik olarak nitelendirilen internet ortamında bilgi paylaşımı rahat ve özgür bir biçimde yapılabilmektedir. Bir öğrenci internetin hızlı ve gelişmiş teknik alt yapı desteği sayesinde diğer arkadaşları ile sesli ya da görüntülü iletişim kurma olanağı bulabilmektedir (Tooper, 2004; Baki, 2002) .

Uzaktan eğitim programları, finansal olarak sıkı zamanlarda alternatif bir seçenektir. Florida Sanal Lisesi'nin müdürü Julie Young, "Bütçe kesintileriyle birlikte üniversiteler, aynı kalitede eğitim fırsatlarını sunmaya devam etmek için yaratıcı ve uygun maliyetli çözümler bulmak için her türlü çabayı gösterecekler. Uzaktan eğitim bu çözümlerden birisidir."(Winograd, 2002:9)

- **Uzaktan Eğitimin Dezavantajları:** Belli başlı yönlerden ehemmiyetli olanaklar oluşturan uzaktan eğitimin olumsuz yanları da bulunmaktadır. Söz konusu uzaktan eğitim metoduna yönelik eksikliklere kısaca değinilmek gerekirse;

Birey kapsamında;

Karşılıklı yüz yüze eğitim imkânının gerçekleşmemesi çeşitli iletişim ve anlayış sorunlarını doğurabilmektedir. İnteraktif ve çevrimiçi bağlantılar bu sorunu bir nebze olsun alt düzeylere indirebilmektedir.

Öğrencilerin aslında çok ihtiyaç duydukları yeni bireyler tanıma ve sosyalleşme alanlarını oluşturmama problemi ortaya çıkabilmektedir. Sosyalleşme kavramı, uzaktan eğitimde en fazla sanal âlemde veya sosyal medya yoluyla yapılabilmektedir. Bu bağlamda insan sosyallikten soyutlanabilmektedir(Altınay, 2005).

Bazı içine kapanık ve sosyalleşme yetisi bulunmayan öğrenci profillerine karşı bu sistem pekiyi olmamaktadır. Herhangi bir yardım almadan çalışma yapamayan ve kendi kendine öğrenme yetisi bulunmayan öğrencilere yeterli olanaklar sağlanamayabilir. Bu durum için çok farklı sistemlerin geliştirilmesi söz konusudur.

Tam tersi bir konu olarak sosyal olabilme yeteneğine sahip bir öğrenci yalnızlık problemiyle karşılaşabilmektedir. Öğrenci bir üniversiteye girdiğinde kendini o üniversiteye ait olma duygusuyla iç içedir. Hâlbuki uzaktan eğitimde bu durum sadece sanal sınıflardaki sanal toplantılarla mümkün olabilmektedir. Yani yalnızlık duygusunu ancak sanal olarak giderebilmektedir. Kampüs ortamında yapılan birçok öğrenci etkinliğinden mahrum kalabilmekte bu da kendisini uzaktan eğitimden uzaklaştırabilmektedir.

Aslında en önemli problemlerden biri olan ve birçok akademisyenin karşı çıktığı nokta olan uygulamalı derslerin uzaktan eğitim sistemiyle nasıl aktarılacağıdır. Laboratuvar ortamında yapılan deneyler ve çeşitli ortamlarda uygulama gerektiren alanlarda uzaktan eğitim sistemi öğrenciler açısından iyi bir çözüm olmayabilir(Berge, 1999:59-72).

Uzaktan eğitimde bazı dersler yüz yüze uygulama ile yapılabilmektedir. Bu da ulaşım ve konaklama sorunlarını ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenme faaliyeti çevrimiçi veya çevrimdışı gerçekleştirilirken bazı öğrenme sorunları yaşayan bireylere anında müdahalede bulunulamaması eğitimin iyi bir şekilde aktarılmasına engel teşkil edebilmektedir. Bu durum söz konusu olduğunda başka bir sistem üzerinden öğrencilerin ne gibi sorunlarla karşılaşabileceği tahmin edilip portalda yardım merkezi oluşturulabilir.

Üniversite öğrencilerinin web tabanlı eğitimdeki sürekli hayal kırıklığı, çevrimiçi öğrenme açısından bir başka sorundur. Bu durum ancak uzaktan eğitim uygulamalarını kullanan öğrencilerin çevrimiçi eğitim araştırmalarının yapılması ile çözülebilir(Hara, 2000:557-579). Hatta Bazı öğrencilerin bu tarz sorunlar yaşadığında uzaktan eğitimden soğuması olası bir durumdur. Öğrenci yaşadığı eğitimsel veya sistemsel sorunu çabuk ve acele bir şekilde çözümleyemediğinde eğitimi yarıda bırakma gibi bir sorunla karşılaşa bilinmektedir.

Bireysel çalışma yetisi kazanamayan öğrencilerin uzaktan eğitim sistemiyle bir planlama yapabilmesi zor olmaktadır. Planlama becerisi bulunmayan bireyler bu sistemle kendilerini tembelliğe atıp ders çalışma olgusunu tam manasıyla kazanamayabilirler. Kurumun uzaktan eğitim sistemini sadece üstün teknolojik içerikli ve tasarım harikası bir ortam olarak sunmak yeterli olmayabilir. Uzaktan eğitim sisteminin, örgün eğitimdeki tecrübelerini çevrimiçi olarak geliştiremeyen öğrencilerin gereksinimlerini karşılayamaması beklenmedik bir başarısızlığa neden olabilir. (<http://technologysource.org/article/elearning/>).

Son olarak öğrencisi fazla olan uzaktan eğitimle ders veren bölümlerde iletişim sıkıntıları yaşanabilmektedir. Öğretim elemanı, çok fazla sayıda öğrenciden sorumlu olduğunda tek tek hepsiyle bireysel bir şekilde ilgilenememesi öğrencilerin sorunlarına zamanında cevap verememesi gibi sorunlarla karşılaşa bilinmektedir. Bu durum kalabalık öğrencilere sahip olan uzaktan eğitim bölümlerinin tek bir öğretim elemanı yerine birden çok öğretici ataması çözüm olabilmektedir.(Kaya, 2002:20)

Hâsılı uzaktan eğitimin yaygınlığı ülkemizde ve dünyada şüphesiz inkâr edilmez bir hakikattir. Bu hakikatin amacı hiç şüphe yok ki klasik eğitim sistemlerinin sorunlarına bir nebze olsun çözüm üretebilmektir. Misal vermek gerekirse uzaktan eğitim vesilesi ile yeni eğitim yapıları inşa etmeye gerek yoktur. Tek bir yapıda uzaktan eğitim sisteminin yapılması için gerekli donanımların bulunması eğitimi yüksek düzeyde ulaşılabilir

kılmaktadır. Bireyler yaşadıkları veya istedikleri yerlerden eğitimlerini devam ettirebilmektedir. Bilişim sayesinde farklı bağlantı ve eğitim modelleriyle eğitim cazip hale getirilebilmektedir. Elbette yukarıda bahsettiğimiz pozitif ve negatif durumlar mütemadi bir biçimde ortaya çıkabilmektedir.

Kurum ve Öğretim kapsamında;

Üniversitelerde ya da diğer eğitim kurumlarında teknoloji kullanılması ile ilgili birçok olumlu taraf olmasına rağmen, teknoloji kullanımı ile ilgili bir takım sorular henüz cevaplanmış değildir. Çünkü teknolojinin ürettiği çözümler kadar birçok problemi ortaya çıkardığı da ileri sürülmektedir. Eğitim kurumlarının içinde bulunduğu bu teknolojik devrimden en çok kimin yararlanacağı ile ilgili birçok soru sorulmaktadır. Ayrıca teknolojik gelişmelerin, insanları insanlaştırmak yerine köleleştirdiği ileri sürülebilir.

Teknolojiyi, gelişmiş ülkelerin diğer ülkeleri istila aracı olarak görenler de vardır. Bunlardan daha da önemlisi teknolojiye aşırı vurgu yapılması eğitim kurumlarının uzaktan eğitim sistemlerini uygulamada, üniversitelerin asıl işlevlerinden uzaklaşmasına yol açmakta olduğu dile getirilmektedir. Teknoloji araç olmaktan çıkarılıp amaç haline gelmektedir. Bu durumun da yabancılaşma, yalnızlaşma, bireyselleşme gibi olumsuz etkilere (Turan, 2002:271-281) yol açtığı ileri sürülmektedir.

Bunun yanı sıra, sistemin teknolojik altyapısı, fakültenin örgün eğitimsel faaliyetlerini çevrimiçi ortama aktarmasındaki sarf ettiği gücü, öğretmen ve öğrenci tarafından teknolojinin benimsenmesi ve mezunların yetkinliği gibi unsurlar, öğretim teknolojilerinin yükseköğretimle bütünleştirilmesinde birçok engelle sebep olmaktadır(Surry, Ensminger ve Haab, 2005:327-329).

Yüksek teknoloji kullanan çevrimiçi eğitim kurumları bile, yüksek teknoloji maliyeti, kötü kararlar, diğer eğitim kurumlarıyla olan rekabet ve belirli bir iş stratejisinin yokluğu nedeniyle başarısız gözükmektedirler (Elloumi, 2004:61-92).

Bazı ülkelerde lise öğreniminin uzaktan eğitim ile sağlanması popülerlik kazanmıştır. Ancak buna rağmen, eleştirmenler, okullarda notları zayıf olan öğrenciler için bu durumu kötüye kullanabilecekleri ya da sosyalleşme ve kişisel etkileşim fırsatlarının ortadan kalkabileceğini söylemektedirler(Vail 2001:12).

Uzaktan eğitime imkân sağlayan birçok üniversite, derslerin verilmesi, etkinliği ve kabulü dâhil olmak üzere başarılı stratejiler elde etmek için büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar (Saadé, 2003:267-276).

Bilgi sistemlerine duyulan güvenin artması, algılanan faydanın yeterli olup olmadığı, sistemin kullanım kolaylığına ne derece hitap ettiği ve yeni teknolojilerin öğrenme ortamına girmesinin hızlanmasının artmasıyla birlikte, teknolojinin kullanıcı kabulü ile ilgili kritik faktörlerin belirlenmesi önemli bir sorun olmaya devam etmektedir (Yi ve Hwang, 2003:431-449).

Çevrimiçi eğitmenler için iş yükü politikası geliştirilmelidir. Bu iş yükünün yüksek maliyete sebep olması kurumu zor duruma sokabilmektedir. Öğretmen zamanının kısıtlı bir kaynak olması ve çoğu okulda öğretim süresinin fazla olduğu sebebiyle oluşan yüksek maliyetle, eğitim yöneticileri, her çevrimiçi öğretim veren eğitmenlerin ulaştığı öğrenci sayısını arttırarak bu maliyeti azaltmaya çalışmaktadır (Tinker, 2001:36-47).

Mızıkacı'nın (2006) araştırmasına göre; uzaktan eğitim sistemlerini uygulayan üniversitelerde ders içeriklerinin bilgisayar ortamında kaydedilmesi için gerekli olan stüdyo, sunucu, video konferanslar için gerekli donanımlar, uzaktan eğitim sağlanabilmesi için öğrenme yönetim sistemi ve internet servis sağlayıcı gibi yazılım, donanım ve hizmet alımında, sistemin teknik kontrol işleri için uzman personelin tedarik edilmesinde finansman sıkıntısı yaşanmaktadır. Yaşanan sıkıntıların nedenleri olarak, ödün verilmeyen kurumsal kimlik ve bürokrasi trafiği gösterilmektedir (Engin, 2014:8).

4. UZAKTAN EĞİTİM İLE İLGİLİ GENEL DEĞERLENDİRMELER

Uzaktan eğitime ilişkin yapılan çalışmalarda uzaktan eğitim sistemleriyle ilgili değerlendirmeleri on başlık altında sıralayabiliriz.

- **İdari Yapılanma;** merkezi yapıya uyum sağlanması ve bu uyumun tutarlı bir şekilde geliştirilmesi organizasyon yapısını güçlü kılacaktır. Finansal faaliyetlerin yönetilmesi ve belirli tasarrufların yapılabilmesi için çeşitli teknolojilerin kullanılması organizasyonun finansal sıkıntılarını da en aza indirecektir. İnsan kaynaklarının en iyi şekilde bilinçlendirilmesi ve deneyimli personelin etkin bir

şekilde temini, danışman ve teknik ekibin oluşturulması uzaktan eğitim sisteminin kalitesini arttırabilmektedir. Farklı pazarlama araçları ile aynı mesajı birkaç şekilde uzaktan eğitime dikkat çeken bireylere ulaşmasını sağlamak geri kazanımların artmasında etkili rol oynayacaktır(Cho and Berge, 2002:2).

- **Örgüt değişiklikleri;** toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenemeyen kurumsal yapılar varlıklarını devam ettirememektedirler. Bu sebeple uzaktan eğitim kurumlarının da örgüt yapısında eğitim ve toplumun ihtiyaçlarına göre yapılarını sürekli bir şekilde yenilemeleri gerekmektedir. Bunun yapılması için de örgüt yapılarının başarılı olması gerekir. Başarılı ve etkili bir örgüt yapısında bulunan personelin, stratejik bir planı ve ortak bir bakış açısına sahip olmaları kurumun başarılı ve etkili bir biçimde vazifesini yerine getirmesini sağlayacaktır(Cho and Berge, 2002:2).
- **Teknik altyapı ve destek;** teknolojinin hızla gelişmesi uzaktan eğitim kurumlarının da bu duruma uyumlu olması gerektiğini göstermektedir. Bu durumun gerçekleşebilmesi için teknik altyapıya sahip ekipmanların ve uzman personellerin varlığıyla mümkün olabilmektedir. Herhangi bir teknik sorunla karşılaşmamak için periyodik sistem kontrolleri geliştirilmelidir. Kesinlikle teknik bilginin personele doğru bir biçimde aktarılması gerekmekte ve bu eğitimlerin ciddi bir biçimde gerçekleştirilmelidir. Bu alanda uzmanlaşmış eğiticilerden yardım alınmalıdır (Muilenberg and Berge, 2001:11).
- **Sosyal Etkileşim;** uzaktan eğitimde öğretmen ile öğrenci veya öğrencilerin kendi aralarında sosyal iletişim gerçekleşebilmektedir. Çoğunlukla uzaktan eğitimle yapılan eğitimlerde sosyallikte önemli bir yer olan yüz yüze iletişim pek fazla gerçekleşmemektedir. Eğer uzaktan eğitim sisteminde öğrenciler arası iyi bir iletişim kurulamazsa öğrencinin eğitimden soğuması gibi bir durumla karşılaşabilmek mümkündür. Bu durumun oluşmaması için çeşitli etkinlikler ve imkânlar oluşturulmalıdır. Öğrencilere grup çalışmaları yaptırılmalı ve farklılıklarına dikkat çekilmelidir.
- **Gelir ve zaman;** uzaktan eğitim sisteminde çalışanların vazifeleri ve sorumlulukları örgün eğitimden daha fazladır. Bu sebeple onları ücret yönünden tatmin etmek ehemmiyetlidir. Eğiticilerin ve teknik ekibin iyi bir şekilde motive edilmesi uzaktan eğitim sistemini de güçlü kılacaktır. Ayrıca esnek çalışma saatleri oluşturmak ta

performanslarını artırabilmekte ve çalışmalarını kesintisiz ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirebilmektedirler(Cho and Berge, 2002:4).

- **Teknoloji tehdidi;** bazı insanlar teknolojiadaki değişimleri ve gelişimleri tehdit olarak algılayabilirler. Bu tarz yaklaşımların sebebi teknolojinin işgücü yerine geçme ihtimalinden kaynaklanmaktadır. Bazı eğitimciler, teknolojik eğitim materyallerinin kendileriyle yer değiştirip teknoloji ile gerçekleşeceğini öngörebildiklerinden bu tarz tepki de bulunabilmektedirler. Bu düşünce öğretmenin otoriter duygusunu olumsuz yönde etkilemektedir. Kendi mesleğinin güven altında olmadığı hissine kapılabilir. Bu da öğretmenin ders anlatma veya öğrencilerle iletişim kurma performansını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu tarz yaklaşımlara maruz kalınmaması adına öğretmenlerin teknolojiyle olan bağlantısını iyi bir şekilde yönetmek gerekir. Nitelikli bir eğitim süreci sayesinde bu duygular ortadan kaldırılabilir. Uzaktan eğitim sisteminin kullanımının kolay ve basit olması, teknolojiye olan korkuyu yenmede önemli bir aşama olmaktadır. İnsan yapısı itibarıyla bilmediği bir teknolojiye olumsuz şekilde bakabilmektedir. Bu olumsuz bakış açısının giderilmesi etkin bir eğitim sürecinden geçebilir(Cho and Berge, 2002:5).

Uzaktan eğitim sisteminin, sınırsız olanakları eğitime bir sürü katkı sağlamakla birlikte, eğitimcilerin ve uzaktan eğitim sistemlerinin tasarımsal kısmının üretilmesiyle ilgilenen teknik ekibin üzerinde de bazı hususi olumsuzluklara yol açabilmektedir. Günümüzde bir eser oluşturmak, bu eserin kendi eseri olduğunu ispatlamak ve başkasının hiçbir şekilde kopya edemeyeceğini garanti altına almak her insanın doğal hakkıdır. Bu konuda uzaktan eğitimde birçok ders materyali öğretim üyelerinin kendi tarzlarını yansıtması bakımından aslının, kopya edilmemesi adına birçok problemle karşılaşmaktadır. İnternet ortamında bu tarz hakların korunması gerçekten zor olmakla birlikte imkânsız da değildir. Bir takım teknik önlemler alınabilmekte, eseri yayınlayan web sayfası yöneticisi ile iletişime geçilip kaldırma isteği talep edilebilmekte ya da en azından bilişim suçları kanunu kapsamında dava açılabilir. Ancak yüzde yüz bir sonuca varmak mümkün olmayabilir.

- **Değerlendirme;** örgün eğitimdeki yüz yüze iletişim ve öğrencinin dersi kavrayış kabiliyeti daha kolay bir şekilde eğitmen tarafından anlaşılabilir. Ancak uzaktan eğitimde ortak bir mekânda bulunma zorunluluğu bulunmadığından

eğiticilerin etkin bir değerlendirme yapabilmesi örgün eğitime nazaran daha güç olabilmektedir. Bu konuda uzaktan eğitim alanında uzman bireylerin ölçme ve değerlendirme yapması daha uygun olabilir. Ölçme araçlarının yeterliği ve güvenilirliği daha evvelden test edilmesi gereklidir ki doğru bir değerlendirmeyle öğrencinin başarı hakkı elinden alınmasın. Öğrencilere sanal sınıflarda seminerler düzenlenerek toplu katılımları sağlanabilir. Bu şekilde onlara geribildirimde de bulunulabilir.

- **Erişim;** özellikle teknoloji kullanılarak yapılan eğitim faaliyetlerinde erişim kısıtlılıklar teknik altyapı yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Basit ve sağlam bir altyapı uzaktan erişime büyük ölçüde olanak sağlar. Her öğrenci bu erişimi sağlayamayabilir. Bunun sebebi öğrencilerin kendine ait olan bilgisayarlardaki teknik yetersizliklerdir. Bu durum uzaktan eğitim materyal tasarımlarının daha basit bir halde üretilmesi, sorunu gidermeye yeterli olabilir. Yazılımlar düşük düzeydeki bilgisayar sistemlerinde çalışacak şekilde tasarlanabilir (Collins, 2000).
- **Öğrenci destek birimi;** örgün eğitimde öğrencinin kampüste bulunma zorunluluğu onun desteğe ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Ancak uzaktan eğitimde bu daha zor olabilir. Öğrenci tercihlerini de etkileyen bu özellik iyi bir ekip tarafından yönetildiğinde ortaya çok olumlu sonuçlar çıkabilir. İyi örgütlenmiş bir yönetim yapısı en etkin öğrenci desteği için çözümler sunabilir(Cho and Berge, 2002:8). Bu konudaki sorunları en aza indirmenin en etkili yolu iyi bir web sayfasının hazırlanmasıdır. Bu sayfa, uzaktan eğitim kurumunun tanıtımını, ders içeriklerini, destek ekibinin çalışma saatlerini ve seminer tarihleri gibi maddeler içermeli ve zengin içeriklerle donatılarak öğrencileri kendine çekmelidir.
- **Öğretmen ve Öğrenci etkileşimi;** Eğitimi de etkileyecek olan öğretmen ve öğrenci ilişkisi uzaktan eğitimin önemli boyutlarından biridir. Öğretmenlerde, internet ortamında öğrencilerle iletişim kurmama isteği oluşabilir. Bu husus öğrencinin sorduğu sorulara cevap alamaması ya da geç cevap verilmesi anlamına gelmektedir. Bu durumda öğrencinin hem kuruma olan aidiyetini zayıflatır hem de eğitimden bu şekilde kendini geri çekebilir. Öğretmen kaynaklı önemli bir sıkıntı ise örgün eğitimdeki otoriterliğini uzaktan eğitim ortamında da uygulama isteğidir. Bu örgün eğitimde gerekli olabilir ancak çevrimiçi ortamda öğrencinin belirli bir eğitim

metodunu takip etmesi ve bu konuda öğretmenin ona yol gösterici sıfatını taşıması gerekir(İşman,2011:710-722).

Planlanmış olması, uygulanabilirliği ve değişen koşullara esnek bir biçimde uyum sağlaması açısından uzaktan eğitim yöntemleri, amacı, teknoloji çeşitliliği ve yeterliliği bakımından klasik eğitimle dengede gözükmemektedir. Bununla birlikte uzaktan eğitim yöntemleri, öğretimin klasik yapıları karşısında kayda değer farklılıklara da imza atmaktadır. Bu farklılıkların oluşmasındaki etkenler, uzaktan eğitimin niçin kurulduğu ve nasıl yönetildiği sorularına en özgün bir biçimde cevap verecektir. (Rumble, 1992: 19)

5. UZAKTAN EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

5.1. Uzaktan Eğitimin Dünyadaki Gelişim Süreci

Günümüz toplumlarının ve devletlerinin güçlü olmasını sağlayan sadece ekonomik ve askeri durumları değildir. Bilgiyi en iyi şekilde topluma aktarabilen medeniyetler tarihte ve günümüzde de mükemmel denecek seviyede çağdaşlık mertebesine erişebilmişlerdir. Bilginin en hızlı ve en etkin bir biçimde aktarılmasını sağlayan ise bilimsel değişkenlerin eğitim alanında verimli bir biçimde kullanılmasından geçmektedir. Uzaktan eğitim daha çok bu amaca ulaşmak isteyen toplumların, üniversitelerin, eğitim derneklerinin, şirketlerin ve benzeri kuruluşların odak noktası olmaktadır.

Tarihsel sürece bakacak olursak uzaktan eğitim uygulamaları uzun bir geçmişe sahip olup ilginçtir ki eski çağlardan başladığı kabul edilmektedir. Temel açıdan incelediğimizde yaklaşık yüzyıllık bir geçmişi bulunan uzaktan eğitim zamanımız öğreticilerinin büyük bir kısmı yeni olarak nitelendirmektedir.

Tarihsel gelişim sürecine bakıldığında günümüzün modern uzaktan eğitim düzeyine ulaşmada beş dönemseld aşamadan geçtiği söylenebilir.

- **Mektuplaşma ile yapılan eğitim öncesindeki dönem;** bu zaman diliminde günümüzde kullanılan posta sistemi kullanılmıştır. Öğreticiler öğrencilerine posta yoluyla eğitim konularını ve anlatımlarını ve soruları gönderir, öğrenciler de bu anlatım ve tanımlamaları çalışarak sınavlara hazırlanır ve

cevapladıkları sınav sorularını tekrar geri gönderirler. Sınav sonuçlarını ise tekrardan posta yolu ile öğrenirler(Dean, 1994).

- **Mektupla Öğretim Dönemi;** Uzaktan eğitimin teknik bir başlangıcı sayılabilecek mektupla öğretim döneminin ilk belirtileri Amerika’da ortaya çıkmıştır. Chicago kentinin eğitim kurumlarından biri olan University of Chicago 1800’lü senelerin sonlarında Birleşik Devletlerin en evvelki yazışmalı eğitim sistemini kurmuştur. Ardından uzaktan eğitimciler arasında bir ilk olan William Rainey Harper 1890 yılından başlayarak farklı bir sistemle Columbia Üniversitesinde uzaktan eğitim bölümünü oluşturmuştur. Bu alternatif uzaktan eğitim sistemi 19 yılı aşkın bir sürede çeşitli eğitim sistemlerini teftiş etmekle kalmayıp eğitim yapılarını da yenilemiş ve geliştirmiştir. Avrupa’da ise bu durum biraz daha çalışan kesime hitap edebilmek amacı ile İngiltere, Fransa, Almanya ve İskandinavya gibi ülkeler yazışmalı uzaktan eğitim sistemini desteklemiş ve yeni sistemler kurmuşlardır(Mcisaac, 1996:10).
- **Tek Yönlü Radyo ve Televizyon Dönemi;** Avrupa’daki ve dünyadaki teknolojik gelişmeler birbiri ardını kovalarken iletişim teknolojilerinin ilk yıllarında radyo ve televizyonun etkisi büyüktür. Bu durum eğitim alanında da etkisini göstermiş yazışmalı uzaktan eğitim artık gerçek bir uzaktan eğitim tanımını hak etmeye başlamıştır. Tek yönlü radyo ve televizyon dönemi eğitim sisteminde bir dönüm noktası olmuştur. Avrupa’da uzaktan eğitimciler basılı tarzda olan sistemi yavaş yavaş değiştirerek radyo ve televizyon aracılığıyla da uzaktan eğitim sistemini yaygınlaştırmaya ve eğitim materyallerini bu alanda kullanmaya başlamışlardır. Dünyadaki neredeyse bütün ülkeler bu iletişim teknolojisini uzaktan eğitimde kullanmışlardır. Hatta Çin’de özel bir televizyon istasyonu kurulmuş bunun vesilesiyle Televizyon Üniversitesi adı altında bir eğitim kurumu açılmıştır(Buckland ve Dye, 1991:2). Kablosuz radyo teknolojisinin keşfedilmesiyle birlikte radyo istasyonları çoğalmış ve 1910 yılında kadar Amerika’da herhangi bir yasaya bağlı kalmaksızın yayınlarını gerçekleştirmişlerdir. Wisconsin Üniversitesi’ndeki 1916 yılında kurulan uzaktan eğitim sisteminde radyo yayını kullanılarak birçok uzaktan eğitim öğrencisi belirli zamanlarda

derslerini bu iletişim teknolojisini kullanarak dinlemiştir. Uzakdoğu'ya baktığımızda Çin 1929 yıllarında radyo ile eğitim vermeye başlamış ve bu yayınlar tek yönlü sözle bir tarzda gerçekleşmiştir(Buckland ve Dye, 1991:3).

- **Çift Yönlü Radyo ve Televizyon Dönemi;** Günümüz teknolojisine yakınlaşmalar çift yönlü radyo ve televizyon dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde artık sadece eğitimcinin değil öğrencinin de eş zamanlı iletişim kurabileceği bir sistem meydana gelmiştir. 60'lı yılların başlarında uzaktan eğitim yapısı radikal bir biçimde değişmeye başlamıştır. Bu değişim, sistemi zenginleştirmiş ve öğrencileri uzaktan eğitime şevkli bir biçimde sevk etmeye başlamıştır. İlk olarak telekonferans sistemi ile öğrencilere eğitim olanağı sunulmuştur. Bu sistem sayesinde aynı zamanda farklı yerlerde olan öğrencilerle canlı bir biçimde görüşülebilmektedir. Karşılıklı yapılan sesli görüşmeler anlık eğitimsel ihtiyaçlara hızlı cevap verebilme olanağını da sağlamıştır. Daha sonraları video konferans sistemi başlamıştır. Bu sistemde de yüz yüze eğitim olanağı belirlemiştir. Birleşik Krallık 'ta uzaktan eğitim hizmeti veren bir üniversite devletle işbirliği sağlayıp televizyon istasyonları aracılığı ile uzaktan eğitimi yaygınlaştırmaya başlamıştır. 90'lı yılları takiben gelişen teknoloji interneti ortaya çıkarmış ve uzaktan eğitime büyük faydası olmuştur. Masaüstü bilgisayarlar aracılığı ile yapılan telekonferans uygulamaları öğrencileri bu sisteme daha etkin bir biçimde adapte etmiştir(Moore, 1989:15).
- **Uydu teknolojileri dönemi;** Bu dönem ise uzaktan eğitimi büyük ölçüde etkilemiştir. Gelişmiş ülkelerin uzaktan eğitim sistemlerinde önemli bir yer bulmaya başlayan uydu teknolojisi bilgisayar teknolojisi ile birlikte kullanılmasıyla eğitim alanında yeni bir çığır açmıştır. 1982 yılından itibaren iletişim sistemleri bilgisayarlar vesilesiyle küresel anlamda gelişme kaydetmiş ve uzaktan eğitim sistemi bulunan birçok kurum, bilgisayarları aktif bir biçimde kullanmaya başlamış ve kendi iletişim sistemlerini bilgisayarlar ile bütünleştirmişlerdir. Bu teknolojilerin kullanımı, eğitim kalitesini artırmış ve bir çeşit rekabet ortamı oluşmuştur. Bu rekabet ortamı sayesinde öğrenciler kendilerine uygun en kaliteli eğitim hizmetini seçebilme imkânına sahip olmuşlardır. Günümüz ve geleceğin uzaktan öğretim teknolojileri uydular,

bilgisayarlar belki de kuantum bilgisayarlar ve fiber optik kablolar ile birlikte gelişme kaydetmesi kuşkusuz gerçekleşecektir. Bu teknolojik gelişmeler günümüzde Üniversite kavramına yeni tanımlar getirmiştir. Süper lig Üniversitesi; Mega Üniversite gibi eğitim kurumları ortaya çıkmıştır(Moore, 1989:17).

5.2. Uzaktan Eğitimin Türkiye'deki Gelişim Süreci

Ülkemizin eğitim şartlarında teknolojinin kullanımı gün geçtikçe artmakta ve yurtdışındaki sistemlere uyum sağlama konusunda hızla ilerlemektedir. Türkiye'deki uzaktan eğitim çalışmalarını daha iyi anlayabilmek ve geniş bir bakış açısına sahip olabilmek için olaya tarihi açıdan bakmak, uzaktan eğitim kavramını daha net anlamamıza yardımcı olacaktır. Yaklaşık bin yıldır Anadolu topraklarında hüküm süren bir millet olarak son yüzyıllarda batının gelişimine ayak uydurmak amacıyla bazı yenilik hareketlerini olumlu ya da olumsuz bir biçimde uygulamak için çaba göstermişizdir. Osmanlı Devletindeki ıslahat hareketleri bunların başlangıcı olmuş Cumhuriyet devrinde ise üst seviyeye yükselmiştir. Toplumsal ve kültürel anlamda yapılan inkılaplar çağdaşlık yolunda büyük bir başarı olmuştur. Bu hususta eğitim alanında da yenilikler gerçekleşmiş ve günümüze kadar teknolojik anlamda özellikle 1950'lilerden sonra gelişme kaydedilmiştir. Eğitim sistemimizde uzaktan eğitimin gelişme sürecini üç maddede açıklanmaktadır. Bunlar;

5.2.1. Tanımlanma Dönemi

Ülke ekonomisi ile dengeli bir biçimde ilerlemeye çalışan uzaktan eğitim cumhuriyet yıllarının başlarında yabancı ülkelere getirilen uzman eğiticilerin vesilesiyle önemli bir gelişme kaydetmiştir. Bu durum ilk olarak öğretmen eğitimi ve okur-yazar oranını artırma çabalarıyla alakalı önerilerle şekillenmiştir. Ünlü eğitim kuramcısı John Dewey Türkiye'ye öğretmen yetiştirme hususunda uzaktan eğitim sistemini önermiştir. Bu öneri ülkemizin uzaktan eğitim sistemiyle tanışmasına vesile olmuştur (Uygun, 2008:297).

Bu tavsiye sonrasında toplumun eğitim ve kültür seviyesinin çağdaş medeniyetlerin seviyesine yükseltmek amacıyla Muhabere Yoluyla Tedrisat uygulamasına başlanmıştır.

Yani Haberleşme Yoluyla Eğitim. Bu teklifi de o devrin Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey ve Milli Eğitim Müdürleri sunmuştur(İşman, 1998).

1930'lu yıllarda çeşitli yerlerden Türkiye'ye gelen komisyonlar eğitim alanında raporlar hazırlamıştır. Bu raporlarda eğitim kurumlarının açılması dile getirilmiş ancak ekonomik seviyenin düşük olduğu bölgelere mektup yoluyla teknik bilgi ve genel kültür öğretisinin sağlanması yönünde beyanat verilmiştir. 1939 yılında ilmî heyet toplantıları düzenlenmiştir. Bu toplantılarda eğitimin Anadolu'nun her yerine ulaştırılması gerektiği dile getirilmiş. Üniversitelerin halk evleriyle birlikte çalışmaları teklif edilmiş, çeşitli bölgelerde üniversite haftaları düzenlenmesi yönünde çaba gösterilmiştir. IV. Milli Eğitim Şûra'sında uzaktan eğitim ile alakalı çalışmalar ve uygulamalar hız kazanmış ve çeşitli yenilikler sunulmaya başlanmıştır. Bu sürece kadar uzaktan eğitim çalışmaları kavram boyutundan çıkamamıştır(Alkan, 1987:25).

1960'lı yıllarda uzaktan eğitim ve yaygın eğitim alanlarında yapılan çalışmalar teşkilatlanmaya yönelik olmuştur. Özellikle yetişkin bireylerin de eğitimi hususunda çalışmalar hız kazanmış ve hayat boyu öğrenme uygulamaları politikaları izlenmiştir.

5.2.2. Mektupla Eğitim Dönemi

1950'li yıllarda eğitim talebinin artması ve mevcut okulların bu talepleri karşılayamaması sebebiyle mektupla öğretim uygulaması çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmalar pek tabii gelişmiş ülkelerdeki mektupla öğretim sistemlerini örnek alınmıştır. Bir çeşit yeni tecrübe mahiyetinde olan bazı uygulamalar sonrasında 1982 senesinin Şubat ayında toplanan Milli Eğitim Şurası'nda önemli konular ele alınmış ve kararlaştırılarak Açık Yükseköğretim Yönetmeliği çıkarılmıştır(www.yok.gov.tr).

Mektupla öğretimden faydalanacak olanlar arasında örgün öğretim okuma imkânı bulamayan çocukları, genel kültür ve mesleki becerilerini çoğaltmak isteyen vatandaşları ve kendini daha iyi derecelere yükseltmek için imtihanlara girmek isteyenleri sıralayabiliriz. Daha sonraki yıllarda mektupla öğretim merkezi kurumsallaşmaya başlayıp genel müdürlük olarak örgütlenmiş ve bu alanda başarısını diğer eğitim çeşitlerinde de kanıtlamıştır. Yapılan Şûra sonrasında mektupla öğretim daha intizamlı bir biçimde uygulamaya konulmuştur(Fidan ve Okan, 1976).

1975 yılına geldiğimizde uzaktan eğitim alanında kurumsallaşma sağlanmış ve YAYKUR(Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu) kurulmuştur. Uzaktan eğitim sistemi tamamen bu kuruma aktarılarak daha planlı hareket edilmiştir. Yaykur çeşitli alanlarda özellikle öğretmenlik, sosyal bilimler ve yabancı diller kapsamında yükseköğrenim imkânı sağlamıştır.

Ayrıca askeri eğitim alanında da uzaktan eğitim sistemi kullanılmıştır. 70’li senelerin sonlarına doğru Hava Kuvvetleri Komutanlığı’na bağlı olan Hava Harp Okulundaki askeri öğrencilere çeşitli dersler uzaktan eğitim sistemleri kullanılarak verilmiştir. Maalesef askeri personellerden bazıları üst rütbeli subaylardan oluşan ve uzaktan eğitime olumsuz bir biçimde bakan kişiler tarafından bu tarz eğitimin durdurulmasına karar verilmiştir.

Günümüze kadar ulaşan Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi ise 82 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasası ile kurulmuştur. 10. Milli Eğitim Şûrası’nda ise yaygın eğitim temel eğitim sistemi ile bir bütün olarak kabul edilmiş ve birlikte ele alınıp geliştirilmesi gerektiğine karar verilmiştir(<https://tkb.meb.gov.tr/>).

5.2.3. İletişim Teknolojilerini Kullanma Dönemi

Son yüzyılda gelişen teknolojinin nimetlerinden faydalanmak isteyen insanoğlu her alanda faaliyet göstermiş ve teknolojiyi her alanda kullanmaya ve geliştirmeye çalışmıştır. İletişim alanında ise radyo ve televizyon teknolojisi birkaç nesli cazibesıyla etkilemiş ve kullanım alanlarını genişletmiştir. Eğitim alanında da kullanılan bu araçların faydası şüphesi şüphe götürmez bir gerçektir. Ancak bu araçların eğitimin amacına uygun olarak kullanılması ise biraz zaman almıştır.(İşman, 2011:110-120)

Ülkemizde radyo ve televizyon yayınlarının belli bir kurum altında yapılması kararlaştırılmış ve TRT adıyla bir nevi özerk bir yapı oluşturulmuştur. TRT’nin 68 yılında yayına başlamasıyla birlikte eğitim materyalleri içeren yayınlara da yer ayırmıştır. Gelişmiş ülkelere nazaran televizyonun ülkemize geç girmesi anlaşıldığı gibi yayınların başlamasıyla birlikte eğitsel alanda da kullanıldığını görülmüştür.(Aziz, 1982) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı FRTEM(Film Radyo Televizyon ile Eğitim Merkezi) tarafından geliştirilen ve stüdyolardan 15 dakikalık ufak programlar yapılarak eğitimle alakalı yayınlar yapılmıştır.(Aziz, 1982:28)

82 yılında kurulan Anadolu Üniversitesine bağlı Açık öğretim Fakültesi ülkemizde uzaktan eğitim alanında üniversite bünyesinde açılan ilk kurumdur(www.anadolu.edu.tr). Bu fakültenin yapmış olduğu dersler Radyo ve televizyon yayınları ile desteklenmiştir. Ön lisans talebelerine hususi olarak TRT’de programlar yayınlanmıştır. 1989 senesine geldiğimizde ise ODTÜ ilk olarak mühendislik alanında uzaktan eğitim sistemleri kullanarak sertifika eğitimi vermeye başlamıştır. O dönemde sadece 8 üniversitede bulunan internet bağlantısı sayesinde ODTÜ e-posta yoluyla uzaktan eğitim materyallerini öğrencilerine ulaştırmıştır (Alkan, 1997).

1990 yılı yapılan Eğitim Şûrası sadece yaygın eğitimle alakalı çeşitli fikirlerin bir araya gelmesi ve yeni kararlar çıkması adına toplanmıştır. Yaygın ve örgün eğitim arasındaki denkliklerin durumunun değerlendirilmesi, yaygın eğitim kanununun çıkartılması, denetim ve değerlendirme sisteminin kurulması gibi konular bu Şûra’da görüşülmüş ve karara bağlanmıştır. Bu yıllarda uzaktan eğitime verilen önem daha fazla olmuştur. İlkokulu bitirdikten sonra ortaöğretimi uzaktan okumak isteyen kitlenin hızla büyümesi ve teknisyen ihtiyacının karşılanması adına uzaktan eğitim sistemlerinde yapılanmaya gidilmiştir(<https://ttkb.meb.gov.tr/>).

TRT yayınlarının eğitim yayınlarıyla birlikte verilmesinden sonra eğitime daha da özen gösterilip 6. Beş yıllık kalkınma planında televizyondan eğitim için farklı ve kendine has bir kanal kurulması düşünülmüş ve bu sebeple TRT4 kanalı eğitim için yayın yapmaya başlamıştır. Bir sonraki beş yıllık kalkınma planında ise eğitimin meyvesi olan öğrenci ile sanayinin ihtiyacı olan teknik personel arasındaki bütünleşmeyi kaliteli bir biçimde denkleştirecek derecede eğitsel faaliyetler geliştirilmeye başlanmıştır(<https://www.trt.net.tr/>).

Küresel düzende yer almaya çalışan Türkiye’nin yapmış olduğu çalışmalara baktığımızda büyük çaba gösterdiği anlaşılmaktadır. Teknolojik gelişmelere daha geç yanıt veren ülkemizin bu bağlamda yaptığı çalışmalar daha ileri ve daha yenilikçi olmak zorundadır. Bu gerekliliğe birçok alanda ihtiyaç duyulduğu gibi devletin temelini oluşturan gençlerin eğitimi alanında da ihtiyaç duyulduğu kesin bir olgudur. Şu bir gerçektir ki eğitim materyallerini en yalın haliyle bozulmadan yeni nesle aktarabilen devletler daima sağlam ve daima kalkınmış olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Teknolojiyi de eğitim alanında en verimli bir biçimde kullanabilen milletler de her zaman

üst seviye nesiller yetiştirmiş ve geleceğe aydınlık bir bakış açısıyla bakabilmişlerdir. Netice itibariyle ülkemizde uzaktan eğitim sistemleri gittikçe gelişmekte ve üniversiteler düzeyinde gittikçe yaygınlaşmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMLERİ VE YAPILANMASI

1. UZAKTAN EĞİTİMDE KULLANILAN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ

Günlük yaşantımızın doğal bir parçası haline gelen bilişim teknolojilerinin uzaktan eğitimde kullanılması çeşitli faydaları barındırmakla beraber bazı sınırlılıklara da sahiptir. Yaşadığımız dönemde bilişim teknolojilerinin eğitim alanında kullanılması, uzaktan eğitim sistemlerini hızlı bir biçimde değişime uğrattığı kaçınılmaz bir gerçektir. Bilişimin eğitim alanına girmesiyle ortaya çıkan kolaylık bilgiye ulaşımı daha aktif hale getirmektedir (Thomas, Larson, Clift ve Levin, 1996:17). Farklı bir yönden bakacak olursak eğitim alan ve eğitim veren kişilerin bilgiye ulaşması ve bilimsel araştırma yapmak isteyenlerin bu araştırmaları daha etkin yapabilmesi için bilişim teknolojilerini kullanması kabiliyetlerini iyi bir derecede geliştirebilecektir. İnsanoğlunun bilgiye ulaşma rahatlığını elde etmesi eğitimin gelişmesi açısından önem arz etmektedir.

Eğitimle ilgilenen uzmanlar, uzaktan eğitim sisteminin bilişim teknolojileriyle olan bütünleşmesini teknik bir biçimde öğrenmeleri gerekmektedir. Çünkü bilişimin uzaktan eğitim sisteminde kullanılması öğretimin kalitesini arttıracak gibi bilgi teknolojileri hakkında da doğru bilgiye ulaşımı sağlayacaktır. Bilgi teknolojilerinin kullanımının iyi bir şekilde öğrenilmesi toplumda eğitim seviyesini üst dereceye çıkarabilmektedir. Öğrencilerin zihinsel olarak gelişmesini ve iletişim kurabilme kabiliyetlerini geliştirmektedir. Günümüzde yapılan araştırmalar eğitimcilerin eğitim-öğretim alanında kullanılan bilgi teknolojileri hakkında çok az bilgiye sahip olduklarını göstermektedir (Schrum ve Berenfeld, 1997). Bu durum eğitimcilerin de bilgi teknolojileri hakkında eğitime ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Çeşitli yaptırımlar vasıtasıyla eğitim-öğretim ortamlarında kullanılan bilgi teknolojilerinin nasıl kullanılması gerektiği hakkında eğitimcilere çeşitli bilgilerin aktarılması zorunlu hale getirilmelidir. Çünkü eğitimcilerin bu şekilde öğretim hizmetini vermeleri daha önceki yıllara göre eğitimin ulaşılabilirlik kapasitesini artırmaktadır.

Bilişim ve eğitimin entegre edilmesi, öğrencilerin eğitim ortamlarına katılmaları ve öğrenme isteklerini dürtüleme noktasında olumlu bir yönde motivasyonlarını arttırmaktadır (Serim ve Koch, 1996). Bir takım araştırmalar, bilimsel bilginin merak edilmesinde teknoloji kullanımının, bu bağlamda kendi benliğini geliştirebilen öğrencilerin, bilgiye ulaşma isteklerini arttırdığı görülmüş ve sürekli öğrenmeye yatkınlığı tetikleyici davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir(Caine; 2002:4). Netice itibariyle eğitimi bilişimle birlikte entegre halinde gören öğrencilerin öğrenmeye olan ihtiyaçlarının yüksek seviyede güdülenmelere yol açtığı ortaya çıkmaktadır. Başka bir faydasına değinirsek öğrencilerin bilgiyi önceki yıllara oranla daha hızlı hafızalarına kaydettikleri görülmüştür. Bu durum gelecekte oluşacak olan öğrenme ihtiyacında da kolaylık sağlayabileceği öngörülebilir.

En önemli katkılarından biri ise eğitim materyallerinin toplumun her kesimine kolaylıkla ulaşmasını sağlamaktır. Bilişim teknolojileri sayesinde engelli bireylerin teknolojiden yararlanarak eğitim alması bilişim teknolojilerinin eğitime sağladığı katkıyı gözler önüne sermektedir (Harasim, Hiltz, 1996). Bilgi teknolojileri sayesinde engelli bireyler toplumdaki kendini soyutlanmış bir şekilde hissetmeden eğitimlerini alabilmektedirler. Özellikle uzaktan eğitim alanında bilgi teknolojilerinin ışığında geliştirilen çeşitli eğitim mekanizmaları, engelli bireylerin uzaktan eğitim yardımıyla eğitimlerini tamamlamalarına katkı sağlamaktadır. Engelli bireyler hakkında Rochester Teknoloji Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada üniversite personelleri arasında bulunan bir öğretim üyesi kendi dersini bilgi teknolojileri sayesinde öğrencilere kolaylıkla aktarabilmiştir (İşman, 2011:211).

1.1. İnternet

İnsanoğlunun en büyük bir ihtiyacı olan birbirleriyle iletişim kurabilme, insanlığın başlangıcından günümüze kadarki süreçte çok fazla değişime uğramış ve geliştirilmiştir. Yazının bulunması ile yazılı tarihin belirmesi bir çığır iken, günümüzde dünyayı bir köy haline getiren iletişim teknolojilerinin icat edilmesi de göz ardı edilemeyecek derecede faydalı ve olumlu bir çığırır. Bu kapsam da iletişimin ve bilgi aktarımının kaynağını oluşturan bilgi teknolojilerini iyi bir şekilde öğrenmek ve uygulamak gereklidir.

Bilgisayarların keşfi ile modern medeniyetin inşası daha teknolojik düzeye çıkmıştır. İlk bilgisayarlar sadece belli başlı temel hesaplamaları yaparken günümüz

bilgisayarları her türlü matematiksel verileri hesaplayabilmekte ve insan gücüyle yapılması çok zor olan işleri yapabilmektedir. Elbette bu denli teknolojik cihazların birbirleriyle de iletişim kurulması gerektiği düşünülmüş ve bunun üzerine çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda yeni bir döneme girilmekte ve bu dönem “Bilgi Çağı” olarak adlandırılmaktadır (Aziz, 2008:71)

İnternet dediğimiz yapı bir çeşit örümcek ağı gibidir. Bu ağa bağlanan her bilgisayar diğer bilgisayarlarla rahat iletişim kurabilmektedir. Her bilgisayarın kendine özgü adresi bulunur ve bu adresler arasında bağlantı kurmak ve bilgi aktarımı yapabilmek için internet kavramı geliştirilmiştir. Günümüzde internet sadece bilgisayarlar arasında değil, telefonlar tabletler ve benzeri cihazlarda da kullanabilmektedir.

İnternetin insanlar arasında yayılmasının en temel özelliği, insanların iletişime olan ihtiyacı ve bilgiye ulaşma arzusunu en hızlı biçimde gideren servis sağlayıcıları bünyesinde bulundurmasıdır. Bunlar bir çeşit bilgi kaynakları veya bilgi depolarıdır. 1990 yılında Bilgisayar bilimi profesörü olan İngiliz bilim adamı Tim Berners-Lee tarafından geliştirilen bilgi paylaşım sistemi dünya çapında ağ olarak bilinen World Wide Web(www) sistemini oluşturmuş ve internette gezmemizi sağlayan, bir diğer ifadeyle sörf yapmamızı sağlayan internet servis sağlayıcısını kurmuştur. (<https://www.w3.org/People/Berners-Lee/>)

Bu servis sağlayıcısı dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan farklı bilgisayarlar arasında bulunan bilgi birikimleri arasında gezinmeyi sağlamış ve bu sistem sayesinde bilgi yığınları arasında gezinmenin kolaylığı insanları bu sistemi kullanmaya teşvik etmiştir. Bu sebepten dolayı internetin kullanımı gün geçtikçe yaygınlaşmış ve internet sayesinde kullanılan başka servislerde World Wide Web(Dünya Çapında Ağ) tarafından gösterilmeye başlanmıştır. Ayrıca internetin “www” sistemiyle daha kullanışlı hale gelmesi kültürümüz ve toplumumuzda, interneti sadece sörf yapmak ve sohbet etmeye yarayan teknolojik bir olgu olarak algılanmasına neden olmuştur (Dikener, 2010:42).

Www sisteminin eleştiriye açık durumları da mevcuttur. En birincisinden bahsetmek gerekirse bilgi içinde kaybolmak veya istenmeyen bilgilerin anında karşımıza çıkabilmesidir. Özellikle eğitim alanında bu husus sıkıntı oluşturabilmekte ve programlı bir eğitim de gereksiz bilgilerin sıklığı eğitimin kalitesini de düşürebilmektedir. Günümüzde pek çok eğitim kurumu şüphesiz interneti kullanmaktadır. İnternet sayesinde

eğitim kurumları öğrencilerine rahatlıkla ulaşabilmekte ve onlarla daha hızlı iletişime gecebilmektedir. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda internetin eğitim alanında özellikle de uzaktan eğitim sistemlerinde kullanılması fevkalade bir kolaylık ve kalite sağlamaktadır. Ancak bilgi ayıklaması yapılmadan internet ile eğitim kurumuyla iletişim kuran öğrencilerin eğitim dışında bilgi birikimine maruz kalması bu durumu olumsuz yönde etkileyebilmektedir(<https://bidb.itu.edu.tr/>).

İnternetin gelişmesi ve büyümesi insanlar arasında kullanımına bağlı bir biçimde ivme kazanmıştır. İlk başlarda web 1.0 diye tabir edilen servis sağlayıcıları tek bir kullanıcı tarafından düzenlenebilen web sayfalarına olanak veriyordu. Web sayfasına giren kullanıcı ise sadece okuyucu olarak girme yetkisi vardı. Bilgisayar bilimcilerin önde gelen isimlerinden Tim(2005) sadece tanıtım ve bilgi verme esasına dayanan web 1.0'ın artık yenilenmesi gerektiğine inanmaktaydı. Bu yüzden web 2.0 servisini geliştirdi. Web 2.0 servisi sadece tanıtım ve bilgi vermek değil aynı zamanda kullanıcıların da aktif olarak katkıda bulunabileceği servis ortamı oluşturdu(Alexander and Levine, 2008:42). Web 2.0 olarak tanımlanan servislerden bir kısmı aşağıda gösterilmektedir.

1.1.1. Bloglar

Tüzel veya gerçek kişiler tarafından hazırlanabilen ve yorum yapılabilen yazı topluluklarıdır. Bir çeşit seyir defteri olarak da düşünülebilir. Dünyada veya sanal dünyada ilgimizi çekebilecek çeşitli materyalleri hatırlamak, yaptığımız seyahatleri not tutmak ve bu seyahatlerde nerelere gittiğimizi yazmak gibi çeşitli aktiviteler bloglara yazılabilmekte ve internet sayesinde dünyadaki her insana aktarılabilir. Blogları Kişisel bloglar, kurumsal bloglar ve tematik bloglar olarak üçe ayırabiliriz. Kişisel bloglar bireylerin kendileri hakkında yazı yazdıkları ve paylaştıkları alanlardır. Kurumsal bloglar şirketlerin tanıtımı, halkla ilişkiler ve reklam amacıyla kullanılmaktadır. Tematik bloglar ise belli bir konuda özellikli bilgiler yayınlamak için ve sadece o grupta bulunan kişilere hitap etmesi için yazılan bloglardır.

Blog hazırlarken amacının ne olduğuna dikkat edilmeli, kimlere hitap edileceği kestirilebilmeli, dürüst bir bilgi paylaşımı yapılabilmesi, sıklıkla blogla ilgilenmek ve güncellemesi yapılmalı ve çeşitli konular hakkında kaynaklarla çeşitli yazılar oluşturulmalıdır(<http://badbaz.com/tag/blog-tarihi/>).

1.1.2. Sosyal Medya

Bu konu öylesine bir duruma geldi ki internetin icat edilmesinden sonraki en büyük keşif denilebilir. Sosyal medya vasıtasıyla insanlar sadece iletişim kurmamaktadır aynı zamanda tanıyabilmekte görüşebilmekte anlık paylaşımlarda bulunabilmektedir. Günümüzde çok yaygın olan bazı sosyal medya servisleri şu şekilde sıralanabilir.

-Facebook

-Twitter

-Youtube

-İnstagram

Bu web sayfalarına ücretsiz bir şekilde üye olunabilmektedir. Kullanımlarının kolay olması da insanları çeken özelliklerden yalnızca bir tanesidir. Blogların bir çeşit gelişmiş sürümü olan bu servisler genel amaçlı kullanılabilceği gibi şahsi bir amaca ya da özellikli bir amaca yönelik te kullanılabilir.

Eğitime ilişkin bloglardan biri olan “Academia.edu” üniversite dünyasında akademik paylaşımların yapılabilceği ve akademisyenlerin çalışma veya ilgi alanlarına göre sınıflandırdığı ve belli başlı ağlar oluşturabilceği bir internet servisedir (<https://www.academia.edu/about>). Araştırmacıların birbirilerinin araştırmalarına ulaşması noktasında kolaylık sağlamaktadır. Belli bir takip listesi oluşturulabilmekte ve bu takip listesi sayesinde diğer araştırmacıların servise aktardığı araştırmalara anında erişilebilmektedir(<http://badbaz.com/sosyal-medyanin-tarihi/>).

1.1.3. Açık Ders Malzemeleri

Teknolojik gelişmenin üst düzeylerde yaşandığı zamanımızda birçok alanda değişiklik yaşanmaktadır. Bu değişimlerin eğitime entegre edilmesi eğitim kalitesinin de yükselmesine sebep olmaktadır. Bu bağlamda internet teknolojisinden yararlanarak derslerle alakalı dokümanların paylaşımı sağlanabilmekte ve öğrencilere erişimi kolaylaştırmaktadır. Bu kazanım sayesinde hayat boyu öğrenme adına büyük engeller aşılabilir. “Open Courseware” kavramı Türkçe ’ye “Açık ders malzemeleri” olarak çevrilmiştir. Tek başına sertifika veya diploma vermek için kullanılmayan yüksek kaliteli eğitim malzemeleri olarak tanımlanmaktadır(Karasözen, Zen, Atılğan,

2010:247,248). Çeşitli dersler hakkında yayınlanan dosyalar genellikle üniversitelerin web sitelerinde erişime açık hale getirilmiştir. Açık ders malzemeleri uygulamaları ülkemizde de gitgide yaygınlaşmaktadır.

Bu açık ders uygulamasını yapan başlıca üniversitelerden birisi de Amerika'nın Massachusetts eyaletinde bulunan Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'dür. Bu eğitim kurumu neredeyse tüm ders içeriklerini yayınlamaktadır. MITOpenCourseWare olarak internet arama motorlarına yazıldığında rahatlıkla ilk sıralarda yerini alabilen uygulama birçok dersin içeriğini bünyesinde barındırmaktadır(<https://moodle.org>).

Öğrenciler, açık ders malzemeleri sayesinde öğrenimlerini kolaylıkla gerçekleştirebilir ya da ilgilendiği alanlarla alakalı eğitim alabilir. Öğretim elemanları ise dersin ne şekilde aktarıldığını inceleyebilir ya da web sitesindeki kendi paylaşımı dışındaki verilerden yararlanarak kendi anlatımına katkı sağlayabilir.

İçerik olarak çoğunlukla multimedya olarak gösterildiği bu sistemler uzaktan eğitim alan öğrencilerin kendi derslerine ek olarak farklı belgelere de ulaşabilmelerini sağlamaktadır. Uzaktan eğitim alanında da farklı seçeneklerde içerikler sunulabilir.

Ayrıca bu ders malzemeleri erişime açık ve ücretsizdir. Ancak bazı üniversiteler ücretli üyelik şartını koyup o şekilde bir erişim izni vermektedir. Dikkat edilmesi gereken bir başka husus ta bu ders içeriklerinin telif hakları konusudur. Bazı eserlerde sınırlı erişim bulunabilmekte ve ders materyalleri kesinlikle ticari amaçlı kullanılmamaktadır.

Uzaktan eğitim sisteminde açık ders malzemelerinin kullanılması eğitim gören öğrencilerin, örgün öğretimdeki ders içeriklerine ulaşmasını sağlamakta ve alternatif belge çeşitliliğini artırmaktadır. Açık ders materyallerinin vesile olduğu bu zengin içerik ve kolay erişim, belli bir amaca yönelik ders alma ve eğitim planları gibi tercihleri farklı olan öğrencilerin doğru bilgiyi kazanmalarını sağlayacaktır. Bu uygulama sayesinde öğrenciler hem ders içerikleriyle alakalı ihtiyaçlarını karşılayabilecek hem de farklı alanlara ilgileri varsa bu alanlarla alakalı bilgileri rahatlıkla bulabileceklerdir.(İşman, 2011:750)

1.2. Öğrenme Yönetim Sistemleri (Lms)

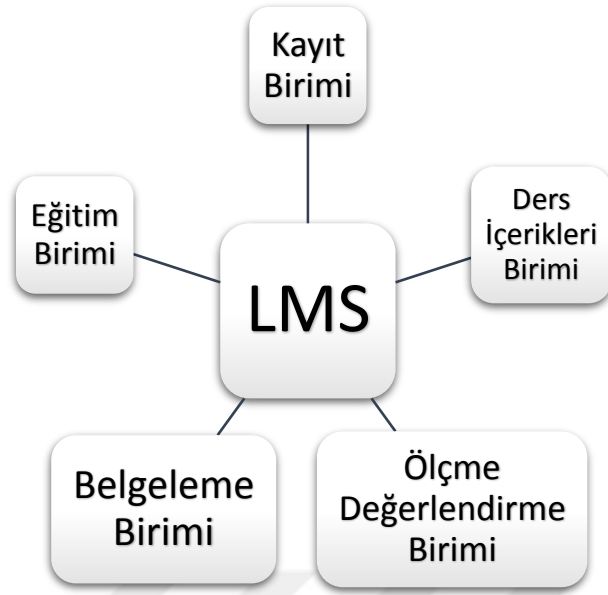
Alan yazında “Learning Management System” olarak bilinen kavram dilimize “Öğrenme Yönetim Sistemi” olarak geçmiştir. Öğrenme yönetim sistemi isminden de

anlaşıldığı gibi yönetme işlevidir. Bu işlev eğitim sistemlerinin kontrolüne, ders içeriklerinin sunulmasına, lme ve değerlendirmenin yapıldığı ortamın dijitalleştirilmesine, öğrencilerin kendi aralarında ders materyali paylaşımını evrimii ya da evrimdişi yapabilmesine ve ğretim üyeleriyle iletişim kurulabilmesine olanak sağlamaktadır.

Farklı bir tanımla söylemek gerekirse Network Dictionary'ı bu sistemi şu şekilde tanımlar: ğrenme yönetim sistemini ğretim bilgilerinin yönetimini, erişimini ve eğitim ile alakalı kaynakların öğrenciler için erişime sunulmasını sağlayan bir programdır. (Network Dictionary, 2007)

Bu yönetme sisteminin maksadı uzaktan eğitim faaliyetlerini daha kolay hale getirmek ve daha planlı bir biçimde yapılmasına olanak sağlamaktır. Böyle bir yönetim sistemi sayesinde uzaktan eğitim faaliyetlerinin denetimi daha kolay hale gelebilir ve sürekli geliştirilebilir. Diğer bir anlamda öğrenme yönetim sistemi uzaktan eğitim sistemlerini gelişmesine olanak sağlamakta ve her zaman denetime açık hale getirmektedir. Bu sayede uzaktan eğitim uygulamaları da esnek bir yapıya kavuşabilmekte ve çeşitli eğitim faaliyetleri yeni bir biçimde sisteme aktarılabilmektedir(Paulsen, 2002:5). Ayrıca uluslararası bir sınav yapılması veya ders içeriği paylaşılması istense bu yönetim sistemi sayesinde kontrollü ve sağlıklı bir biçimde süreç yönetilebilir.

ğrenme yönetim sistemleri tek bir servis sağlayıcı kullanarak uzaktan eğitim sistemindeki eğitim faaliyetleri süreçlerini merkezi bir biçimde yönetilmesini gaye edinir. Temel işlevlerini inceleyecek olursak karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır(şekil 1):

Şekil 1: Öğrenim Yönetim Sistemi Bileşenleri

Eğitim Birimi, ders bilgilerinin ve yapısının tanımlanmasını sağlar. Bu kısım da derslerle alakalı süreçlerin zamansal ya da konu temelli olarak tanımlanması, derse kimlerin kayıt yaptırabileceği, açılış ve kapanış tarihleri, derslere erişimin misafirlere açık olup olmaması gibi çeşitli süreçleri tanımlar ve teftiş eder.

Kayıt Birimi, öğrencilerin öğrenme yönetim sistemlerinde eğitim uygulamalarına kayıt olmalarını ve kişinin kimliksel bilgilerini doğrulamayı sağlar.

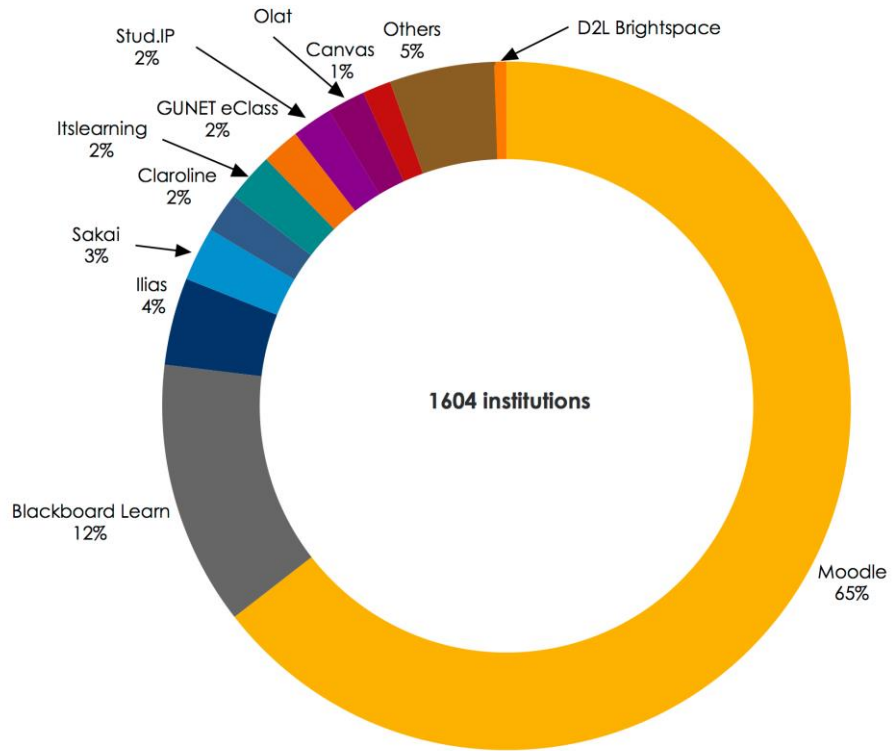
Ders içerikleri birimi, ders konularının nasıl arz edilebileceğini gösterir. ÖYS içerik çeşitliliğinin gösterilmesini, paylaşılmasını ve kullanılmasını yapar ve bu konuda mükelleftir. Bu içerikler bir dosya olabileceği gibi çeşitli multimedya araçları da olabilmektedir. Özellikle uzaktan eğitimde insanların farklılıklarını göz önünde bulundurarak zengin içerik oluşturup sunmalıdır.

Belgeleme Birimi, sistemde yer alan öğrenci veya öğretmenlerin yaptıkları eğitsel faaliyetleri kayıt altına alıp raporlayan birimdir. Öğrencilerin ne sıklıkta ve ne kadar süreyle sistemde kaldıkları gibi bilgilere erişmeye yarayan bu birim aynı zamanda uzaktan eğitim sisteminin önemini ölçen bir faktördür. Bu raporlar tahlil edilerek sistemin getirileri ve faydaları, sorunlu ve eksik yanları öğrenilebilir ve bu sayede geliştirmeler yapılabilir.

Ölçme Değerlendirme Birimi, eğitim sonucunda ortaya çıkan çıktıların ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini yürütmektedir. Bu birim sayesinde sistemin hedeflere ne kadar ulaşabildiği denetlenebilmektedir.

Geliştirilmiş bir öğrenme yönetim sisteminde yukarıda bahsi geçen birimler mevcuttur. Birimlerin eksikliği veya zayıflığı sistemin kalitesini de düşürebilmektedir(Aydın, 2008:1-24).

Aşağıdaki Şekil 1.1’de Avrupa üniversiteleri baz alınarak hazırlanmış, Açık kaynak kodlu Öğrenme Yönetim Sistemlerinden en çok tercih edilen Moodle sistemi olduğu görülmektedir.

Şekil 1.1: 2016 yılı Avrupa Üniversitelerindeki Öğretim Yönetim Sistemleri tercihleri dağılımı(<https://mfeldstein.com/new-release-european-lms-market-report/>).

Günümüzde öğrenme yönetim sistemlerinden biri olan aynı zamanda açık kaynak kodlu bir yazılım sistemine sahip olan Moodle servisi birçok kullanıcı tarafından geliştirilmektedir. Moodle, eğitimcilerin, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın öğrenmeyi genişleten dinamik eğitimlerle donatılmış kendi özel web sitelerini

oluşturmasını sağlayan ücretsiz, çevrimiçi bir Öğrenme Yönetim Sistemidir. Hiçbir statü fark etmeksizin ister öğrenci ister öğretmen ister herhangi bir eğitim meraklısı bu açık kaynak kodlu Öğrenme Yönetim Sistemini kullanarak kendi eğitsel gelişimine katkı sağlayabilir(Özarslan, 2008:58).

Moodle servisinin açık kaynak kodlu bir sistem üzerine inşa edilmiş olması daha fazla öğrenciye ulaşılabildiğini kanıtlar niteliktedir. Birçok kurum tarafından benimsenmesi sebebiyle kurulumu ve ayarlanması sadece uzmanlar tarafından gerçekleştirilmesine rağmen çevrimiçi belgeler ve formlarla desteklenmektedir. Şu da var ki birçok servis sağlayıcısı bu sistemi otomatik olarak kurabilecek çeşitli araçlar sunabilmektedirler. Esnek bir öğrenme yönetim sistemi olan Moodle modüler yapısı sayesinde sistemin desteklemediği çeşitli eklentiler eklenebilmekte bu da kişiselleştirmeye ve kurumsallaştırmaya izin vermektedir. Özet olarak kendi kurumuna göre web sistemi düzenlenebilmektedir(<https://moodle.org/?lang=tr>).

2. BİLİŞİM SİSTEMLERİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN TEORİ VE MODELLER

Eğitsel süreçte kullanılan bilgisayar teknolojisi, eğitime olan ilgiyi artırabilmektedir. Bu sebeple eğitimi veren ve alan kişiler teknoloji sistemlerini kullanıp kullanmamalarına nasıl karar verdiklerini anlayabilmek eğitimin teknoloji ile birleşmesine katkı sağlayabilecek önemli unsurlardan biridir. Bilişim sistemlerinin eğitim alanında kullanılmaya başlanmasıyla öğrenci ve öğretmenler bu sistemleri ne derece kullanabilmiş ya da kullanma eğilimleri neye göre gerçekleşmiş gibi konuları araştırmak eğitimde daha sağlıklı bir teknoloji kullanımı ortaya koyabilir.

Bilişim sistemlerinin kurumlara girdiği günden bu yana insanların davranışsal niyetlerini anlayabilmek ve teknolojiyi kullanabilme tercihlerini nasıl yaptıklarını çözebilmek için birçok model ortaya atılmıştır. Bilim insanları da bu modellerden yola çıkarak birçok araştırma yapmıştır(Lee, Kozar ve Larsen, 2003:752). Bilişim sistemlerine ilgi duyan bilim insanları bu ilgilerini çeşitli araştırma yaparak bilime katkı sağlamış ve sosyal psikoloji alanından yardım alarak ‘niyet’ modellerini kullanmışlardır. Çeşitli modellere değinmek gerekirse; Gerekçeli Eylem Modeli, Planlı Davranış Modeli ve

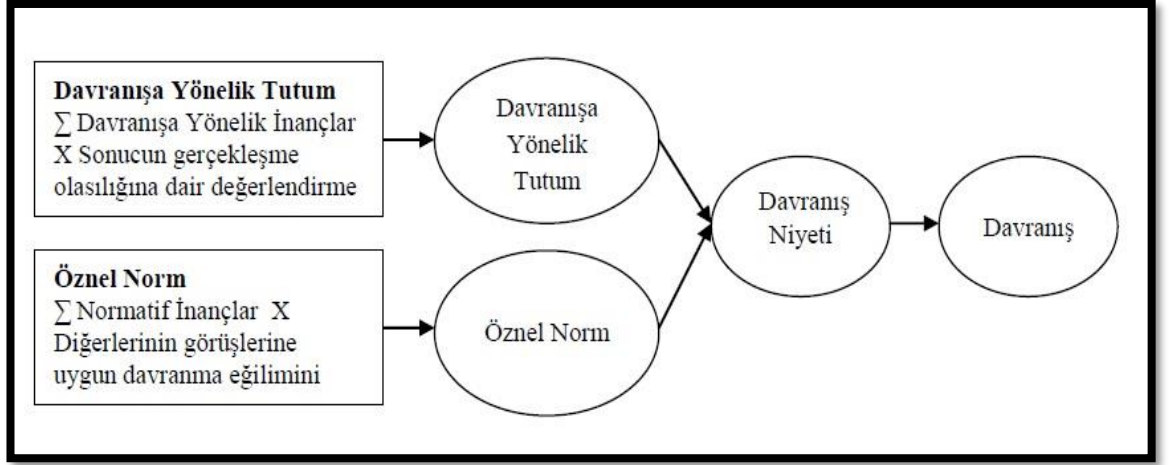
Teknolojinin Kabulü Modeli bunların bir kısmıdır. Söz konusu modeller aşağıda incelenecektir.

2.1. Gerekçeli Eylem Modeli

1975 yılında Martin Fishbein ve Icek Ajzen'in dile getirdikleri bu model, insanların yapmış oldukları tercihlerini daha çok akıl yoluyla yaptıkları iddiasını savunmaktadır. Bu model temelde insanların bilgisi dâhilinde ortaya koyacakları eylemin neticelerini değerlendirir ve muhtemel etkilerini düşünerek davranışını ona göre gösterip göstermeyeceğine karar verir. Modelin amacı birey davranışını anlamaya çalışmakla birlikte eylem öncesi davranışını tahmin edebilmektir. Model daha çok bireylerin özgür iradeleriyle gerçekleştirdiği davranışları tespit etmektir. Ancak modelin olumsuz bir yanı ise tecrübeye dayalı davranışların ya da takım çalışması ve işbirliği gerektiren davranışların tahmin edilmesi ya da ortaya konmasında yeterli değildir.

Modele göre birey davranışının ilk göstereni, kişinin o davranışa başlamasındaki ya da başlamamasındaki niyetidir. Olağanüstü bir durum söz konusu olmadıkça davranışların niyetlere göre şekilleneceğini dile getirir. Davranış ve niyet arasındaki zaman mesafesi arttıkça bireyin davranışı ve tavrının niyet dışında gerçekleştirebileceği durumu da artmaktadır. Yani olağanüstü durumun olma olasılığı ile niyete göre davranış göstermeme durumu doğru orantılı olacaktır(Fishbein ve Ajzen, 1980:6).

Gerekçeli Eylem Modeli, sadece davranışın niyete göre olup olmamasıyla ilgilenmemekte aynı zamanda niyeti etkileyebilecek dürtüleri de anlamayı gaye edinmektedir. Bir seviye daha derine inerek bireyin davranışını etkileyen niyet olgusunun nelerden etkilenebileceğini sorgular. Buna göre iki durum söz konusudur. Birincisi insanın doğası, içgüdü, bir şeye yönelme kabiliyeti. İkincisi yaşadığı toplumun etkisiyle tercihini seçme kabiliyeti durumu niyetini etkileme açısından iki temel sebeptir (Ajzen ve Fishbein, 1980:82). Şekil 2'de Gerekçeli Eylem Modeli gösterilmektedir.

Şekil 2: Gerekçeli Eylem Modeli(Fishbein, M. ve Ajzen, I., Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research. Addison-Wesley Publishing Company, 1975.)

Niyeti etkileyen bu iki durum niyet üzerindeki etkileri değişkenlik göstermektedir. Bu bireyin o andaki durumuna göre veya karar vermesini etkileyen iki unsurdan birinin daha baskın olmasına göre değişebilmektedir. Çoğunlukla her iki durumda niyeti etkilemede baskın olduğu görülmektedir. Ancak hangisi daha baskınsa niyet ona göre bir meyil gösterebilmektedir.

Bir başka değerlendirme ise kişinin tutumu yerine getirmesinde davranış sonrası netice için pozitif bir inanca sahipse bu onun davranışı gerçekleştirme tutumunu etkilemekte ya da tam tersi olumsuz bir durum olabilme inancını taşıyorsa o tutumdan vazgeçebilmektedir(Ajzen, 1988:120).

Netice itibariyle bu model birinci seviye olarak bireyin davranışını etkileyen unsurlarda niyeti ele almakta ve niyetin değişkenlik gösterebileceğini dile getirmektedir. İkinci seviye olarak ise davranışı etkileyen ve yönlendiren niyet kabiliyetinin belli başlı durumlara göre etkilendiğini dile getirip insanın doğasında oluşan meyillere göre ya da toplumsal etkiyi baz alarak etkilenebileceğini ifade etmektedir.

2.2. Planlı Davranış Modeli

Planlı Davranış Modeli, İngilizce aslı “The Theory of Planned Behavior” olan ve alanında uzman araştırmacılar tarafından “Planlı Davranış Modeli”(Tümer ve Özsoy, 2009), “Planlanmış Davranış Modeli”(Erten, 2002) olarak Türkçe’ye çevrilen belirli davranışların hangi düzeyde gerçekleşip gerçekleşmediğini tahmin etmeyi hedeflemektedir.

Planlı Davranış Modeli, Gerekçeli Eylem Modeli’nden biraz daha geniş kapsamlı diyebiliriz. Gerekçeli Eylem Modelindeki yetersizliğin bir şekilde kapatılması için bu model öne sürülmüştür. Bu yetersizlik Gerekçeli Eylem Modelinin irade dışında gerçekleşebilecek davranışları anlama ve önceden tahmin edebilme durumlarının üstesinden gelebilmek ve sağlıklı araştırmalar yapabilmek için tasarlanmıştır denilebilir(Fishbein ve Ajzen, 1991).

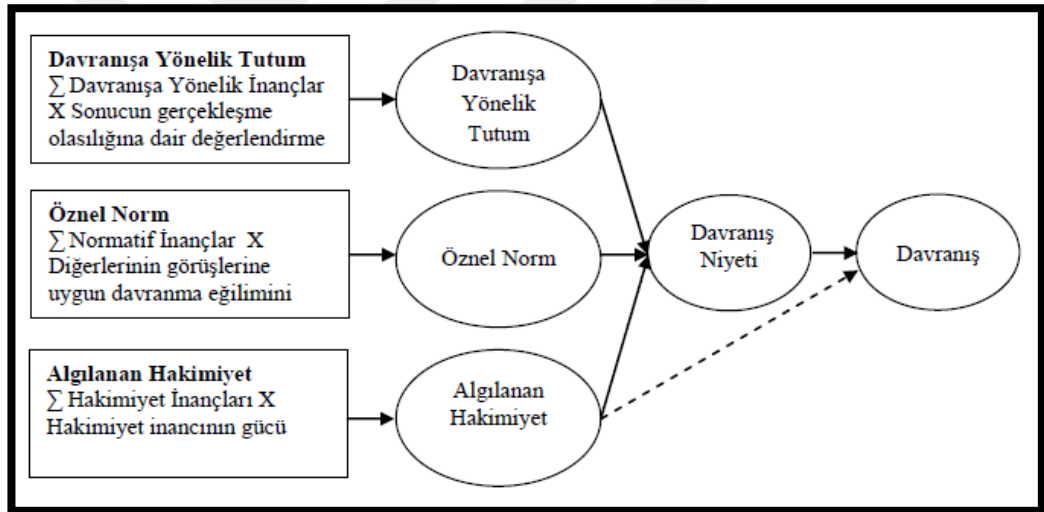
Gerekçeli Eylem Modeli sadece davranışa sebep olan niyet olgusunu anlamaya çalışır ve bu niyeti etkileyen faktörler üzerinde durur. Ancak Planlı Davranış Modeli her niyet edilen davranışın ortaya çıkma zorunluluğu olmadığını ifade etmektedir. Yani kişi niyet ettiği davranışı yapabilmesi için sadece niyet etmesi yeterli değildir. Kişiyi o davranışa itecek niyet bir etmendir elbet ancak bunun uygulamaya dönüşebilmesi için lazım olabilecek kaynaklar ve gerekli ortamın hazır olması gibi dolaylı yoldan niyetin seyrini etkileyebilecek unsurları dikkate almaktadır.

Başka bir deyişle, niyetin davranışa dönüşebilmesi için gerekli olan kaynak ve ortamın bireyin bulunduğu hayat şartları ve sosyal yapısındaki konumunu da gösterdiğinden, bu inançların modele eklenmesi, bireyin bulunduğu hayat şartlarının da gözden geçirilmesini gerektirmektedir(Liska, 1984:61).

Gerekçeli Eylem Modeline nazaran Planlı Davranış Modelinde niyeti etkileyen unsurlar üç tanedir. Birinci ve ikinci etkileyen unsur Gerekçeli Eylem Modelindeki unsurların aynılarıdır. Davranışa yönelik tutumunu etkileyecek unsur bireyin sözü geçen davranışı yerine getirmesinde, sonucunda oluşabilecek olumlu ya da olumsuz bir harekete karşı olan inancı, davranışının seyrini belirlemektedir. Öznel norm ise bireyin toplumsal ve sosyal baskıdan etkilenip niyeti üzerindeki değişikliğe göre davranışını o yönde ortaya koymasıdır. Bireyin yaşadığı sosyal ortam içindeki insanların onun davranışına yönelik

olumlu inançlarını biliyorsa bu onu sosyal bir baskıya itecek ve davranışını o yönde gösterebilecektir. Aksini söylemek gerekirse yani olumsuz inançları olduğuna kanaat getirmişse sosyal baskı onu davranışını göstermeme konusunda niyetini etkileyecektir (Erten,2002:67).

Yukarıda bahsettiğimiz birinci ve ikinci etkenler Gerekçeli Eylem Modelinde zaten mevcuttur. Ancak bir üçüncü etken ise Planlı Davranış Modelinde ele alınmaktadır. Bu yeni tanım ise davranış üzerinde algılanan ona ne denli hâkim olunabildiğidir. Yani bireyin davranış ortaya koymadaki kolaylık ve zorluk derecesini kavrayabilmesi ve algılayabilmesidir. Genellemek gerekirse, davranışa yönelik olan tutum ve toplum baskısı ne derece olumluysa ve bu davranış üzerindeki hâkimiyet algısı ne denli kolay ve yüksekse, davranışa olan niyeti de o derecede yüksek, istekli ve güçlü olacaktır. Aşağıdaki Şekil 3'te Planlı Davranış Modeli gösterilmektedir (Ajzen, 1991:179).

Şekil 3: Planlı Davranış Modeli (Ajzen, I., The Theory of Planned Behavior. Organizational Behavioral and Human Decision Processes, 1991; Erten, 2000:182)

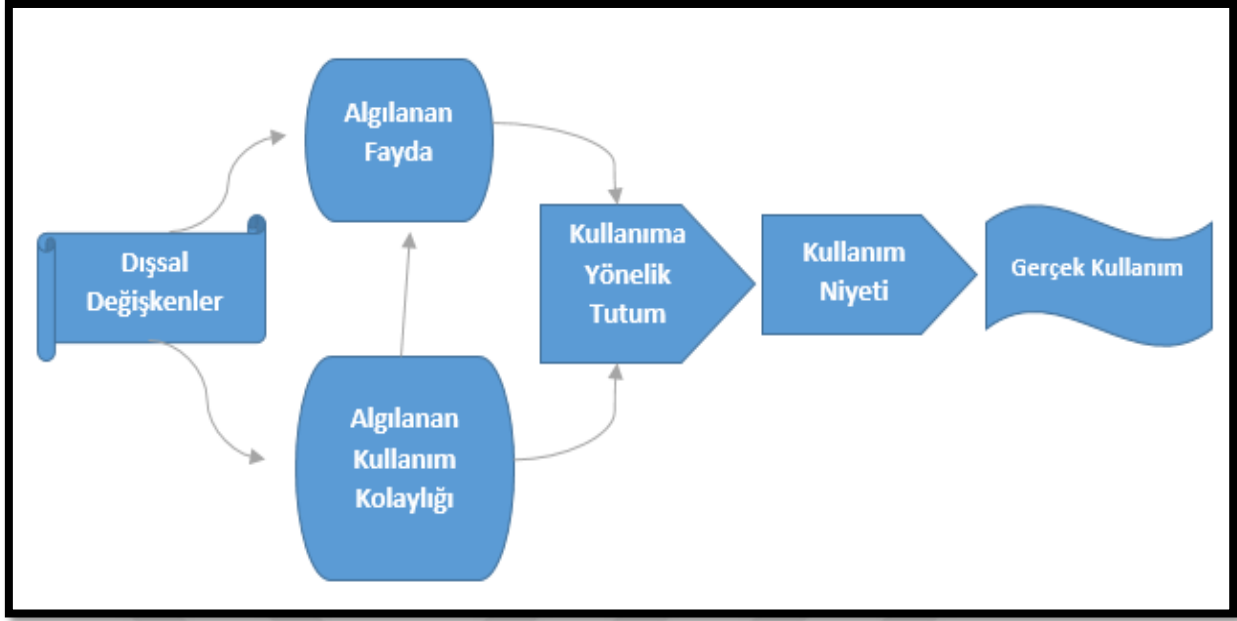
2.3. Teknoloji Kabul Modeli

Alan yazın incelendiğinde teknolojiye yönelik kabul ve benimsemeyi ölçen çeşitli modeller vardır bunlardan bir kaçısı şu şekildedir: Davis'in Teknoloji Kabul Modeli (TAM) (Davis 1989); Roger'ın İnovasyon Difüzyon Teorisi (IDT) (Rogers, 1995); ve Birleşik Teknoloji Kabulü ve Kullanımı Teorisi (UTAUT) (Venkatesh et al., 2003). Tüm bu örnek modellerden Teknoloji Kabul Modeli (Davis, 1989), Bilişim alanında yaygın bir şekilde araştırmalarda kullanılmaktadır ve teknoloji kullanımı için önem arz eden etkenlere göre

geliştirilmiştir. Bu model Gerekçeli Eylem Modelinden ilham alınarak ilk olarak Davis (1986) tarafından öneriye sunulmuştur. Bu model, kullanıcıların bilgi sistemlerine yönelik algılarını ve tutumlarını etkileyen unsurları gözlemleyebilmek ile iyi düzenlenmiş ve faydalı bir yapıyı incelemeyi sağlar.

Özgün teknoloji kabul modelinde iki temel etken bulunmaktadır. Biri algılanan yararlılık veya diğer bir tabir ile algılanan fayda, diğeri ise algılanan kullanım kolaylığıdır. Kullanıcıların niyetlerinin eğilimini açıklamak için bu etkenler önemlidir. Davis (1989) algılanan yararlılık tanımını “bireyin belirli bir sistemi kullanmasının iş- eğitim performansını geliştireceğine inandığı seviyedir” cümlesiyle destekler. Algılanan kullanım kolaylığı içinse “bireyin belirli bir sistemi kullanmanın zahmetsiz olacağını düşündüğü seviyedir” cümlesini dile getirir. Bu faktörler araştırmacılar için de kolaylık sağlamakta ve bireylerin geleceğe yönelik bilgi sistemlerini kullanmasının tahmin edilmesinde büyük rol oynamaktadır.

Ayrıca model, araştırılan sistem hakkında ne gibi ihtiyaçlar ve geliştirmeler sağlanabilir gibi düşüncelere ışık tutmaktadır. Algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan fayda gibi iki faktör, teknoloji kullanım alanı alanlarında çok yaygındır, bu nedenle iki ana faktör, teknolojinin kabul edilmesi problemini çözmek için yaygın olarak kullanılabilir(Tung, Chang ve Chou, 2008:326). Teknoloji Kabul Modeli Şekil 4’te gösterilmiştir.

Şekil 4: Teknoloji Kabul Modeli (Davis, F. A., “Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology”. MIS Quarterly.1989:985)

Teknoloji Kabul Modeli yukarıda gösterildiği gibi iki temel etkenin teknoloji kullanımına yönelik etkisi göstermektedir. Algılanan Fayda ve Algılanan Kullanım Kolaylığı faktörleri bireyin teknolojiyi benimsemesini etkileyen temel unsurlardır.

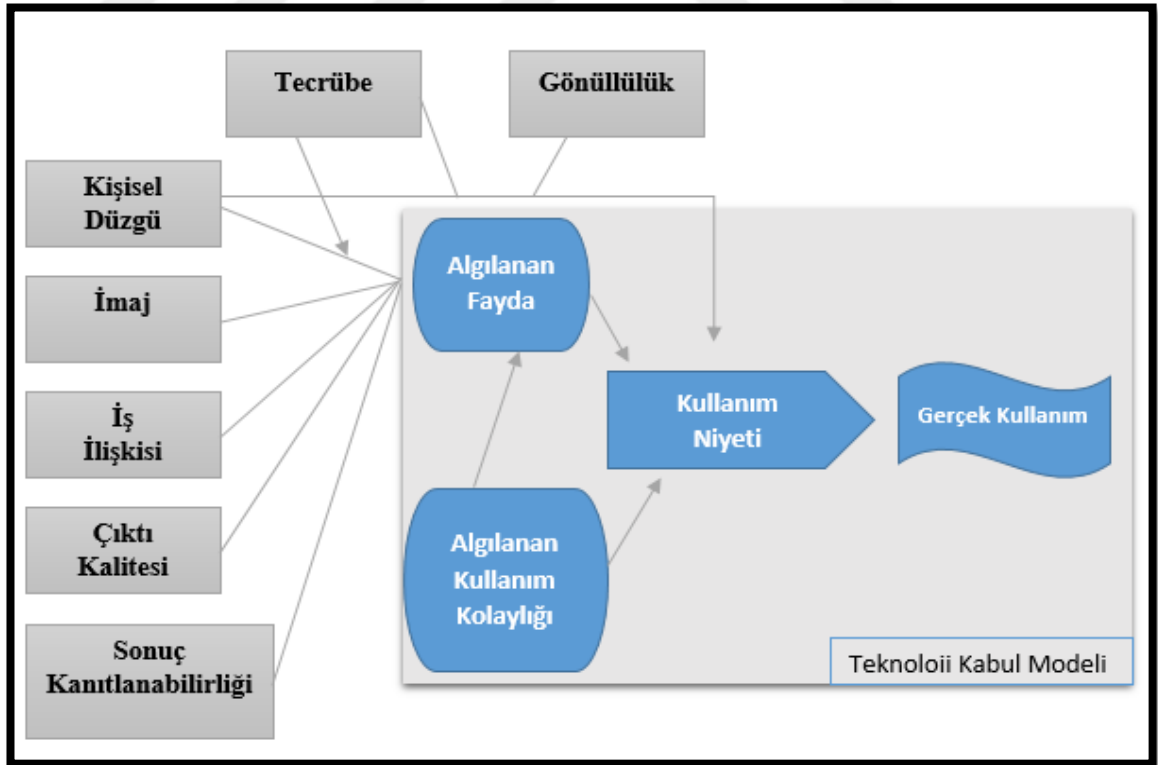
Davranışsal Niyet, kullanıcının teknolojiyi benimsemesini ve kabul etmesini öngörmeye çok yaygındır. Davranışsal Niyet, bir davranışı etkileyen motivasyon faktörlerini gösterdiğini belirtmektedir. Dış etkenler, bireyin başarıya nasıl ulaşacağını ve ne kadar dikkatli hareket edebileceğini gösterebilir.

Ajzen, genel bir kural olarak, “bir davranışa katılma niyetinin daha güçlü olması, performansının daha büyük olması gerektiğine inanmasından geçer” cümlesini savunmaktadır(Ajzen,1991:185). Teknoloji Kabul Modeli kullanıcının belirli bir teknolojiye veya sisteme yönelik davranışlarını incelemek ve tahmin etmek için belirli bir alan olduğunu ileri sürer. Davranışsal niyetin yanı sıra, teknoloji kabulünün en yaygın öngörücüsü yararlılık olarak algılanmaktadır.

Farklı bir görüş olarak uygulama sahası olmayan bilimlerde, teorik eğitimin uzaktan eğitim sistemleriyle verilmesi ve teorik derslerin teknoloji kullanılarak öğrenciye aktarılması ve öğrencinin anlayış kapasitesine göre dersi kolaylıkla anlaması için

teknolojinin yardımcı olması istenebilir. Üstelik teknolojiye çabuk adapte olmak ve çeşitli unsurlarına aşına olmak öğrenciler için kolaylıkla derse odaklanmalarını sağlamaktadır.

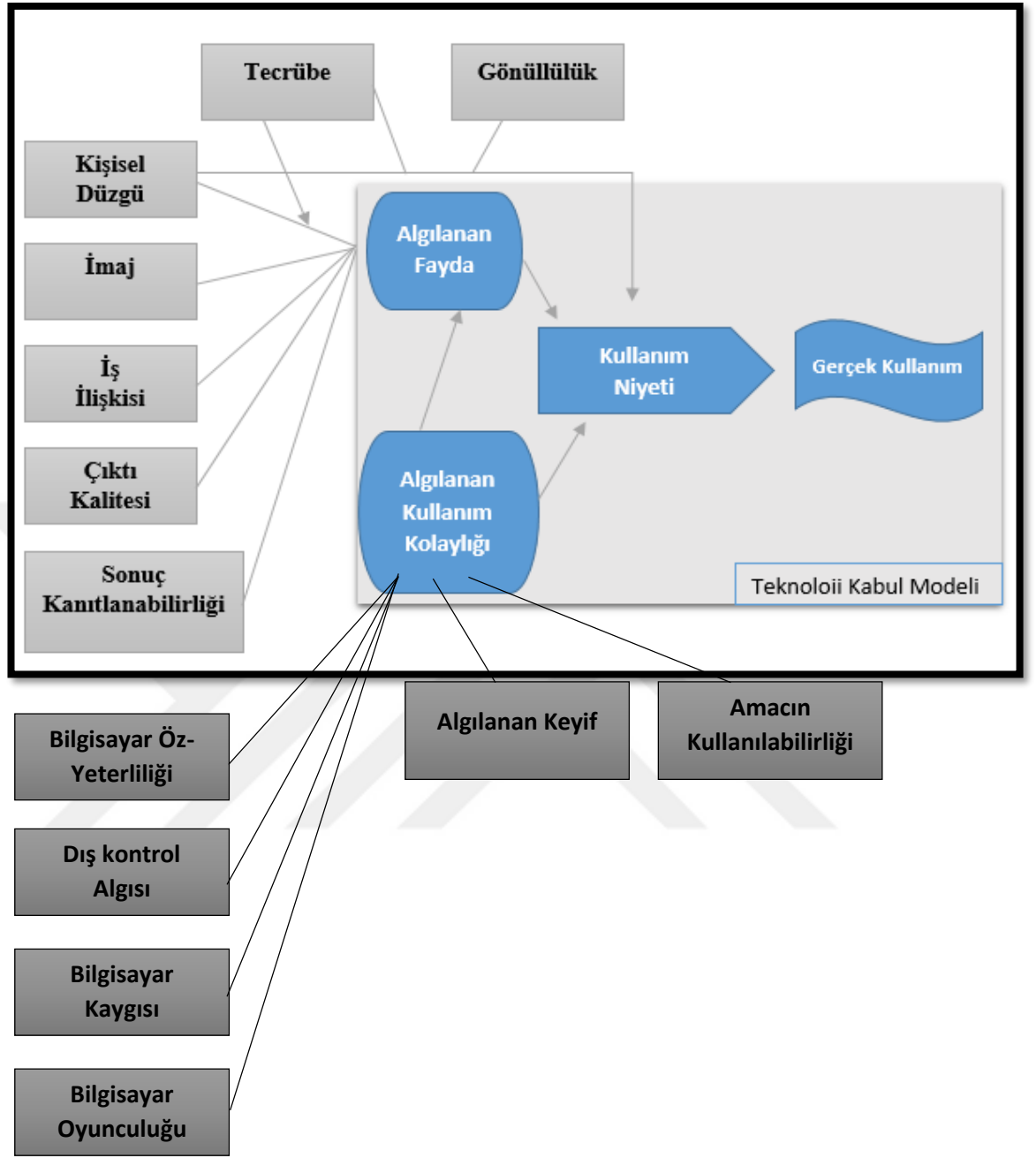
Teknoloji Kabul Modeli çeşitli araştırmacılar vesilesiyle gelişime uğramıştır ve ilerleyen yıllarda Teknoloji Kabul Modeli 2 yada Geliştirilmiş Teknoloji Kabul Modeli olarak tanımlanan bir tasarım meydana çıkmıştır. Oluşturulan yeni tasarım da Algılanan Faydayı etkilediği düşünülen Tutum kaldırılmış olup beş bileşen eklenmiştir. Bu bileşenler sosyal tesir ve bilişsel ekipmanları ifade etmektedirler. Kişisel Düzgü, İmaj ve Gönüllülük kavramları sosyal etkileri, iş ilişkisi, çıktı kalitesi ve sonucun kanıtlanabilirliği ifadeleri de bilişsel ekipmanları göstermektedir. Kişisel düzgü, algılanan fayda üzerinde önemli bir tesire sahiptir. İş ilişkisi boyutu ise şahsın kullandığı sistemin kendi işiyle ne derecede alakalı olduğu yargısını ölçebilmek adına modele eklenmiştir (Hartwick ve Barki, 1994:455). Gönüllülük boyutunda ise katılımcıları zorunlu ve gönüllü kullanım olarak ikiye ayırdıktan sonra Kişisel Düzgü'nün önemli bir etkisi olduğunu keşfettiler. Niyetin, zorunlu ortamlarda gönüllük esasını etkilediği gözlemlenmiştir. Bir şeyi kullanma zorunluluğunun artması, gönüllüğün azalmasına sebep olmaktadır(Venkatesh, 2000: 188). Model Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5: Geliştirilmiş Teknoloji Kabul Modeli (Venkatesh, V. and Bala, H., Technology Acceptance Model 3 and a Research Agenda on Interventions,2008:276)

Yukarıdaki her iki modelin daha üst bir sürümü de geliştirilmiş olup bu model de Kullanım kolaylığı boyutunun belirleyicileri ile Fayda boyutunun belirleyicileri saptanmaya çalışılmıştır. Şekil 6'da gösterilen model de ayrıca Algılanan Kullanım Kolaylığı belirleyicileri, Algılanan Faydayı etkilemeyeceği ve algılanan fayda belirleyicilerinin de algılanan kullanım kolaylığını etkilemeyeceği dile getirilmektedir (Venkatesh, 2008:279). Bu boyutları şu şekilde tanımlayabiliriz;

- **Bilgisayar öz yeterliliği;** Kişinin bilgisayar üzerindeki görevleri veya işleri yapabilme yeteneğine olan inancını tanımlar (Compeau and Higgins, 1995:118-143).
- **Dış Kontrol Algısı;** Sistemin kullanımını destekleyen örgütsel ve teknik unsurların varlığına olan kişisel inancın derecesini niteler.
- **Bilgisayar Kaygısı;** Bilgisayar kullanımına karşı olan bireysel korku veya endişe hissetme derecesi.
- **Bilgisayar Oyunculluğu;** Bilgisayar etkileşimlerinde kendiliğinden kavrama derecesi, bilişsel kendiliğindenlik (Webster & Martocchio, 1992:204).
- **Algılanan Keyif;** Sistem kullanımından doğan herhangi bir performans sonucunun dışında, belirli bir sistemi kullanmanın etkinliği kendi başına zevkli olarak algılanması derecesi.
- **Amacın kullanılabilirliği;** Belirli görevlerin tamamlanması için gereken asıl çabaya dayalı olan sistemlerin karşılaştırılması (Venkatesh, 2000:351).

Şekil 6: Teknoloji Kabul Modeli 3 (Venkatesh, V. and Bala, H., Technology Acceptance Model 3 and a Research Agenda on Interventions, 2008:280)

Modeli incelediğimizde algılanan kullanım kolaylığı boyutunun belirleyicileri öncelikli olarak bilgisayar kullanımlarıyla ilgili kişisel farklılıklar ve genel inançlardır. Bu farklılık ve inançları üç kısımda belirtebiliriz: Kontrol etme inancı, içsel güdüleme ve duygu. Algılanan fayda, duygudan ziyade kavramsal olarak dışsal güdülemeye benzeyen ve bir sistemi kullanmanın yararları ile ilgili bir biliştir. Bir sistemin algılanması, o

sistemle alakalı algılanan keyif ve oyunculuk ve o sistemi kullanma becerisine ait kaygı, sistemin kullanılması, teknik faydalarının algılanması için bir temel oluşturmamaktadır. Örneğin, bir sistemin kullanımı üzerindeki kontrol, sistemin iş performansını arttıracığını garanti etmeyebilir. Benzer şekilde, bilgisayar oyunlarının daha yüksek seviyelerde olması ya da bir sistemi kullanmanın keyfi, sistemin bireyin daha etkili hale gelmesine yardımcı olacağı anlamına gelmeyebilir. Bu sebeple, algılanan kullanım kolaylığının belirleyicilerinin algılanan faydayı etkilemeyeceğini dile getirebiliriz (Venkatesh ve Bala, 2008:281). Benzer şekilde, bilgisayar oyunlarının daha yüksek seviyelerde olması ya da bir sistemi kullanmanın keyfi, sistemin birey üzerindeki algısına daha etkili hale gelmesine yardımcı olacağı anlamına gelmez.

3. ÜNİVERSİTELERDE UZAKTAN EĞİTİM YAPILANMASI

3.1. Dünya Üniversitelerinde Uzaktan Eğitim Yapılanması

Küresel eğitim kurumları, öğrencilere eğitim olanaklarını daha pratik yollarla ulaştırabilmek adına uzaktan eğitim sistemini kullanmaktadır. Bu kullanım ilk olarak bir modelleme üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Yazışmalı model olarak, ilk kez yazılı basın kullanılarak eğitime başlanmıştır. Bu model Amerika, Avustralya ve Çin gibi insanların birbirleriyle ulaşımın zor olduğu bölgelerde gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim sisteminin atası olarak kabul edilen yazışmalı sistemi ilk olarak, 1800'lü yılların başında Birleşik Devletler 'de bulunan Chicago Üniversitesi'nde uygulanmaya başlanmıştır (Mcisaac and Gunawardena, 1996:5).

3.1.1. Harvard Üniversitesi Uzaktan Eğitim(Online Learning) - Abd

Bilindiği gibi dünyanın en üstün saygınlığına sahip üniversitelerinden ve 20 bini aşkın öğrencisi olan Harvard Üniversitesi uzaktan eğitim konusunda da en itibarlı üniversitelerden biri olmuştur. Sadece dünyaca ünlü isimlerin bu üniversiteden mezun olmasından da öte kendi kimliğiyle de itibarı yüksek bir kurum olduğu şüphesizdir.

Dünya çapında eğitim fırsatı sağlayan üniversitenin sadece uzaktan eğitim öğrencilerine hitap eden bir internet sayfası mevcuttur. Kampüs temelli eğitimleri, üniversitenin imkânlarını uzaktan eğitim yardımıyla dünyadaki öğrencilerine sunmaktadır. Harvard üniversitesinde örgün eğitim görme konusunda başarı

sağlayamamış ancak kendini bu üniversitede okuma heyecanı sarmış olan öğrenciler için de büyük bir fırsat olduğunu dile getirmektedirler.

Üniversite bu çevrimiçi eğitimleri çeşitli sunucular yardımıyla yapmaktadır. Aşağıda bu sunucular ve içerikleri hakkında bilgiler verilecektir.

Yönetici Eğitimi: Yönetici eğitimi, çevrimiçi olarak aşağıdaki platformlarda sunulmaktadır.

a)Harvard Eğitim Enstitüsü: Öğretmenler, müdürler ve politika ile ilgilenenler için mevcut bulunan eğitim eğilimlerini araştırmak ve eğitim politikasını şekillendirmeye yardımcı olmak amacıyla çevrimiçi ve kampüs içi eğitim olanakları sunmaktadır.

b)Harvard Kennedy Okulu: Kamu ve Özel idarelerde bulunan üst düzey yöneticiler için tasarlanmış bir çevrimiçi eğitim platformudur.

c)Harvard TH Chan Halk Sağlık Okulu: Çevre sağlığı, halk sağlığı ve güvenlik alanlarında dünya çapında kendini bu sektörlere adanmış en saygın kurumlar eğitim veren bir birimdir.

Harvard Business School(HBX): Harvard İş Okulu tarafından desteklenen dijital öğrenme girişimi olan HBX, HBX kursları, HBX Core ve HBX Live aracılığıyla çevrimiçi eğitim materyalleri sunulmaktadır.

a)HBX kursları: Öğrencilere kritik yönetim becerileri kazandırmalarına yardımcı olmak amacıyla Harvard İş Okulu tarafından geliştirilen bir dizi eşsiz çevrimiçi öğrenme programıdır.

b)HBX CORE: Bu program, kendilerini bir iş kariyerine veya bir işletme fakültesinde yüksek lisans derecesine sahip olmak için hazırlanmak isteyen öğrencilere yöneliktir. İşletmenin temelleri hakkında kaliteli dersler verilmektedir. Bunlar; İş analitiği, Yöneticiler için Ekonomi, Finansal muhasebe.

c)HBX Live: stüdyo tabanlı bir çevrimiçi sınıf olan HBX Live, dünyanın her yerinden çevrimiçi bağlanılabilen 60 kişilik sanal sınıflarla oluşturulan ve Harvard İş Okulu ile gerçek zamanlı akademik tartışma yapılabilen bir platformdur.

HMX(Harvard Medical School): Harvard Tıp okulunun oluşturduğu çevrimiçi kurslar, öğrencileri sağlık hizmetleri ve ilgili mesleklerle bilgilendirerek yüksek kalitede eğitim vermeyi amaçlayan bir çevrimiçi platformdur. Harvard Tıp Fakültesi öğretim üyesi tarafından hazırlanan, biyomedikal görselleştirme ve öğrenme bilimi uzmanlarından oluşan bir ekiple işbirliği içinde, Harvard'a bağlı hastanelerde kayıtlı doktor-hasta etkileşimleri de dâhil olmak üzere gerçek dünyadaki senaryolar ve klinik uygulamalar aracılığıyla temel tıbbi kavramları hayata geçirerek üst düzeyde bir eğitim olanağı sağlamaktadır(<https://online-learning.harvard.edu/>).

Görüldüğü üzere mümkün olabilecek her alanda çevrimiçi kurslar sağlanmaktadır.

3.1.2. Wageningen Üniversitesi Uzaktan Eğitim - Hollanda

Yaşam kalitesini geliştirmek için doğanın potansiyelini keşfet misyonuyla eğitim hayatında yer alan Wageningen Üniversitesi, birçok ülkede faaliyet göstermekte, 6.500'den fazla çalışanı ve 12.000'den fazla öğrencisi bulunmakla birlikte, hükümetler ve iş çevreleri için sağlıklı gıda ve yaşam ortamı alanında dünyanın her yerinde çalışmaktadır.

Uzaktan eğitim alanında da kendini ispatlayan ender Avrupa üniversitelerinden biridir. Ücretli uzaktan eğitim programlarıyla birlikte aynı zamanda açık kaynaklı ücretsiz çevrimiçi eğitimleri ile toplam 21 program bünyesinde bulunmaktadır.

Kısa vadeli kurslar, uzaktan eğitim yüksek lisans programları, çevrimiçi açık kaynaklı ücretsiz eğitimler ve profesyonelleşmek isteyenler için kampüs içerisinde bulunan çeşitli antrenmanlarla birçok öğrencinin ilgisini çekmeyi başaran bir üniversitedir.

Ücretli ve ücretsiz uzaktan eğitim programlarından birkaç tanesi aşağıda belirtilmiştir. Bu programlar genellikle Doğa Bilimleri ile alakalı bölümlerdir:

Gıda ve Biyorefineri Enzimolojisi – Karbonhidratlar ve Kinetik Enerji

Eğer gıda sektöründe faaliyet gösteren bir uzman iseniz ve kendinizi biyorefineri ve gıda ürünleri enzim süreçleriyle alakalı olarak geliştirmek ve bilginizi arttırmak

istiyorsanız bu bölüm sizin için uygun olacaktır. Toplam 4 hafta süren çevrim içi eğitimler ve haftada 20 saat olmak üzere planlanmıştır.

Bu ders nişasta ve bitki karbonhidratının (örneğin selüloz, ksilan, pektin) degradasyonunun enzimatik yönlerine dayanır. Odak, 3 boyutlu yapıların önemi de dahil olmak üzere çeşitli glikozit hidrolazların ve hidrolitik olmayan selüloz parçalama enzimlerinin etki modu üzerinde olacaktır.

Uzaktan eğitim metodu, teknolojiye dayanarak öğrenme noktasında üst düzeydedir. Ana ders temalı klipler ve üç boyutlu animasyonlarla desteklenen konular öğrencileri bilgiyi elde etmede daha kolay teşvik etmektedir. Ayrıca üç boyutlu olarak enzimlerle ilgili bir laboratuvar simülasyonu bulunmaktadır. Bu simülasyon sayesinde bir vaka çalışması da gösterilebilmektedir.

Eğitim sonunda öğrenci, enzimlerin üç boyutlu yapıları hakkında bilgi sahibi olabilmekte, farklı sınıflara ait hidrolitik ve oksidatif karbonhidrat enzimlerinin aksiyon modları öğrenmekte ve kinetik hesaplamalar yardımıyla beklendiği bir enzim sürecinin takibini yapabilmektedir.

Bölümü bitirme şartı olarak bir adet proje hazırlanması üniversite tarafından istenmektedir. Bölümün fiyatı 1.230 Euro'dur.

İşletme ve Ekonomi açısından fosil kaynaklarından biyokütleye geçiş

Bu bölüm girişimcilik açısından yapıcı bölümler arasında bulunmaktadır. Öncelikle biyokütle ve fosil kaynakları hakkında bilgi sahibi olmak ve bu kaynakların tükenmesinden kaynaklı işletmelerin ne gibi davranışlar içerisine girdiklerini öğrenmek amaçlanmıştır. Ayrıca fosil yakıtları yerine biyokütle kaynaklarının kullanılması işletmeler açısından bu ürünlerin nasıl pazarlanabileceği ve nasıl kârlılık sağlayacağı hakkında eğitim verilmektedir. Bu eğitim planı açık kaynaklı olup ücretsiz olarak sunulmaktadır.

Kariyerinizi yükseltmek ve daha sürdürülebilir bir enerji kaynağı oluşturmak hakkında en yeni ve güncel akademik bilgileri almak isteyen herkes kursa katılabilmektedir.

Eğitim sonunda sürdürülebilirliğin enerji kaynağı alanında sağlanması, tüketici davranışları, ekonomi ve yönetmelikler hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir.

Ayrıca biyokütle bazlı enerji kaynaklarının kavramını ve bunlarla ilgili ürünlerin değerlerini anlaşılabilen, biyokütle bazlı ekonominin geleceği hakkında farklı türdeki düzenlemelerin ne şekilde olabileceği ve işletmeler açısından etkisi öğrenilebilmektedir.

Duyusal Bilim uzaktan eğitim programı

Bu eğitim programının katılımcıları duyuşal metodoloji hakkında temel bilgilere sahip olacaklardır. Duyusal eşikler ve duyuşal algılamaların incelenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca duyuşaların fizyolojisi ve anatomisi hakkında da en güncel akademik bilgilere ulaşmak mümkün hale gelmektedir.

Öğrencilerden beklenen toplamda 13 haftada 80-90 saatlik bir çalışma performansı ile bölümü başarıyla bitirebilmektedir. Grup halinde katılım sağlanan programa grubun başladığı tarih esas alınarak bitirme gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Başarılı bir eğitim döneminden sonra duyuşal bilim hakkında basit teorik bilgiler yardımıyla farklı bir bakış açısına sahip olunabilecek, duyuşal metotların seçimi ve uygulanmasının nasıl olduğu bilinebilecek, bilimsel açıdan duyuşal bir test kurmanın zorlukları öğrenilebilecektir.

Programın hedef kitlesi herkese hitap etmemektedir. Bu kitle gıda ve beslenme konusunda uzman kişiler için tasarlanmıştır. Kabul edilme şartından biriside temel düzeyde istatistiksel veri analizi yapabilecek veri analizi testlerini(T-Test ve ANOVA v.b.) yorumlayabilecek katılımcılar kabul edilmektedir. Programın fiyatı 1.395 Euro'dur (www.wur.nl).

Görüldüğü üzere Wageningen Üniversitesi uzaktan eğitim alanında devrim niteliği sayılabilecek üç boyutlu animasyon yöntemiyle bazı bölümlerinde simülasyonlar oluşturarak bünyesine daha fazla öğrenci katabilmektedir. Bu sayede üniversitelerarası itibarı artmakta ve eğitim kalitesi ilerlemektedir.

3.1.3. Tokyo Online Üniversitesi - Japonya

Tokyo Online Üniversitesi'nde Bilgi ve Yönetim Fakültesi ve İnsan Refahı Fakültesi olmak üzere iki fakülte faaliyet göstermektedir. 2018 yılı itibariyle toplam 400 öğrencisi bulunmaktadır. Bir yıllık öğrenim maliyeti yaklaşık 220 bin Japon Yeni'dir.

Tokyo Online Üniversitesi, "öğrenmeye yönelik fırsatlar" özgürlüğünü

sağlamakta, günümüz toplumunda aktif bir rol üstlenecek kişileri yetiştirmekte, böylece öğrenim her zaman, her yerde gerçekleşebilmektedir.

İlk olarak, ekonomik endişeleri kaldırmaya çalışan bir yapısı bulunmaktadır. Üniversitelerde mezuniyetin sadece çevrimiçi olarak okuyarak, bir sınıfa ayak basmadan mümkün olan en düşük öğrenim harcaması oluşturmak için her türlü çabayı göstermektedir.

İkincisi, öğrenmek için zaman ve mekân sınırı ortadan kaldırılmaktadır. Programlar, bir akıllı telefon veya kişisel bilgisayar üzerinde 15 dakikalık video dersleri olarak mezun olmanızı sağlar, böylece istediğiniz zaman, istediğiniz yerde eğitim alabilirsiniz.

Bilgi ve Yönetim Fakültesi, bilişim teknolojisi ve işletme bilgisi bilgisine dayanarak yönetim konularını analiz etme yeteneği ve iş önerileri yapma yeteneği konusunda uzmanlaşarak yeni katma değerler yaratabilecek kişileri yetiştirmektedir.

İnsan Refahı Fakültesi, sosyal refah çalışanları gibi pozisyonların lisansını almak için öğrencilere destek sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumu bir bütün olarak görebilecek yeni bir entegre toplum bakım sisteminde öncü bir rol üstlenmek için onları yetiştirmektedir. Yaşlılara ve yardıma ihtiyaç duyan diğer kişilere destek sağlanmaktadır.

Sosyal Refah bölümünden mezun olan bir öğrenci toplum refahı ve tıbbi bakım gibi alanlarda danışmanlık hizmeti verebilmekte, diğer profesyoneller ve yerel topluluklarla işbirliği yapabilmektedir. Ayrıca refah gereksinimlerinin karışıklığına çeşitli teknolojik yöntemlerle basitleştirebilecektir.

Bilgi Yönetimi bölümünden mezun olan bir öğrenci ise yönetim bilgisine sahip olmakta ve çeşitli yönetsel sorunları gözlemleyebilmekte ve bunlara karşı nasıl önlem alınması gerektiğini çözebilecek duruma gelmektedir. Çeşitli şirketlerde liderlik vasfıyla görevler üstlenebilmektedirler (www.internet.ac.jp).

Avrupa eğitim sistemlerine nazaran daha çok sosyal ve insani ilişkiler alanında çalışma yapan Uzakdoğu eğitim kurumları teknolojik açıdan uzaktan eğitime entegre olmak için yakından bir takip gerçekleştirebilirler.

3.2. Türkiye'deki Üniversitelerde Uzaktan Eğitim Yapılanması

3.2.1. Marmara Üniversitesi Uzem

Marmara üniversitesi, kendi bünyesinde 2011 yılı itibariyle uzaktan eğitim sistemini uygulamaya başlamıştır. Ön lisans ve Yüksek Lisans seviyelerinde 3 ana dersi yaklaşık 10000'den fazla öğrenciye eğitim imkânı sunmuştur.

Gerekli donanım ve teknoloji takibiyle uzaktan eğitim sistemini her geçen gün geliştiren Marmara Üniversitesi insan kaynakları yatırımlarıyla da Türkiye'de öncü üniversitelerden biridir.

Uzaktan eğitim sistemiyle 1000 kişi ile aynı anda çevrimiçi bir şekilde iletişim kurulabilecek Akademik LMS sistemi kullanılmaktadır. Bu yazılım sayesinde öğretim elemanları ve öğrenciler klasik sınıfta sunulandan daha ziyade etkileşim gerçekleştirebilmektedirler.

Oluşturulan LMS sistemi eğitim takvimine uygun bir yapıda web üzerinden yönetimi yapılabilen, öğrenci ders takibi ve öğrencilere LMS üzerinden çevrimiçi destek verilebilmektedir. Ayrıca yoklama zorunluluğu olmadan geçmiş derslerin tekrar tekrar izlenebilmesi de önemli özelliklerindedir(<https://uzem.marmara.edu.tr/uzaktan-egitim/akademik-lms/>).

LMS platformunun tasarım prensipleri mevcuttur. Bunlar şu şekilde sıralanmıştır;

- Ölçülenebilirlik
- Yükseköğretim işleyişine uygunluk
- İçerik alma ve verme desteği
- Türkçe dil desteği
- Esnek raporlama desteği
- Kişiselleştirilebilme imkânı
- Modül ekleme desteği
- Sanal sınıf uygulamaları desteği(PERCULUS)
- Tüm içeriklere tek bir yerden erişim(LMS)

3.2.2. Atatürk Üniversitesi Atauzem

Erzurum ilinde bulunan Atatürk Üniversitesinin faal bir kurumu olan ATAUZEM birimi, bilişim destekli uzaktan eğitim faaliyetlerini planlamak, ulusal ve uluslararası eğitsel ihtiyaçları giderme, içerik geliştirme ve sürekli iyileştirme amacını taşımaktadır.

ATAUZEM'in faaliyet alanları şu şekilde sıralanmıştır;

Üniversite içerisinde ön lisans, lisans, lisans tamamlama ve lisansüstü programları açabilmek ve ihtiyaç duyulan teknik yapıyı sağlanması,

Uzaktan eğitim sistemiyle verilen eğitim hizmetinin eğitsel süreçleri için kullanılacak internet ortamını oluşturulması,

Öğrencilere karşı halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetlerinin yönetilmesi,

Ar-Ge çalışmalarını yürütülmesi,

şeklinde sıralanmıştır.

ATAUZEM, zamanla olgun kurumsal bir yapıya dönüşerek bünyesine yeni birimler katarak gelişmiştir. Bunları;

- Program Koordinatörlüğü
- Eğitsel Materyal Geliştirme Birimi
- Ses ve Video Çekim Birimi
- Canlı Sınıf Uygulamaları Birimi
- Ölçme ve Değerlendirme Birimi
- Öğrenci İşleri Birimi
- Çağrı Merkezi Birimi
- Tanıtım ve Halkla İlişkiler Birimi
- Öğretim Üyesi Destek Ofisi

Şeklinde sıralayabiliriz (<http://atauzem.atauni.edu.tr/>).

3.2.3. Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi

Ülkemizin uzaktan eğitim konusunda önde gelen üniversitelerden biri olan Sakarya Üniversitesi, en yeni teknolojileri takip edebilmektedir. Sakarya Uzem, dünya çapında ortaya çıkan ihtiyaçları ve gelişmeleri izleyerek internet destekli öğretimde sunulan dersleri dinamik bir yapıda oluşturmak, bu alanda yeni projelerde atılım yapmak ve sunmak, bunların yanında rekabetçi, yenilikçi, araştırmalara açık bir merkez olmak amacıyla yola çıkmıştır.

Uzem birimi üniversitenin ilke ve prensiplerine bağlı bir kuruluştur. Her zaman yenilikçiliği ve yeni teknolojileri benimsemek en büyük prensiplerinden sadece birisidir. En önemli hedeflerinden birisi de Sanayi ve kamu kurumları ile uzaktan eğitim arasında faal bir köprü oluşturabilmektir.

Uzaktan eğitim merkeziyle eğitim veren çok sayıda önlisans, lisans ve yüksek lisans derecesinde bölümler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- Bilişim Sistemleri
- Kalite Yönetimi
- Kamu Yönetimi
- İşletme
- Kariyer Psikolojik Danışmanlığı
- Eğitim Yönetimi ve Denetimi
- İş Sağlığı ve Güvenliği
- Mekatronik

Sauport

2000'li yıllarda sadece bir arayüz üzerinden sade bir sayfa ile sunulan ilk online dersin yayınladığı sistemden, bugün dünya çapında birçok gelişmiş sistemde olmayan ileri bir anlayış ile geliştirilmiş olan ve AkademikLMS (ALMS, SAUPORT) adını verilen bir öğretim yönetim sistemi yazılımı kullanmaktadır. Bu yazılım, Üniversitenin Türkiye'deki öncülüğü göz önüne alınarak her gün geliştirme çalışmalarına devam edilmektedir.

Sürekli geliştirme çalışmaları devam eden ALMS yazılımı ile üniversitenin ve ülkemiz üniversitelerinin uzaktan eğitim ve yönetim süreçlerini kolaylaştırmak, daha kolay yönetilebilir, takip ve kontrol edilebilir hale getirmek için merkezi olarak

yönetilebilen, kolay kullanılabilen, otomasyon sistemleriyle uyumlu, mobil teknolojileri destekleyen bir uzaktan eğitim yönetim sisteminin tasarımı, geliştirilmesi ve uyarlanması amaçlanmıştır.

2009 yılından beri Sakarya Üniversitesi'nde aktif olarak kullanılan SAUPORT tüm beklentileri karşılamış ve dünyada da yaygın olarak kullanılan ancak Türk yüksek öğretim sistemiyle yeterince uyum göstermeyen diğer paket yazılımların çok ötesinde bir yazılım olarak Türk yüksek öğretim sisteminin hizmetine hazır hale getirilmiştir.

Sauport'un tasarım ilkeleri aşağıdaki gibidir;

Ölçeklenebilirlik Desteği

Tekrarsız ve Tutarlı Verilerle Çalışma

Türk Yüksek Öğretimi İşleyişine ve Sertifika Programlarına Uygunluk

İçerik Alma / Verme Desteği (SCORM)

İçerik ve Soru Havuzu Desteği (ACE)

Dil Desteği

Çoklu Profil / Kullanıcı Yönetim ve Kullanım Desteği

Esnek Raporlama Sistemi Desteği

Yönetilebilir Yardım Masası Desteği (PORTAL)

Özelleştirilebilirlik Desteği

Modül Ekleme (Kontrollü Yazılım Geliştirme) Desteği

Entegre Online Sınav Sistemi Desteği

Entegre Sanal Sınıf Uygulamaları Desteği

Tüm İçerik & Materyallere Tek Noktadan Erişim

Bu prensipler sayesinde öğretim yönetim sistemi etkin bir biçimde kullanılabilir (http://www.uzem.sakarya.edu.tr/).

3.2.4. Uludağ Üniversitesi Kurum, Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Yönetişim Sistemi

Eğitim kurumlarının verdiği öğretim hizmetinin kalitesi sorgulanabilecek bir yapıda olmakla birlikte çeşitli bilimsel ölçütler ışığında değerlendirilebilir ve ölçülebilir duruma gelmiştir. Bu bağlamda, kuruluş yılından bu yana bir kalite kültürü anlayışıyla Uludağ Üniversitesi'nin farklı birim ve fakültelerinde akreditasyon çalışmaları için yoğun çaba sarf edilmektedir. Bu çabalar kuruluş zamanında gönüllülük temeline dayalı olarak gerçekleşmiş daha sonraları dünyada yükseköğretimde yaşanan olumlu gelişmeler ile zorunluluk haline gelmiştir.

Eğitim alanında yapılan tüm faaliyet ve hareketleri yönetebilmek, kayıt altında tutmak, izlenebilir ve değerlendirilebilir kılmak adına UKEY (Uludağ Üniversitesi Kurum, Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Yönetişim Sistemi) adı altında bir öğretim yönetim sistemi yazılımı oluşturulmuştur.

Uludağ Üniversitesi için uzaktan eğitim sistemlerine giriş maksadıyla bir ilk sayılabilecek olan UKEY sistemi sayesinde önlisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerin bireysel olarak hazırladıkları ödevler, sunumlar, seminer hazırlıkları internet vasıtasıyla bilgisayar ortamına alınıp öğreticiler tarafından incelenebilmektedir. Öğrenci ile akademisyen buluşmasını ve iletişimini daha kolay hale getirmekte ve uzaktan eğitim programlarının açılmasına bir zemin oluşturmaktadır. Daha çok öğrenci sayısının fazla olduğu fakültelerde uygulanan UKEY sistemi, örgün eğitimin çeşitli aksaklıklarını gidermek adına öğrenci ve akademisyenlere web tabanlı bir eğitim öğretim olanağı sunmaktadır.

Uludağ Üniversitesi UKEY sistemini 2013-2014 eğitim öğretim yılında kullanıma açmıştır. UKEY sistemi Bilgi İşlem biriminin kendi imkânlarıyla geliştirdiği bir sistemdir. Bu sistemi kurmalarındaki bir diğer amaçta açık kodlu ve kapalı kodlu yazarlık ortamlarının maliyetinin üst seviyelerde olması ve bunların beraberinde getirdiği teknik bilgi yükünün fazla bulunması, bazı durumlarda kurumun eğitsel beklentilerini karşılayamaması gibi sorunları doğurması göz önünde bulundurularak üniversiteye has bir sistem olmasını düşünerek geliştirmişlerdir.

UKEY, öğrenciler ve öğretim üyeleri ve elemanları tarafından benimsenmiş ve kullanıma açıldıktan kısa bir süre içerisinde 2013 güz döneminden itibaren üniversite çapında 17777 öğrenci, 1057 akademik personel sisteme giriş yapmış ve 2960 ders ve 94 proje UKEY'e transfer edilerek 760 ödev sistem üzerinden paylaşılmıştır. Ayrıca, öğrencilere 3556 dijital materyal sunulmuştur(Gürsoy, 2014:393).

UKEY üniversite içinden ve dışından kullanıma açılmasıyla ve sistemin kurucuları tarafından tanıtımının yapılması ve çeşitli toplantılarla UKEY'in kullanıcı sayısı gün geçtikçe yükselmektedir.

UKEY'in 2017-2018 eğitim öğretim dönemi sonu itibariyle kullanım istatistikleri Tablo 1'de belirtilmiştir (<http://ukey.uludag.edu.tr>):

Tablo 1. UKEY sistemi açılış tarihinden itibaren (2013-2014 Güz Dönemi) bulunduğumuz döneme(2017-2018 Bahar Dönemi) kadar ki kullanım istatistikleri

Öğrenci Sayısı	96461
Personel Sayısı	3016
Aktarılan Ders Sayısı	22686
Proje Sayısı	207
Ödev Sayısı	8062
Paylaşılan Materyal Sayısı	88757
E-Sınav Sayısı	1751
Toplantı Sayısı	3015

UKEY, öğrencilerin sisteme erişebilmesi, ders konularının planlanması, ders donanımlarının ve uygulamalarının hazırlanması ve öğrenciye sunulması/iletilmesi, öğrenci performansının takibi, öğrencilerin birbiriyle ve öğrencilerle kolaylıkla iletişim kurmasına olanak sağlayan 6 işlev bulunmaktadır.

Öğretim elemanının verdiği dersler, dersi gören öğrenciler ve bu derslerin Bologna sürecinde tanımlanmış içerik, not kredisi gibi tüm özellikleri otomatik bir biçimde sisteme eklenebilmektedir. Öğretim elemanı, ders uygulama planlarını güncelleyebilir, grup değerlendirme listeleri, proje, e-sınav hazırlayabilir, multimedya ders donanımlarını yükleyebilir ve öğrencilerle çeşitli yollarla eşzamanlı olarak iletişim kurabilir.

Öğrenciler dersle ilgili ödevlerini ve projelerini sistem vasıtasıyla gönderebilmekte ve bu ödev ve projeler öğretim elemanları tarafından değerlendirilip öğrencilere geribildirim yapabilmektedirler.

Proje yönetim biriminde proje ismi, özet hali, proje türü, çalışma takımları, üyeler, yetkilendirme ve ortak kullanım için çalışma alanı belirlenerek dönemsel proje raporları, toplantı ve görüşme notları, laboratuvar defteri gibi birden fazla uygulamayla bahsi geçen projenin bütün aşamaları sistem üzerinden sanal bir biçimde gerçekleştirilmektedir. Bu projelere Bursa'daki eğitim kurumları ve işletmeler gibi dış katılımcılar da UKEY üzerinden erişebilmektedirler.

Toplantı modülü ile ders, hizmet içi eğitim, seminer, sertifika programı vb. amaçlarla sanal toplantılar düzenlenebilmektedir. Sanal toplantıda tüm katılımcılar birbirleriyle yazılı iletişim kurabilmekte ve söz isteme, içeriği onaylama, alkışlama, karşı çıkma vb. düşüncelerini/tavırlarını sistemin 'durum' ikonu aracılığıyla ifade edebilmektedirler. Toplantı sahibinin yetkilendirdiği katılımcılar toplantıya/derse sesli-görüntülü olarak katılabilmektedirler. Toplantı ara yüzünde bulunan tartışma panosu, ortak tartışma alanı vb. öğelerle tüm katılımcıların etkin iletişimi sağlanmaktadır. Katılımcılara toplantı/ders esnasında çoktan seçmeli, birden çok yanıtı ve kısa cevap türü sorular yöneltilecek anket çalışması yapılmakta anlık olarak değerlendirilebilmektedir. UKEY üzerinden gerçekleştirilen ders veya toplantı görüntüleri, tartışma notları, ekran ve dosya paylaşımı gibi etkinlik isteğe bağlı olarak kaydedilip tekrar kullanılabilir. UKEY'in en önemli modüllerinden olan ajanda, öğretim elemanına, öğrenciye ve tüm paydaşlara UKEY üzerindeki etkinliklerini (ders, sınav, toplantı, ödev teslimi) hem haftalık/aylık tablo olarak sunmakta hem de yerine getirilmesi gereken tarihe 7 gün kala her gün otomatik olarak e-posta ile hatırlatmakta, böylece öğretim elemanı veya öğrencinin sistemi sık sık kontrol etmesine gerek kalmamaktadır.

Akademisyenlerin temel görevleri olan eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini UKEY üzerinden bilgisayar aracılığıyla yürütmek ve kaydetmek mümkündür. Bu yazılımın oluşturulmasındaki temel maksat, çağımızın eğitim alanındaki seviyesine ulaşabilmektir. Ayrıca teknolojik gelişmeleri, üniversite eğitsel faaliyetleri ile entegre edebilmektir. Hızla gelişen öğrenci profili de bu programa ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Zira öğrenciler artık sanal ortamlarda daha fazla vakit geçirmekte ve internet aracılığıyla dünya ile rahatlıkla iletişim kurabilmekte ve bilgiye ulaşmak daha kolay hale gelmektedir. Bu sebeple UKEY sistemi eğitsel faaliyetlere ulaşma adına yapılmış bir öğretim yönetim sistemidir. Özellikle kalabalık sınıflarda oluşan sıkıntılar ve devlet üniversitesi olması sebebiyle oluşan eğitsel maliyetlerin düşürülmesi adına da etkili bir sistem olabileceği düşünülerek hazırlanmıştır.

Öğretim Modülü, eğitsel faaliyetlerin sanal ortama taşınması amacıyla tasarlanmıştır. Bu modülde, ders materyallerine her zaman ulaşılabilir. E-sınavlar yapılabilmekte, ödev takibi ve değerlemesinin geri bildirimini öğrenciye ulaştırılabilmektedir.

Tersine çevrilmiş sınıflar olarak tanımlanan bir anlayış dünyada hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu kavram öğretim üyesinin derse girip dersi anlatması yerine, öğrencinin daha evvelden dersine hazırlanıp gelip öğretim üyesinin yönlendirmesiyle dersi anlaması ve dersle ilgili çalışmalarını yapmasıdır(Zownorega, 2013:6-20). Bu modelin UKEY'le yapılması hedeflenmiştir. Karabulut(2014), UKEY sistemiyle Uludağ Üniversitesinde verilen derslerin orta vadede formatını tersine çevirmeyi amaçladıklarını ifade etmekte ve ikinci orta vadeli kısımda da karma bir öğrenim modeline geçişi sağlama amacını taşıdıklarını belirterek derslerin belli bir kısmının çevrimiçi veya uzaktan eğitimle verilmesini sağlamayı hedeflediklerini belirtmektedir(ukey.uludag.edu.tr).

Araştırma Modülü, araştırma alanında çalışılan tüm faaliyetleri yönetebilmek adına oluşturulmuştur. Bu modülde, kaynak ve dosya paylaşımı gerçekleştirilebilir. Ayrıca düzenli faaliyet raporları sunulabilmektedir. Toplantı ve görüşme notları da eklenebilmektedir.

Proje Modülü, serbest çalışma alanı vesilesiyle bilimsel araştırmalar dışında kalan staj, proje ve danışmanlık grupları oluşturma gibi faaliyetlerde yapılabilmektedir.

Sanal ders ve toplantı modülü, 3 adet sanal sınıf satın alınarak lisans ve lisansüstü derslerde, hizmet içi eğitimlerde ve dış paydaşlara sunulan sertifika programlarının da kullanabileceği bir sana ortam sağlamaktadır.

Ajanda Modülü ise yapılan tüm fonksiyonlar bir ajandaya kaydedilmekte ve bu ajanda üzerinden tüm faaliyetler takip edilebilmektedir. 7 gün kala da yapılması gereken işlemler elektronik posta yoluyla bildirilmektedir (ukey.uludag.edu.tr).

UKEY sistemi gün geçtikçe bilgi işlem ekibi tarafından yenilenmekte ve eğitsel faaliyetleri kolaylaştıracak tasarımlarla kullanıma sunulmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UKEY EĞİTİM YAZILIMININ TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE İNCELENMESİ

Bu çalışmada Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin teknoloji kabullerinin incelenmesine yönelik bir saha çalışması yürütülmüştür. Bu kapsamda elde edilen veriler SPSS 23.0 programında incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıda okuyuculara sunulmuştur.

1. ARAŞTIRMA AMACI

Bu araştırma, Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerinde bir çalışma yürütülerek öğrencilerin, kullanılan UKEY sisteminin faydası ve kullanım kolaylığına ilişkin görüşleri Teknoloji Kabul Modeli bağlamında ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu amaçla hareket ederek araştırmada ayrıca öğrencilerin cinsiyet, yaş, internet kullanım sıklığı, kişinin bilgisayara sahip olma durumu, internet erişim ve kullanma zamanı, buldukları sınıf ve bölüm, UKEY kullanma sıklığı ve biçimi gibi özellikler açısından UKEY sisteminden algıladıkları fayda ve kullanım kolaylığı açısından farklılaşıp farklılaşmadıkları incelenmiştir. Bu kapsamda ilgili alan yazında özellikle internet kullanıcılarının yaş, cinsiyet, internet kullanım sıklığı, bilgisayar sahipliği gibi faktörler bağlamında ayrıştıkları ile ilgili çalışmalar mevcuttur (Armstrong, 1999)(Gefen ve diğerleri, 1997) (Huanga, 2013: 57-65) (Güldal, 2014: 107) (Abdullah, 2003: 82-83). Söz konusu çalışmalar dikkate alınarak, Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin UKEY sisteminin kullanımında yukarıdaki bahsi geçen faktörler kapsamında farklılaşıp farklılaşmadıklarına ilişkin aşağıdaki alt hipotezler oluşturulmuştur.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde yürütülen saha çalışmasında 10 tane hipotez sorgulanmıştır. Bu hipotezler, örgün eğitim öğrencilerinin, uzaktan eğitim sistemlerine bakış açılarını ve algılarını tahmin edebilmek ve inceleyebilmek amacıyla,

demografik özelliklere ilişkin UKEY kullanımlarına göre, aralarında herhangi bir farklılaşma olup olmadığının ölçülebilmesi için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur. Söz konusu hipotezler Tablo 2'deki gibidir.

Hipotez 1	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 2	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde yaş değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 3	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde internet kullanım sıklığına göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 4	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde bilgisayar sahipliğine göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 5	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde ne zamandan beri interneti kullandıkları değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 6	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde internet erişim tercihlerine göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 7	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 8	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde kaçıncı sınıfta olduklarına göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 9	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde hangi sıklıkta UKEY'i kullandıklarına göre anlamlı farklılık vardır.
Hipotez 10	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde UKEY'e erişim tercihlerine göre anlamlı farklılık vardır.

2. ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ

Araştırma amacı kapsamında, 2017-2018 Bahar yarıyılı eğitim öğretim döneminde Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören öğrencilere, 5'li Likert tipi 12 adet sorudan oluşan 6'sı Algılanan Fayda boyutu ve 6'sı Algılanan kullanım kolaylığı boyutunu içeren UKEY Teknoloji Kabul Ölçeği uygulanmıştır. Bu öğrenciler içerisinde UKEY kullandıkları tespit edilen ve rastlantısal olarak seçilen 250 kişi üzerinde bir saha çalışması yürütülmüştür.

3. ARAŞTIRMA ÖLÇEĞİ

Saha araştırması bir anket çalışmasına dayanmaktadır. Bu kapsamda, anket formu 2 bölüm olarak oluşturulmuştur. İlk bölümde, deneklerin demografik özellikleri ile Ukey kullanma biçimlerine yönelik 9 soruya cevap vermeleri istenmiştir.

Araştırma kapsamında ise Hakan Güldal'ın 2014 yılında hazırlamış olduğu Ölçek, Davis tarafından 1989 yılında geliştirilen Teknoloji Kabul Ölçeği'nden yola çıkılarak Türkçe'ye uyarlanan güvenilirlik ve geçerliliği denetlenmiş, Doktora Tezindeki Teknoloji Kabul Ölçeği'nden faydalanılarak yapılmıştır. Ölçek iki boyut olarak 6 maddesi Algılanan Fayda ve 6 maddesi Algılanan Kullanım Kolaylığı olarak 12 maddeden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında ölçeğin kullanımı hususunda gerekli olan izin elektronik posta yoluyla Hakan Güldal'dan alınmıştır.

Doktora tezinde kullanılan ölçeğin Türk Dili alanında uzmanlaşmış iki kişi tarafından tanımların anlaşılır olup olmadığını incelemiş ve ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılmıştır. Bu şekilde ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir(Güldal, 2014).

Söz konusu ölçeğin tercihinde, ilgili ölçeğin orjinal çalışmadaki UKEY benzeri bir sistemin araştırılmasında kullanılması ve önceki çalışmadaki geçerlilik ve güvenilirliği olumlu sonuçlandığından UKEY'e uyarlanarak kullanılmasının bir sakınca doğurmayacağı öngörülmüştür. Araştırma kapsamında ayrıca öğrencilerin demografik profilleri açısından UKEY kullanımına yönelik görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığının tespit edilmesi amacıyla cinsiyet, yaş, internet kullanım sıklığı ve benzeri değişkenlerden oluşan sorular deneklere yöneltilmiştir. Deneklerden UKEY Teknoloji Kabul ölçeğinde yer alan ifadelere, *Kesinlikle katılıyorum*'dan *Kesinlikle katılmıyorum*'a kadar uzanan 5'li Likert ölçeği vasıtasıyla yanıt verilmesi istenmiştir. Derecelendirilme Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. 5'li Likert ölçeği

Kesinlikle katılıyorum	5
Katılıyorum	4
Kararsızım	3
Katılmıyorum	2
Kesinlikle katılmıyorum	1

4. ARAŞTIRMA ANALİZİ

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Örnekleme yer alan öğrencilere ilişkin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Örneklemin Demografik Profiline İlişkin Veriler

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	154	61,6
	Erkek	94	37,6
Yaş	18-20	49	19,6
	21-23	162	64,8
	24 ve üstü	22	8,8
İnternet Kullanım Sıklığı	Her Gün	239	95,6
	Haftada birkaç kez	4	1,6
Bilgisayar Sahipliği	Evet	191	76,4
	Hayır	56	22,4
Ne kadar zamandır İnternet Kullanıyor	1-3 yıl	12	4,8
	3-5 yıl	27	10,8
	5 yıldan fazla	210	84
İnternet Erişim Tercihi	Akıllı Telefon	183	73,2
	Bilgisayar	48	19,2
	Tablet	9	3,6
	Eduroam(üniversite içi)	10	4
UKEY Kullanım Sıklığı	Her Gün	6	2,4
	Haftada birkaç kez	53	21,2
	Ayda bir	133	53,2
	Ayda birkaç kez	44	17,6
UKEY Bağlantı Tercihi	Akıllı Telefon	131	52,4
	Bilgisayar	97	38,8
	Tablet	5	2
	Eduroam(üniversite içi)	4	1,6
Bölüm	İktisat	8	3,2
	Maliye	115	46
	ÇEKO	2	0,8
	İşletme	60	24
	Kamu Yönetimi	44	17,6
	Uluslararası İlişkiler	21	8,4
Sınıf	2	61	24,4
	3	121	48,4
	4	68	27,2

Örneklemin frekans değerlerine bakıldığında demografik özelliklerden cinsiyet, yaş, internet kullanım sıklığı, bilgisayar sahipliği, ne zamandan beri internete erişim sağlandığı ve UKEY erişim tercihi gibi sorulara ölçeğe uygun cevap verilmediğinden eksik veriler analiz kapsamına alınmamıştır.

Yukarıdaki tabloda sayısal olarak belirtildiği üzere örneklemini oluşturan öğrencilerin %61.6'sı kadınlardan %37.6'sı erkeklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş durumları ise % 19.6'sı 18 ile 20 yaşlarında, %64.8'i 21 ile 23 yaşları arasında, az bir kısmı oluşturan %8.8'lik kısım ise 24 yaş ve üzeri kapsamında görülmektedir. Öğrencilerin internete ne sıklıkta erişim sağladıklarını incelediğimizde ise ezici bir üstünlüğü sağlayan %95.6'sı her gün erişmekte, geriye kalan yaklaşık %2'nin altındaki kısım ise haftada ve ayda birkaç kez olarak erişim sağladıkları görülmektedir. Örneklemin yaklaşık 4'te 3'ü kişisel bir bilgisayara sahip olduğunu belirtmiştir. İnternete ne zamandan beri erişim sağlandığı incelendiğinde %84'lük gibi büyük bir kısmın 5 yıldan uzun bir süredir interneti kullandığı gözlemlenmektedir. Bu gözlemden öğrencilerin uzun süreden beri internete devamlı bir surette erişim sağlandığı söylenebilir. Öğrencilerin internete erişim tercihine baktığımızda ise daha çok akıllı telefon kullandıkları gözükmekte (%73.2), onu takiben %19.2'lik bir oranla Bilgisayardan bağlananlar gözükmektedir. Son olarak üniversite içinden Eduroam bağlantısı kullanılarak bağlananlar %4'lük bir dilimi oluşturmakta ve Tablet kullanarak erişim sağlayanlar ise %3.6 olarak görülmektedir. Araştırmanın temelini oluşturan UKEY'e baktığımızda kullanım sıklığı olarak öğrenciler en fazla bir ay içerisinde %53,2'lik bir oranla bir kez girdikleri görülmekte, her gün kullanan %2.4, haftada birkaç kez kullanan %21,2, ayda birkaç kez kullanan ise %17.6 olarak ifade edilmiştir. Tablonun son kısmında bulunan UKEY'e bağlanma tercihine baktığımızda ise %2 ve %1.6'lık oranlarla tableten ve Eduroam ile bağlantı sağlandığı gözükmekte, Bilgisayarla bağlantı sağlayan kesim ise %38.8'lik kısmı oluşturmaktadır. Daha çok akıllı telefon ile UKEY'e bağlantı sağlayan öğrenciler ise %52.4'lük bir kısımla örneklemin yarısını geçmektedir. Yüzdesele anlamda bakıldığında Akıllı telefonla internete bağlanmayı tercih edenler UKEY'e bağlanma tercihlerini de Akıllı telefonla yaptıkları söylenebilir. Katılım sağlayan öğrencilerin çoğunluğu %46'lık bir oranla Maliye bölümünden araştırmaya katıldığı gözlemlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden en fazla 3.sınıfta öğrenim görenler %48.4'lük oranla birinci sırada yer almaktadır.

4.2. Ölçeğe İlişkin Analizler

Öğrencilere uygulanan Teknoloji Kabulü Ölçeğinin faktör analizi geçerliliğini ölçme amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi uygulanmıştır. Karasar,(2003) geçerliliği ölçeğin maksada ne derece hizmet ettiği veya ölçülmesi istenen şeyi hakiki olarak ölçüp ölçmediğini anlayabilmek, olarak ifade etmektedir. Bu geçerlilik testi SPSS 23 paket programdan yararlanılarak hazırlanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin değeri üst seviyede ise, ölçekteki her bir değişkenin, diğer değişkenler tarafından hata oranı düşük olabilecek seviyede tahmin edilebileceğini ifade eder. bu değerler sıfır veya yakın bir değer olursa, korelasyon dağılımında, bir düzensizlik olduğu için bu değerlere göre yorum yapılamamaktadır. Kaiser-Meyer-Olkin testi neticesinde, eğer çıkan değer 0.5'ten küçük ise faktör analizi yapılabileceğini ifade etmektedir.

KMO testi hakkında Field(2000) şöyle bir yorumlama yapmıştır; $KMO \leq 0,5$ değerinde bir sonuç çıktığı takdirde verilere faktör analizi uygulamaz. Aşağıdaki tablodaki sonuçlara göre KMO değeri. 89 olarak saptanmıştır. Bu bağlamda açığa çıkan örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapılmasının uygun olduğu neticesine varılmıştır (Çokluk ve ark.,2012:207).

Ayrıca Barlett testi neticesinde ortaya çıkan değer ($X^2_{(66)}=1809.817$; $p < .01$) ki-karenin anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Güvenirlilik terimini Baykul(2010) test sonuçlarının hatalardan ne denli uzak olduğu şeklinde açıklamaktadır. Yaygın olarak kullanılan güvenirlilik yöntemlerinden olan Cronbach's Alpha testi hemen hemen bütün ölçme araçlarının güvenirliliğini saptamada kullanılan bir katsayı diyebiliriz. Bu katsayının yaygın olarak kabul edilmesine sebep olarak 4 madde(Yang ve Green, 2011:377-392) olarak sıralanabilir;

1. Yorumlaması kolay bir katsayıdır. 1 değerine yaklaştıkça güvenirlilik o derece mükemmelliğe ulaşmış demektir.
2. Diğer katsayılara göre öznellik yargısı daha düşük seviyededir. Yani objektiftir.
3. Bir ölçeği Cronbach alfa katsayı ile tekrardan düzene sokmak pratiktir. İstenen bir madde ölçekten çıkarıldığında Cronbach alfa katsayısı hesaplanabilir. Bu sayede tek tek maddelerin içtutarlılığına olan etkisi incelenebilir.

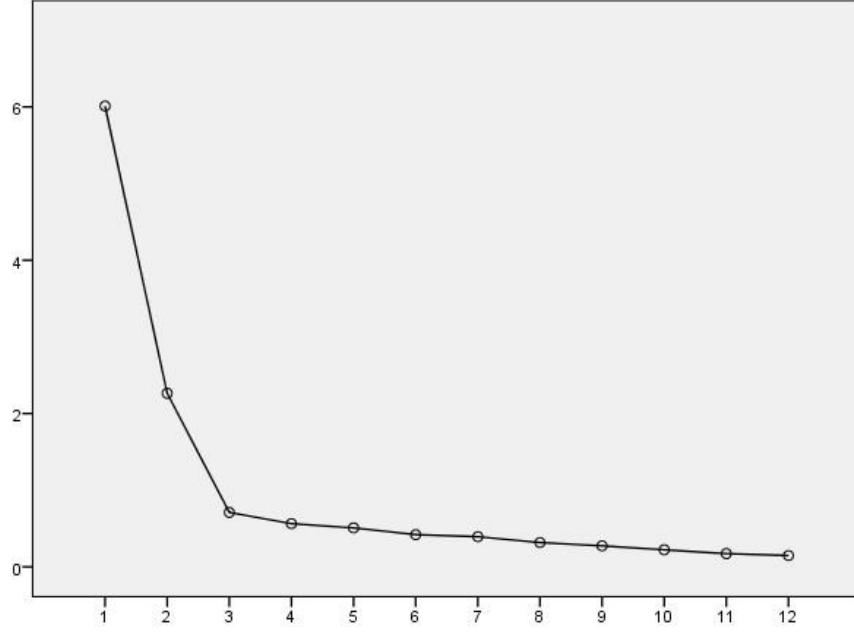
4. Bu birazda psikolojik bir sebep olarak dile getirilebilir. Bu testi uygulayan bir çok araştırmacı daha önceki araştırmalarda bu testin uygulandığını bildiğinden, testin yanlış çıkma olasılığının düşük olabileceği yönündeki inançlarıdır. Bu kullanım sıklığı bu inancı ortaya çıkarmıştır.

Aşağıdaki Tablo 5'e baktığımızda UKEY Teknoloji Kabul Ölçeği'nin Cronbach alfa sonucu 0.9'un üstünde olduğundan verilerin güvenilirliğinin mükemmel derecede olduğu kanaatine varabiliriz.

Tablo 5. UKEY Teknoloji Kabul Ölçeğinin Faktör Analizi Uygunluğuna İlişkin Veriler		
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği		,890
Barlett Testi	Yaklaşık ifadeyle Ki-Kare	1809,807
	Serbestlik Derecesi	66
	Anlamlılık	,000
Cronbach's Alpha	Toplam 12 ifade	,908

Tablo 5'teki sonuçlar doğrultusunda gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analiz neticesinde 12 madde için özdeğeri 1'den büyük olarak 2 bileşen tespit edilmiştir. Yüzdesel ifade ile bu iki bileşen toplam varyansın birinci bileşen %50.09'unu, ikinci faktörün ise %18.86'nı ağıkladığı saptanmış ve toplam varyansa % 68.95 oranında katkı sağladığı görölmüştür. Bu hususu aşağıdaki yamaç grafiğinde Varyans değerlerini Tablo 6.'dan inceleyebiliriz.

Tablo 6. UKEY Teknoloji Kabul Ölçeğinin Faktör Durumları			
Bileşen	Özdeğer	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
Bileşen 1	6.011	50.092	50.092
Bileşen 2	2.264	18.863	68.955

Şekil 7. UKEY-TKM Yamaç Grafiği

Yukarıdaki Şekil 7’deki yamaç grafiğinde dikey kısım öz değerleri barındırmakta, yatay kısım ise bileşenleri ifade etmektedir. Hızlı düşüşün 3. Noktadan sonra yatay eksene paralellik sağladığı görülmektedir. Birinci noktadan 12. Noktaya kadar olan eğimli çizgisel çubuk varyansa olan katkıyı noktalarla ifade etmektedir. Noktalar arasındaki çizgisel eğimler ise birer bileşen olarak adlandırılmaktadır(Çokluk ve ark., 2012:207). Görüldüğü üzere 3. Nokta dönüm noktası olmuş ve bileşenlerin varyansa olan etkileri azalmıştır. Bunların birbirilerine yakın oldukları da gözlemlenmektedir.

Yukarıdaki grafik ve tablodan elde edilen bilgiler ışığında analizin iki bileşen için yapılması gerektiğine karar verilmiştir.

4.3. Bileşen Maddelerinin Saptanması

Ölçeğin bileşen sayısı saptandıktan sonra maddelerin bileşenlere olan dağılımı gözlemlenmiştir. Gözlemde maddelerin hangi bileşende sağlam bir korelasyonun olduğunu saptamak için döndürülmüş bileşenler matrisi uygulanarak maddelerin birbirinin üzerine ne kadar bindiği ve faktör yük değerlerinin kabul seviyesini ne derece karşıladığı Tablo 8’de gözlemlenmiştir.

Ukey teknoloji kabul ölçeğinin faktör görüntüsünü ortaya koymak amacıyla açımlayıcı faktör analizinde, faktör yük değeri 0.60 olarak belirlenmiştir. Tabloyu gözlemlediğimizde bütün maddelerin yük kabul seviyesinin yüksek derecede görüldüğü (.60) ve yük değerleri arasında ki farkın 0.1'den küçük çıkmadığından hiçbir maddenin binişik olmadığı saptanmıştır. Hiçbir madde analiz dışına çıkartılmadan elde edilen faktör görüntüsünde, maddelerin yük değerleri ve ortak varyansları aşağıdaki Tablo'da gösterilmiştir.

Yürütülen analizler çerçevesinde kullanılan Teknoloji Kabul Ölçeğinin orijinal çalışmada olduğu gibi 2 boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Birinci faktör 6 maddeden oluşur ve öğrencilerin UKEY'e yönelik algılanan yararı göstermeye çalışmaktadır. İkinci faktör ise öğrencilerin UKEY'i kullanmanın ne denli kolay olduğuna yönelik tespiti yapmaya çalışmaktadır. Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7. Döndürülmüş Bileşenler Matrisi (Varimax)		
Maddeler	Faktör 1	Faktör 2
S1	,759	,177
S2	,881	,152
S3	,846	,226
S4	,891	,128
S5	,835	,166
S6	,762	,274
S7	,072	,808
S8	,240	,746
S9	,362	,703
S10	,394	,615
S11	,065	,862
S12	,146	,844

Araştırma amacı kapsamında, analiz sürecinde T-Test ve Anova istatistikleri kullanılarak araştırma hipotezleri test edilmiştir. Analiz bulguları aşağıdaki gibidir.

4.3.1. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında yapılan T-Testi

Hipotez 1: Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.

Aşağıdaki Tablo 8.'de UKEY kullanımının cinsiyete göre olan T-Testi analizleri gösterilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyete Göre Karşılaştırma						
	Cinsiyet	N	\bar{X}	Std. Deviation	Std. Error Mean	P*
Algılanan Fayda	Erkek	86	3,57	,88523	,09654	,250
	Kadın	149	3,77	,84862	,06952	
Kullanım Kolaylığı Algısı	Erkek	86	3,86	,71597	,07720	,686
	Kadın	149	3,90	,72935	,05975	
Tüm Test	Erkek	86	3,72	,65892	,07105	,698
	Kadın	149	3,84	,68201	,05587	

*P < 0,05

Analizdeki cinsiyet değişkeni incelendiğinde UKEY'in algılanan faydasına yönelik olarak kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmasa da fayda algısının az bir farkla yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Cinsiyet karşılaştırmasına baktığımızda öğrencilerin Ukey kullanımına yönelik olarak; Kadın ve erkek katılımcılar da UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde olumlu görüşe sahiptirler. İstatistiksel olarak AF ve AKK ve Tüm Test'e yönelik anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.3.2. Öğrencilerin yaş gruplarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi

Hipotez 2: Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde *yaş* değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, yaş değişkenlerine göre UKEY sistemine yönelik teknoloji kabullerinin aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Ulaşılan veriler aşağıda Tablo 9. ve 10.'de gösterilmiştir.

Tablo 9. Yaş değişkenine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin betimsel verileri

Boyut	Yaş	Katılımcı Sayısı	Std. Dev.	Std. Error	\bar{x}
Algılanan Fayda	18-20	43	,90432	,13791	3,86
	21-23	157	,87873	,07013	3,63
	24 ve üstü	20	,68163	,15242	3,48
	Toplam	220	,87100	,05872	3,66
Kullanım Kolaylığı Algısı	18-20	43	,63379	,09665	4,05
	21-23	157	,75225	,06004	3,83
	24 ve üstü	20	,62425	,13959	3,72
	Toplam	220	,72342	,04877	3,86
Tüm Test	18-20	43	,65839	,10040	3,95
	21-23	157	,68678	,05481	3,73
	24 ve üstü	20	,50355	,11260	3,60
	Toplam	220	,67181	,04529	3,76

Tablo 10. Yaş değişkenlerine göre ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	2,509	2	1,255	1,664	,192
	Gruplar içi	163,633	217	,754	-	
	TOPLAM	166,142	219	-	-	
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	2,060	2	1,030	1,986	,140
	Gruplar içi	112,551	217	,519	-	
	TOPLAM	114,611	219	-	-	
Toplam	Gruplar Arası	2,237	2	1,119	2,513	,083
	Gruplar içi	96,604	217	,445	-	
	TOPLAM	98,842	219	-	-	

*P< 0,05

Yukarıdaki Tablo 9 ve 10'daki veriler incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da 18-20 ve 21-23 yaş aralığını oluşturan öğrencilerin UKEY'in yararlı bir sistem olarak gördüklerini söyleyebiliriz. Ancak 24 yaş ve üstü kısmında ise UKEY'in faydalı olup olmadığı konusunda kararsız düşünceye yakın oldukları gözlemlenmektedir. Tüm yaş grupları toplamına baktığımızda ise UKEY için faydalıdır görüşünü benimsedikleri ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca öğrencilerin yaş değişkenlerine göre UKEY'in teknoloji kabulüne yönelik algılanan fayda boyutundaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($F_{(2-217)} = 1,66$ $p > ,05$). Aynı zamanda Kolay kullanım algısı boyutundaki farkın da anlamlı olmadığı gözlemlenmektedir. [$F_{(2-217)} = 1,98$ $p > ,05$] Toplamda anlamlı bir farklılık gözükme de anlamlılığa yakın olduğu söylenebilir. [$F_{(2-217)} = 2,51$ $p > ,05$]

4.3.3. Öğrencilerin internet kullanım sıklığı değişkeni temel alınarak yapılan, UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA

Hipotez 3: Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde *internet kullanım sıklığına* göre anlamlı farklılık vardır.

Öğrencilerin internet erişim sıklığına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan analizler neticesi Tablo 11. ve 12.'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğrenciler UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin internet kullanım sıklığına göre istatistiksel verileri

Boyut	İnternet Kullanım Sıklığı	Katılımcı Sayısı	Std. Dev.	Std. Error	\bar{x}
Algılanan Fayda	Her gün	226	,86739	,05770	3,71
	Haftada Birkaç kez	4	1,32637	,66319	3,66
	Toplam	230	,87310	,05757	3,70
Kullanım Kolaylığı Algısı	Her gün	226	,73156	,04866	3,89
	Haftada Birkaç kez	4	,80508	,40254	3,83
	Toplam	230	,73102	,04820	3,89
Tüm Test	Her gün	226	,67657	,04500	3,80
	Haftada Birkaç kez	4	,96705	,48352	3,75
	Toplam	230	,67974	,04482	3,80

Tablo 12. Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin internet kullanım sıklığına göre ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	,008	1	,008	,010	,921
	Gruplar içi	174,559	228	,766		
	TOPLAM	174,567	229	-		
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	,011	1	015	,027	,869
	Gruplar içi	122,361	228	537		
	TOPLAM	122,376	229	-		
Toplam	Gruplar Arası	,011	1	011	,025	,875
	Gruplar içi	105,799	228	464		
	TOPLAM	105,810	229	-		

***P< 0,05**

Yukarıdaki verilere göre algılanan kullanım kolaylığı boyutunda, algılanan faydada ve tüm testte anlamlı bir farklılık bulunmadığı gözlemlenmiştir. ($p<0,05$)

Bundan sonraki analizimiz öğrencilerin bilgisayar sahipliğine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabulündeki tesiri gözlemlenmiştir.

4.3.4. Öğrencilerin bilgisayar sahibi olup olmadıklarına göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında yapılan T-Testi

Hipotez 4: Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde *bilgisayar sahipliğine* göre anlamlı farklılık vardır.

Tablo 13. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin bilgisayar sahipliğine göre T-Testi

Boyut	Öğrenci bir bilgisayara sahiptir.	N	\bar{X}	Std. Deviation	Std. Error Mean	P*
Algılanan Fayda	Evet	182	3,73	,85865	,06365	,559
	Hayır	52	3,59	,90532	,12554	
Kullanım Kolaylığı Algısı	Evet	182	3,93	,68271	,05061	,276
	Hayır	52	3,73	,83587	,11591	
Tüm Test	Evet	182	3,83	,64388	,04773	,272
	Hayır	52	3,66	,76019	,10542	

*P< 0,05

Bu tablodaki bulgulara bakıldığında, bir bilgisayara sahip olan öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görünmese de AF ve AKK boyutlarındaki öz değerleri ışığında pozitif bir bakış açısına sahip oldukları gözlemlenmektedir. Aynı biçimde bilgisayar sahibi olmayan öğrencilerin fayda ve kolaylık boyutlarında olumlu görüşleri mevcuttur. Algılanan fayda ve Kullanım kolaylığında gözüken bu olumlu bakış açısı toplamda da pozitifliği koruduğu söylenebilir.

Öğrencilerin bilgisayar sahibi olmasına göre fayda algısı ve kullanım kolaylığı boyutlarında UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde anlamlı bir farka sebep olmadığı saptanmıştır. (p=,559 p<0,05) (p=,276 p<0,05) Tüm testte de aynı şekilde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. (p=,272 p<0,05)

Bu veriler ışığında öğrencilerin bilgisayara sahip olmalarının, UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde herhangi bir tesirinin olmadığı neticesi ortaya çıkmıştır.

Bundan sonraki analizimiz öğrencilerin internete ne zamandır erişim sağladıklarına göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin farklılık gösterip göstermediği incelenecektir.

4.3.5. Öğrencilerin interneti ne kadar süreden beri kullandıkları değişkenine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA Testi

Hipotez 5: Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde ne zamandan beri interneti kullandıkları değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.

Tablo 14. Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin interneti ne zamandan beri kullandıkları ile ilgili betimsel verileri

Boyut	İnternetin ne zamandır kullanıldığı	Katılımcı Sayısı	Std. Deviation	Std. Error	\bar{x}
Algılanan Fayda	1-3 yıl	12	1,13781	,32846	3,61
	3-5 yıl	26	,89215	,17497	3,66
	5 yıldan fazla	198	,84902	,06034	3,71
	Toplam	236	,86622	,05639	3,70
Kullanım Kolaylığı Algısı	1-3 yıl	12	1,13809	,32854	3,56
	3-5 yıl	26	,68463	,13427	3,84
	5 yıldan fazla	198	,69422	,04934	3,91
	Toplam	236	,72153	,04697	3,89
Tüm Test	1-3 yıl	12	1,05736	,30523	3,59
	3-5 yıl	26	,64391	,12628	3,75
	5 yıldan fazla	198	,64842	,04608	3,82
	Toplam	236	,67211	,04375	3,80

Tablo 15. Öğrencilerin İnternet’i kullandıkları süre bakımından UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	,189	2	,094	,125	,883
	Gruplar içi	176,142	233	,756	-	
	TOPLAM	176,331	235	-	-	
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	1,432	2	,716	1,380	,254
	Gruplar içi	120,909	233	,519	-	
	TOPLAM	122,341	235	-	-	
Toplam	Gruplar Arası	,666	2	,333	,735	,481
	Gruplar içi	105,492	233	,453	-	
	TOPLAM	106,158	235	-	-	

*P< 0,05

Tablo 15’te internete 3 yıl ve daha fazla süredir erişim sağlayan öğrencilerde Algılanan fayda boyutunda ve algılanan kullanım kolaylığı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görünmese de pozitif bakış açılarına sahip oldukları söylenebilir. Tüm test için de aynı olumlu bakış geçerli sayılabilir. AF, AKK ve Tüm test için toplamlarındaki öz değerlerde aynı şekilde pozitif bakış açısını bozmamaktadır.

Neticeler göstermektedir ki öğrencilerin interneti kullandıkları süre ile UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin Algılanan Fayda boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. [$F_{2-233} = 0,125$ $p>.05$]. Aynı şekilde Algılanan Kullanım Kolaylığında da aradaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır [$F_{2-228} = 1,380$ $p>.05$].

Bu veriler ışığında, öğrencilerin interneti kullandıkları sürenin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde tesirinin gözükmediği neticesine ulaşılmıştır.

Devam eden analizlerden bir sonraki analizimiz öğrencilerin İnternet’e hangi yollardan erişim sağladıklarıyla alakalı olarak UKEY’e yönelik teknoloji kabulleri üzerindeki tesirleri gözlemlenmiştir.

4.3.6. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri internete bağlanma yollarıyla ilgili olarak UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi

Hipotez 6: Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde *internet erişim tercihlerine* göre anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 16. Öğrencilerin internete bağlanma yolları ile ilgili betimsel verileri

Boyut	Erişim Yolu	Katılımcı Sayısı	Std. Deviation	Std. Error	\bar{x}
Algılanan Fayda	Akıllı Telefon	170	,87694	,06726	3,66
	Bilgisayar	48	,90431	,13053	3,76
	Tablet	9	,61237	,20412	3,72
	Eduroam	10	,66552	,21046	4,02
	Toplam	237	,86561	,05623	3,70
Kullanım Kolaylığı Algısı	Akıllı Telefon	170	,70470	,05405	3,88
	Bilgisayar	48	,83403	,12038	3,82
	Tablet	9	,54504	,18168	4,20
	Eduroam	10	,55667	,17603	3,93
	Toplam	237	,72154	,04687	3,88
Tüm Test	Akıllı Telefon	170	,67107	,05147	3,77
	Bilgisayar	48	,73696	,10637	3,79
	Tablet	9	,41898	,13966	3,96
	Eduroam	10	,57585	,18210	3,98
	Toplam	237	,67231	,04367	3,79

Tablo 17. Öğrencilerin internete bağlanma yollarıyla ilgili olarak UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	1,443	3	,481	,639	,590
	Gruplar içi	175,386	233	,753	-	
	TOPLAM	176,829	236	-	-	
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	1,080	3	,360	,689	,560
	Gruplar içi	121,785	233	,523	-	
	TOPLAM	122,865	236	-	-	
Toplam	Gruplar Arası	,649	3	,216	,475	,700
	Gruplar içi	106,022	233	,455	-	
	TOPLAM	106,671	236	-	-	

*P< 0,05

Yukarıda Tablo 16 ve 17’de gösterilen veriler ışığında, öğrencilerin internete bağlanma tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmasa da en çok tercih edilen yolun akıllı telefonlar olduğu gözlemlenmektedir.

Öte yandan öğrencilerin internete ne tür yollardan erişim sağladığının UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde AF boyutunda $[p=0,590>0,05]$ ve AKK boyutunda $[p=0,560>0,05]$ anlamlı bir farklılık gözükmemektedir. Tüm test için de aynı ifade geçerlidir $[p=0,7>0,05]$. Bu veriler ışığında öğrencilerin internete hangi yollardan erişim sağladıklarının UKEY’e yönelik olarak teknoloji kabullerine bir tesiri olmadığı kanaatine varılabilir.

4.3.7. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi

Hipotez 7: Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde *öğrenim gördükleri bölümlere* göre anlamlı farklılık vardır. Tablo 18 ve 19'da gösterilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerine göre UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin betimsel verileri

Boyut	Bölüm	Katılımcı Sayısı	Std. Deviation	Std.	\bar{x}
Algılanan Fayda	İktisat	8	,88976	,31458	3,45
	İşletme	57	,68218	,09036	4,05
	ÇEKO	2	,23570	,16667	3,83
	Uluslararası İlişkiler	21	,77622	,16938	3,65
	Maliye	111	,96265	,09137	3,57
	Kamu Yönetimi	38	,76314	,12380	3,61
	TOPLAM	237	,86561	,05623	3,70
Kullanım Kolaylığı Algısı	İktisat	8	,71686	,25345	3,62
	İşletme	57	,62357	,08259	4,09
	ÇEKO	2	,35355	,25000	4,25
	Uluslararası İlişkiler	21	,60004	,13094	3,86
	Maliye	111	,77046	,07313	3,86
	Kamu Yönetimi	38	,73539	,11930	3,68
	TOPLAM	237	,72154	,04687	3,88
Tüm Test	İktisat	8	,58248	,20594	3,54
	İşletme	57	,57123	,07566	4,07
	ÇEKO	2	,05893	,04167	4,04
	Uluslararası İlişkiler	21	,56759	,12386	3,75
	Maliye	111	,75519	,07168	3,72
	Kamu Yönetimi	38	,52871	,08577	3,65
	TOPLAM	237	,67231	,04367	3,79

Tablo 19. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerine göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	9,637	5	1,927	2,663	<u>.023</u>
	Gruplar içi	167,192	231	,724	-	
	TOPLAM	176,829	236	-	-	
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	4,860	5	,972	1,903	,095
	Gruplar içi	118,005	231	,511	-	
	TOPLAM	122,865	236	-	-	
Tüm Test	Gruplar Arası	6,499	5	1,300	2,998	<u>.012</u>
	Gruplar içi	100,172	231	,434	-	
	TOPLAM	106,671	236	-	-	
*P< 0,05						

Yukarda Tablo 19’da ANOVA testi değerlendirmesine bağlı olarak öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerindeki Algılanan fayda boyutu($p=.023<.05$) ve teknoloji kabul ölçeğindeki tüm sorulara verilen cevaplar yönünden($p=.012<.05$) eğitim gördükleri bölümler bakımından anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu farkın hangi bölümler arasında olduğunu saptamak için Tukey ve Hochberg testi uygulanmıştır. Sonuçlar aşağıdaki Tablo 20.’de belirtilmiştir.

Tablo 20. Tukey ve Hochberg Testi Verileri				
<i>Bağımlı Değişken</i>	<i>Bölüm</i>	<i>Bölümler</i>	<i>Std. error</i>	<i>P*</i>
Algılanan Fayda	<u>İşletme</u>	İktisat	,32120	,430
		Çeko	,61203	,999
		Uluslararası İlişkiler	,21717	,427
		<u>Maliye</u>	,13863	,009
		Kamu Yönetimi	,17817	,140
	<u>Maliye</u>	İktisat	,31144	,999
		<u>İşletme</u>	,13863	,009*
		Çeko	,60697	,998
		Uluslararası İlişkiler	,20245	,999
		Kamu Yönetimi	,15990	1,000
Tüm Test	<u>İşletme</u>	İktisat	,24862	,384
		Çeko	,47374	1,000
		Uluslararası İlişkiler	,16810	,590
		<u>Maliye</u>	,10731	,018*
		<u>Kamu Yönetimi</u>	,13791	,034*
	<u>Maliye</u>	İktisat	,24106	1,0
		<u>İşletme</u>	,10731s	,018*
		Çeko	,46982	1,0
		Uluslararası İlişkiler	,15670	1,0
		Kamu Yönetimi	,12377	1,0
	<u>Kamu Yönetimi</u>	İktisat	,25616	1,0
		<u>İşletme</u>	,13791	,034*
		Çeko	,47774	1,0
		Uluslararası İlişkiler	,17906	1,0
		Maliye	,12377	1,0

*P< 0,05

Tablo 20.'de ifade edilen Tukey test analizi neticesinde; Algılanan Fayda boyutunda İşletme bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Maliye bölümünde öğrenim gören öğrencilerin aralarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir($p=,009<,05$). Buradaki bilgiler ışığında İşletme Bölümü öğrencilerinin UKEY'in teknoloji kabulüne yönelik algılanan fayda boyutuna göre($\bar{X}_{\text{işletme}}=4,05$) Maliye bölümü öğrencilerinin görüşüne($\bar{X}_{\text{maliye}}=3,57$) oranla daha çok fayda sağladığı görüşündedirler diyebiliriz. Algılanan Kullanım Kolaylığı boyutunda ise bölümler arasında anlamlı bir farklılığa rastlamamakla birlikte UKEY Teknoloji Kabul Ölçeğinde bulunan Tüm Test değişkenine uygulanan Hochberg testi incelenmiştir. Algılanan fayda boyutunda olduğu gibi İşletme bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Maliye ve Kamu Yönetimi bölümünde okuyan öğrenciler arasında karşılıklı olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır($p=,018<,05$) ($p=,034<,05$).

Bu verilerin ışığında Tüm Test değişkeni bakımından UKEY kullanımının algılanan fayda boyutunda olduğu gibi İşletme Bölümü öğrencileri,($\bar{X}_{\text{işletme}}=4,07$) Maliye($\bar{X}_{\text{maliye}}=3,72$) ve Kamu Yönetimi($\bar{X}_{\text{kamu yönetimi}}=3,65$) öğrencilerine oranla UKEY'i hem daha faydalı hem de kullanımının daha kolay olduğu yönünde pozitif bir düşünceye sahiptirler denilebilir.

4.3.8. Öğrencilerin kaçınıcı sınıfta öğrenim gördüğünü esas alarak UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA testi

Hipotez 8: Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde *kaçınıcı sınıfta olduklarına* göre anlamlı farklılık vardır. Tablo 21,22 ve 23'te gösterilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin kaçınıcı sınıfta öğrenim gördüğünü esas alan betimsel verileri

Boyut	Sınıf	Katılımcı Sayısı	Std. Deviation	Std. Error	\bar{x}
Algılanan Fayda	2	57	,79993	,10595	3,90
	3	115	,85620	,07984	3,63
	4	65	,92230	,11440	3,65
	T	237	,86561	,05623	3,70
Algılanan Kullanım Kolaylığı	2	57	,65095	,08622	4,08
	3	115	,71781	,06694	3,79
	4	65	,76315	,09466	3,88
	T	237	,72154	,04687	3,88
Tüm Test	2	57	,62015	,08214	3,99
	3	115	,66761	,06226	3,71
	4	65	,69934	,08674	3,77
	T	237	,67231	,04367	3,79

Tablo 22. Öğrencilerin eğitim gördükleri sınıflarına göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	2,983	2	1,492	2,008	,137
	Gruplar içi	173,846	234	,743	-	
	TOPLAM	176,829	236	-	-	
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	3,124	2	1,562	3,052	<u>,049</u>
	Gruplar içi	119,741	234	,512	-	
	TOPLAM	122,865	236	-	-	
Tüm Test	Gruplar Arası	3,022	2	1,511	3,411	<u>,035</u>
	Gruplar içi	103,649	234	,443	-	
	TOPLAM	106,671	236	-	-	

*P< 0,05

Yukarda Tablo 22’de ANOVA testi değerlendirmesine bağlı olarak öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerindeki algılanan kullanım kolaylığı boyutunda kaçınıcı sınıfta oldukları bakımından anlamlı bir farklılık saptanmıştır(p=,049<,05). Ölçekteki tüm test sorularına verilen cevaplar açısından da anlamlı bir farklılık

gözükmektedir($p=,035<,05$). Bu farkın hangi bölümler arasında olduğunu saptamak için Tukey testi uygulanmıştır. Sonuçlar aşağıdaki Tablo 23.'te belirtilmiştir.

Tablo 23. Tukey Testi Verileri				
<i>Bağımlı Değişken</i>	<i>Sınıf</i>	<i>Sınıflar</i>	<i>Std. Error</i>	<i>P*</i>
Algılanan Kullanım Kolaylığı	<u>2</u>	<u>3</u>	,11588	,038*
		4	,12981	,284
	<u>3</u>	<u>2</u>	,11588	,038*
		4	,11101	,703
Tüm Test	<u>2</u>	<u>3</u>	,10781	,028*
		4	,12077	,160
	<u>3</u>	<u>2</u>	,10781	,028*
		4	,10328	,844
*P< 0,05				

Tablo 23.'te ifade edilen Tukey test analizi neticesinde; Algılanan kullanım kolaylığı boyutunda 2.sınıf seviyesinde öğrenim gören öğrenciler ile 3.sınıf seviyesinde öğrenim gören öğrencilerin aralarında anlamlı bir fark saptanmıştır($p=,038<,05$). Buradaki bilgiler ışığında 2.sınıfta($\bar{X}_2=4,08$) öğrenim gören öğrencilerin UKEY'in teknoloji kabulüne yönelik algılanan kullanım kolaylığı boyutuna göre 3. Sınıfta($\bar{X}_3=3,79$) öğrenim gören öğrencilere nazaran UKEY'i kullanmanın daha kolay olduğu görüşündedirler diyebiliriz.

Algılanan fayda boyutunda ise sınıflar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. UKEY Teknoloji Kabul Ölçeğinde bulunan Tüm Test değişkenine uygulanan Tukey testi incelenmiştir. Algılanan kullanım kolaylığı boyutunda olduğu gibi 2.sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile 3.sınıfta okuyan öğrenciler arasında karşılıklı olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır($p=,028<,05$).

Bu verilerin ışığında Tüm Test değişkeni bakımından UKEY kullanımının algılanan kullanım kolaylığı boyutunda olduğu gibi 2.sınıf($\bar{X}_2=3,99$) öğrencileri, 3.sınıf($\bar{X}_3=3,71$) öğrencilerine oranla UKEY'in teknoloji kabullerine yönelik pozitif bir düşünceye sahiptirler denilebilir.

4.3.9. Öğrencilerin UKEY’i kullanım sıklıklarına göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin hipotez kapsamında ANOVA Testi

Hipotez 9: Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde *UKEY’e erişim tercihlerine* göre anlamlı farklılık yoktur. Tablo 24 ve 25’te gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin UKEY’i kullanım sıklıklarına göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin betimsel verileri

Boyut	Sıklık Süresi	Katılımcı Sayısı	Std. Deviation	Std. Error	\bar{x}
Algılanan Fayda	Her gün	6	1,01471	,41425	3,72
	Haftada birkaç kez	53	,78647	,10803	3,81
	Ayda bir	133	,88905	,07709	3,67
	Ayda birkaç kez	44	,87983	,13264	3,67
	Toplam	236	,86479	,05629	3,70
Kullanım Kolaylığı Algısı	Her gün	6	,51280	,20935	4,05
	Haftada birkaç kez	53	,72169	,09913	3,92
	Ayda bir	133	,73310	,06357	3,89
	Ayda birkaç kez	44	,72947	,10997	3,79
	Toplam	236	,72306	,04707	3,88
Tüm Test	Her gün	6	,65546	,26759	3,88
	Haftada birkaç kez	53	,66276	,09104	3,87
	Ayda bir	133	,67484	,05852	3,78
	Ayda birkaç kez	44	,69420	,10465	3,73
	Toplam	236	,67278	,04379	3,80

Tablo 25. Öğrencilerin UKEY’i kullanım sıklıklarına göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	,816	3	,272	,361	,781
	Gruplar içi	174,932	232	,754	-	
	TOPLAM	175,748	235	-	-	
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	,640	3	,213	,405	,750
	Gruplar içi	122,222	232	,527	-	
	TOPLAM	122,862	235	-	-	
Tüm Test	Gruplar Arası	,543	3	,181	,397	,755
	Gruplar içi	105,826	232	,456	-	
	TOPLAM	106,369	235	-	-	

*P< 0,05

Tablo 25.’teki sonuçlara baktığımızda öğrencilerin UKEY’i kullanım sıklıklarına yönelik hem algılanan fayda[p=0,781>0,05] boyutuna hem de algılanan kullanım kolaylığı boyutuna[p=0,750>0,05] göre bir farklılık olmadığı görülmektedir. Aynı biçimde UKEY’in teknoloji kabullerine yönelik Tüm test sorularına göre de anlamlı bir fark bulunmamaktadır[p=0,755>0,05].

Yukarıdaki veriler ışığında öğrencilerin internete erişim sıklığına benzer bir şekilde UKEY’i kullanım sıklıklarına yönelik teknoloji kabullerinde tesirinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu analizimizde öğrencilerden UKEY’i kullanıp kullanmamasıyla alakalı olarak UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde etkisinin olup olmadığı değerlendirilmektedir.

4.3.10. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin UKEY’e hangi yollardan erişim sağladıklarının hipotez kapsamında ANOVA Testi

Hipotez 10: Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinde **UKEY kullanımının genel olarak faydalı olup olmadığına** göre anlamlı farklılık yoktur. Tablo 26 ve 27’de gösterilmiştir.

Tablo 26. Öğrencilerin UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin UKEY’e hangi yollardan erişim sağladıkları bakımından gösterilen betimsel verileri

Boyut	UKEY Erişim Yolu	Katılımcı Sayısı	Std. Deviation	Std. Error	\bar{x}
Algılanan Fayda	Akıllı Telefon	131	,87120	,07612	3,64
	Bilgisayar	97	,89192	,09056	3,75
	Tablet	5	,37268	,16667	4,00
	Eduroam(üniversite içi)	4	,17925	,08962	3,77
	Toplam	237	,86561	,05623	3,70
Kullanım Kolaylığı Algısı	Akıllı Telefon	131	,69212	,06047	3,94
	Bilgisayar	97	,78450	,07965	3,82
	Tablet	5	,27386	,12247	3,86
	Eduroam(üniversite içi)	4	,34359	,17180	3,79
	Toplam	237	,72154	,04687	3,88
Tüm Test	Akıllı Telefon	131	,65565	,05728	3,79
	Bilgisayar	97	,72360	,07347	3,79
	Tablet	5	,29698	,13281	3,93
	Eduroam(üniversite içi)	4	,15763	,07881	3,78
	Toplam	237	,67231	,04367	3,79

Tablo 27. Öğrencilerin UKEY’e hangi yöntemlerle erişim sağladıklarına göre UKEY’e yönelik teknoloji kabullerinin tek yönlü ANOVA testi

Boyut		Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ortalaması	F	P*
Algılanan Fayda	Gruplar Arası	1,140	3	,380	,504	,680
	Gruplar içi	175,689	233	,754	-	
	TOPLAM	176,829	236	-	-	
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	,855	3	,285	,544	,652
	Gruplar içi	122,010	233	,524	-	
	TOPLAM	122,865	236	-	-	
Tüm Test	Gruplar Arası	,095	3	,032	,069	,976
	Gruplar içi	106,576	233	,457	-	
	TOPLAM	106,671	236	-	-	

*P< 0,05

Yukarıdaki veriler ışığında öğrencilerin UKEY'e hangi yöntemlerle bağlandıklarıyla alakalı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmasa da bütün yöntemlerden erişim sağlamanın hem AF boyutuna göre hem de AKK boyutuna göre olumlu görüş bildirdikleri gözükmektedir. Aynı biçimde Tüm testten yola çıkacak olursa yine öğrenciler olumlu görüş bildirmişlerdir.

Diğer taraftan AF[p=0,68>0,05] ve AKK boyutlarında[p=0,652>0,05] anlamlı bir fark bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde Tüm teste[p=0,976>0,05] baktığımızda da değerler anlamlı fark göstermekten oldukça uzak gözükmektedir.

Neticelerden anlaşılacağı üzere öğrencilerin UKEY'e yönelik olarak teknoloji kabullerinde UKEY'e hangi yöntemlerle bağlandığı değişkeni üzerinden herhangi bir tesirinin bulunmadığı dile getirilebilir.

BULGULAR VE SONUÇ

Bu kısımda analizler neticesinde ortaya çıkan bulgulara yönelik tespitlerden bahsedilecektir.

Yapılan analizler neticesinde elde edilen verilere göre öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabulleri incelendiğinde faydalı bulma düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Yapılan diğer çalışmada da aynı şekilde çalışmada bahsi geçen öğrenim yönetim sisteminin öğrencilere ilişkin teknoloji kabullerinde faydalı bulma düzeylerinin(7'li Likert Ölçeği, AF: \bar{X} =5.66, AKK: \bar{X} =5.92, Toplam: \bar{X} =5.79) yüksek seviyede olduğu belirtilmektedir(Güldal, 2014:106).

Bağımsız değişkenler için nitelendirmek gerekirse öğrencilerin hangi bölümlerde öğrenim gördükleri, kaçınıcı sınıfta oldukları ve UKEY'in genel olarak faydalı olup olmadığı ile alakalı değişkenleri dışında diğer değişkenlerde herhangi bir anlamlı farklılık saptanmamıştır. Bu sonuç ışığında UKEY sisteminin genel bir kullanıcı kesimi tarafından benimsenen bir üniversite içi uzaktan eğitim sistemi olarak yorumlanabilir.

Cinsiyet bağımsız değişkeninde anlamlı bir fark bulunmasa da kadınların erkeklere oranla teknoloji kabullerinin daha yüksek olduğuyula alakalı çalışmalar dile getirilmiştir(Armstrong, 1999).

Araştırmada Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü öğrencileri ile Maliye ve Kamu Yönetimi bölümü öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre işletme bölümü öğrencileri UKEY'i daha faydalı buldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca sınıf bazında yapılan inceleme de gösterdi ki 2. Sınıf öğrencileri 3. Sınıf öğrencilerine nazaran UKEY'i Algılanan Kullanım Kolaylığı boyutu yönünden kullanımının daha kolay olduğu yönünde kanaat göstermektedirler.

Araştırma kapsamında, örgün eğitim öğrencilerinin, uzaktan eğitim sistemlerine bakış açılarını ve algılarını tahmin edebilmek ve inceleyebilmek amacıyla, demografik özelliklere ilişkin internet kullanımıyla ilgili olarak yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak UKEY kullanımlarına göre aralarında herhangi bir farklılaşma olup olmadığı ölçülebilmesi için alt hipotezler oluşturulmuş ve bu kapsamda yürütülen analizlerden elde edilen sonuçlar Tablo 28 üzerinde özetlenmiştir.

Tablo 28. Hipotezler

H1	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>cinsiyet</i> değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.	Ret
H2	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>yaş</i> değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.	Ret
H3	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>internet kullanım sıklığına</i> göre anlamlı farklılık vardır.	Ret
H4	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>bilgisayar sahipliğine</i> göre anlamlı farklılık vardır.	Ret
H5	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>ne zamandan beri interneti kullandıkları</i> değişkenine göre anlamlı farklılık vardır.	Ret
H6	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>internet erişim tercihlerine</i> göre anlamlı farklılık vardır.	Ret
H7	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>öğrenim gördükleri bölümlere</i> göre anlamlı farklılık vardır.	Kabul
H8	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>kaçıncı sınıfta olduklarına</i> göre anlamlı farklılık vardır.	Kabul
H9	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>hangi sıklıkta UKEY'i kullandıklarına</i> göre anlamlı farklılık vardır.	Ret
H10	Öğrencilerin UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde <i>UKEY'e erişim tercihlerine</i> göre anlamlı farklılık vardır.	Ret

Cinsiyet değişkenini baktığımızda kadınlar ve erkekler arasında UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde anlamlı fark olmadığını analizlerden çıkarmıştık. Buna sebep

olarak şunu dile getirebiliriz: UKEY'e ulaşmanın internet üzerinden sağlandığını temel alırsak, internet kullanım alışkanlıkları ile ilgili yapılan bir çalışmada Armstrong elektronik posta üzerinden 414 internet kullanıcısı üzerinden ulaştığı verilere göre, internet kullanım alışkanlıklarında erkeklerin daha çok ekonomik bilgiler, toplumsal bilgiler gibi şeyleri araştırmaya önem verirken, kadınlar daha çok eğlence, etkileşim ve sosyalleşme adına internete eriştiklerini saptamıştır(Armstrong, 1999). Bu kadın öğrencilerin UKEY kullanımını daha fazla benimsediklerinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Bir başka çalışmada ise Elektronik posta teknolojisi kullanımıyla ilgili olarak kadınların erkeklere oranla, Algılanan kullanım kolaylığı boyutunda daha yüksek bir derece yakaladıklarını söylemişlerdir(Gefen ve diğerleri, 1997). Bu araştırmalardan yola çıkarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmasa bile az bir farkla kadınların internetle olan ilişkileri bu öz değeri açıklayabilmektedir. Ayrıca diğer çalışmada(Güldal, 2014) cinsiyet bağımsız değişkenine göre öğrencilerin teknoloji kabulleri incelendiğinde, kadın öğrencilerin lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Güldal, 2014: 107). Tam tersine, erkek öğrencilerin teknoloji kabullerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu söyleyen araştırmalar da bulunmaktadır(Huanga, 2013: 57-65).

Yaş değişkenine baktığımızda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki 18-20 yaş aralığında bulunan öğrencilerin öz değerleri kendinden yaşça daha büyük olan öğrencilerin öz değerlerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yani UKEY'e yönelik teknoloji kabullerinde daha faydalı ve kullanımının daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada bu yorumu destekleyebilecek ifadeler yer almaktadır. Perry ve arkadaşlarının (1998) bir okul kampüsünde öğrencilerin internet kullanım modelleri ile ilgili uyguladıkları bir çalışmada elde ettikleri sonuçlardan 18-19 yaş arasında bulunan öğrenciler elektronik posta yoluyla haberleşmeyi ve konuşmayı daha çok benimsedikleri ortaya çıkmıştır. Yine bu araştırmanın gösterdiği neticeler incelendiğinde, bu yaş grubunu oluşturan öğrencilerin interneti kariyerleri için iyi bir gelecek hazırlamada yardımcı olacak en önemli unsur olarak gördükleri ve internetin sadece boş bir hevesten olmadığını dile getirmektedirler.(Abdullah, 2003: 82-83).

İnternet kullanım sıklığı değişkeninde istatistiksel bir farklılık bulunmamıştır. Bunun sebebi internetin az veya çok kullanılması, internete olan ihtiyacı veyahut internete uzaktan eğitim, üniversite eğitimi gibi konularla alakalı olarak her an istenildiği zaman

belirli bir bilgisayardan girilebildiğinden interneti fazla kullanan ile az kullanan arasında çok bir fark bulunmaması doğal bir sonuç olarak yorumlanabilir. Ancak diğer çalışmada yapılan analiz neticesinde anlamlı farklılığa ulaşılmış ve bu konuda interneti her gün kullanan öğrencilerin web yazılımlarına daha çok adapte olduğu yorumlanmıştır (Güldal; 2014:108).

Bilgisayar sahipliği değişkenine baktığımızda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak kendine ait bir bilgisayarı olan öğrenciler UKEY'e erişim sağlama açısından daha çok kolaylık sağlayacağından Algılanan Fayda ve Algılanan Kullanım kolaylığı boyutlar bakımından öz değerlerinde bilgisayarı olmayan öğrencilere göre daha fazla gözükmektedir. İnternete erişim sağlama, UKEY'de ders işlemleri gibi işlerini evden kendi bilgisayarından yapabilme rahatlığı gibi olgulardan yola çıkarak bu öz değerlerin yüksekliği desteklenebilir. Ancak hipotezin reddini destekler nitelikte bu bir ön koşul olarak görülmemelidir. Zira evinde bir bilgisayar yokken bir arkadaşından veya internet kafeden de UKEY'e erişim sağlayabilir.

Bir başka değişken olan öğrenciler interneti ne zamandan beri kullandıkları sorusuna verdikleri cevaplarla alakalı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa bile öz değerlere bakıldığında öğrenciler arasından 3-4 yıldan fazladır internet kullananlar, daha az kullananlara oranla AF ve AKK boyutlarında olumlu görüş sergilemişlerdir. Bunu şu şekilde yorumlarsak; internet ortamında bir işlem yapabilmek ve belirli bazı materyallere ulaşmak için interneti kullanmayı bilmek gerekir. Bu bilginin zamanla ve tecrübeyle kullanımı arttıkça UKEY gibi internet tabanlı sistemlerin kullanımı da o derece kolay olacağından teknoloji kabullerinde daha olumlu bir etkiye sebep olabilmektedir.

İnternet erişim tercihi değişkeni için anlamlı bir fark bulunamamıştır. Genç nesil arasında tablet ile internete bağlanmanın popüler olması ve araştırma üniversite öğrencileri üzerinden yapıldığı yönüyle bakıldığında Eduroam bağlantısı sayesinde internete ücretsiz ve kampüs ortamında bağlanmaları öz değerlerinin yüksek olmasını açıklayabilmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin bölümlere göre aralarında UKEY'e yönelik Algılanan fayda boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Bu anlamlı farklılığın İşletme bölümündeki öğretim üyelerinin genç

bireylerden oluşması ve onların internet ve bilgisayar kullanımlarının diğer bölümlerdeki öğretim üyelerine nazaran daha yüksek seviyede olabilme ihtimali de dile getirilebilir.

Araştırma bulgularında öğrencilerin okudukları sınıflar bazında öğrencilerin UKEY'e yönelik kullanım kolaylıklarında 2. Sınıf öğrencileri ile 3. Sınıf öğrencilerinin aralarında farklılaştıkları tespit edilmiştir. Bunun nedeni İşletme ve Maliye bölümlerini baz alırsak 2. Sınıf öğrencilerinin ortak derslerinin 3. Sınıftakilerden daha fazla olmasının etkisi olarak yorumlanabilir. Farklı bir söylemle Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'ndan nitel yöntemle alınan veriler ışığıyla UKEY sisteminin revize edildiği döneme rast gelme ihtimaliyle 2. Sınıf öğrencileri daha kolay algılamış olabileceği de göz önünde bulundurulabilir.

Öğrencilerin Ne sıklıkta UKEY'i kullandıklarına yönelik olarak AF ve AKK boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Buradan şu yorum yapılabilir; UKEY sistemine ders alma, ödev gönderme, çevirim içi bağlantı gibi durumlarda haftada birkaç gün veya ayda bir kez giriş sağlanmış olması AF ve AKK boyutlarını etkilemeyecektir. Çünkü kullanım süresi ile kolaylık ve fayda algısı arasında doğru veya ters orantılı bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Reddedilen son hipotezimiz olan UKEY'e erişim tercihleri değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin UKEY' her yoldan bağlanma durumları söz konusudur. Bu durum teknolojik gelişmelerin bir neticesidir. Tabletler, akıllı telefonlar artık bilgisayarlardan daha fazla kullanışlı hale gelmektedir. Puanlama da internete bağlanma tercihleriyle doğru orantılı bir ivme söz konusudur. Kullanımı basit olan cihazlardan ve Eduroam sisteminden bağlanma tercihleri daha olumlu bir görüş ortaya koyabilmektedir. Genel anlamda AF ve AKK boyutlarında hangi yoldan bağlanılırsa bağlanılsın her bağlantı türünde öğrenciler olumlu görüş beyan etmektedirler.

Özet olarak araştırma kapsamında, Bursa Uludağ Üniversitesi öğrenci ve öğretim üyelerinin hizmetine sunulan UKEY yazılımı, yapılan başka bir araştırmanın da desteklemesiyle öğrenciler nezdinde kabul gördüğü söylenebilir. Bu durum üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerini geliştirmesinde gerekli bilgiyi sağlamaktadır(Gürsoy, 2014:397,398).

ARAŞTIRMA KISITLILIKLARI VE YENİ ÇALIŐMALARLA ÖNERİLER

Üniversite kapsamında oluşturulan basit temelli uzaktan eğitim ve yönetim sistemi olan UKEY'in kullanıldığı her fakültede değil sadece İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde ölçülmesi başlıca kısıtlardandır. Ayrıca öğrencilerin ölçeye yönelik olarak verdikleri cevaplar final sınavı öncesinde yapılmasından dolayı acele bir şekilde tam kavrama sağlamadan yapılmış olma ihtimali önemli kısıtlıklardandır.

Diğer taraftan AF ve AKK boyutlarındaki sorular/tanımlar öğrenciler tarafından sistemin mevcut hali için değil de olması istenen hali için cevaplandırılmış olma ihtimali de önemli kısıtlıklardan biridir.

Çeşitli bölümlerden UKEY'i kullanan fakülte öğrencilerinin ders vakitlerinde görüşlerinin ölçek yardımıyla alınabilmesi daha sağlıklı sonuçlar elde etmeye fayda sağlayabilir. Ayrıca sadece öğrencilerin değil UKEY'i kullanan Öğretim Üyelerinin ve Öğretim Elemanlarının da görüşlerinin Teknoloji Kabul Ölçeği yardımıyla alınması UKEY hakkındaki görüşlerin daha sağlam analiz edilmesine olanak sağlayabilir.

Uzaktan eğitim sistemleri hakkında yapılan tartışmalardan biri olan uygulamalı derslerin bu yöntemle verilmesinin kısıtları temel alındığında UKEY'in hangi alanlarda uygulanması gerektiğinin ve uygulanabilirliği olan bölümlerde öğrencilerin fayda ve kolaylık algularına yönelik, teknik ve tasarımsal olarak UKEY'i daha fazla geliştirebilmek amacıyla bir takım çalışmalar yapılması söz konusu olabilir. Bu çalışmaların yapılabilmesi ve uygulanabilmesi için analizlerin daha kapsamlı hale getirilmesi öneri olarak sunulabilir.

Üniversitenin diğer fakültelerinde UKEY' e yönelik olarak anlamlı farklılık bulunan bölüm ve sınıf değişkenleri dikkate alınarak davranışsal modeller yardımıyla UKEY'i kullanan bireylere anket çalışmaları uygulanabilir.

Yüksek Öğretim kurumlarında şu an kullanılan çevrimiçi sistemlerin birçoğunun teknoloji kabul modelleri gibi davranışsal niyeti açıklayan modellerle akademik bir çerçeveye oturtulması biraz zaman alsa da uzaktan eğitim sistemlerinin kabulü ve benimsenmesi bilimsel açıdan doğru bir biçimde anlaşılmaya çalışılacaktır.

Bu bağlamda yapılan teknoloji kabulleri araştırmaları eğitim alanında teknolojinin eğitime entegre edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Hiç şüphesiz bu çalışmaları baz alan üniversiteler uzaktan eğitim sistemine geçmede bilimsel bir güven hissedebilirler. Uzaktan eğitim sistemi uygulayabilirsek acaba öğrenciler bunu ne derece benimser sorusuna akademik çerçevede cevap bulabilirler.

Uzaktan eğitim sistemlerinde uygulamalı dersler bağlamında bazı öğretim üyeleri bu sistemi eleştirmektedirler. Bu bakış açısının haklılık payının bilimsel araştırmalarca ortaya konulabilmesi de farklı bir araştırma alanı olarak görülebilir. Bir diğer yandan da uygulamalı derslerin teknolojinin yardımıyla verilebilmesini sağlayan sanal sistemlerin uygulandığı üniversitelerde niyetle ilgili modeller kullanılarak öğrencilerin veya öğretim üyelerinin benimsenmesi ölçülebilir.

Örgün öğretimde yapılan uygulamalı derslerde, yeni teknolojik cihazlar ve araçlara gereksinim duyulmaktadır. Bu ihtiyacı karşılayabilmek için, finansal açıdan birlik kurmuş ülkeler bilimsel altyapı ile birlikte birbirlerinin tecrübelerini gözlemleyerek, öğrenme alanlarını genişletmektedirler. Bunlardan birisi de etkileşimli Web3D sanal gerçeklik sistemleri olup bunları uygulayan üniversitelerde de davranışsal niyeti ölçen modeller kullanılarak öğrencilerin sistemi benimseyip benimsemediği ölçülebilir. Web3D'nin uzaktan eğitim sistemlerinde kullanımı bu süreçte elzemdir (Tornincasa, 2003:2-16).

EK 1 ARAŞTIRMADA KULLANILAN TKM ÖLÇEĞİ ANKET FORMU

UKEY Teknoloji Kabul Ölçeği

Değerli Öğrenciler,

Bu araştırma, UKEY sistemi hakkındadır. Aşağıdaki soruları **dikkatlice ve doğru biçimde** cevaplandırmanız araştırmanın daha net sonuçlar elde etmesine olanak sağlayacaktır. Çalışmalarınızda başarılar diler, verdiğiniz destek için teşekkür ederim.

Erdem ÖZÜÇELİK

İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı

Cinsiyetiniz : Erkek Kadın Yaşınız: 18-20 21-23 24 ve üstü

İnternet Kullanım Sıklığınız: Her gün Haftada birkaç kez Ayda bir Ayda Birkaç kez

Kendinize Ait Bir Bilgisayarınız var mı? Evet Hayır

Ne zamandır internet kullanıyorsunuz? 1 yıldan az 1-3 yıl 3-5 yıl 5 yıldan fazla

İnternet'e **en çok** hangi yolla bağlıyorsunuz? Akıllı Telefon Bilgisayar Tablet Eduroam(üniversite içi)

Hangi Bölümde Okuyorsunuz? İktisat İşletme ÇEKO Uluslararası İlişkiler Ekonometri
Maliye Kamu Yönetimi

Kaçıncı Sınıftasınız? 1 2 3 4

UKEY'i hangi sıklıkta kullanıyorsunuz? Her gün Haftada birkaç kez Ayda bir Ayda Birkaç kez

UKEY'e **en çok** ne tür cihazdan bağlıyorsunuz? Akıllı Telefon Bilgisayar Tablet Üniversiteden

Lütfen aşağıdaki ifadelere ilişkin görüşünüzü en iyi yansıtan cevabı kutucukların içerisine işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Kampüs ya da dışında UKEY'i kullanmak derslerin daha çabuk üstesinden gelebilmemi sağlar.					
UKEY'i kullanmak ders performansımı artırır.					
Derslerimde UKEY'i kullanmak üretkenliğimi artırır.					
UKEY'i kullanmak derslerimde verimliliğimi artırır.					
UKEY'i kullanmak dersimi daha kolay çalışmamı sağlar.					
UKEY'i dersim için faydalı bulurum.					
UKEY'i kullanmayı öğrenmek benim için kolaydır.					
UKEY'i istediğim amaçları gerçekleştirmek için kolaylıkla kullanırım.					
UKEY ile etkileşimim açık ve anlaşılırdır.					
UKEY'i kullanmayı/etkileşime girmeyi esnek bulurum.					
UKEY'i kullanımı konusunda usta hale gelmek benim için kolaydır.					
UKEY'in kullanımını kolay bulurum.					

KAYNAKÇA

ACADEMIA, <https://www.academia.edu/about> (12.09.2018)

AJZEN, Icek ve Martin Fishbein. Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior. Prentice Hall, Inc, Englewood Cliffs, New Jersey, 1980, pp.5-6.

AJZEN, Icek. Attitudes, Personality, and Behavior. Open University Press, 1988, pp.144.

AJZEN, Icek. —The Theory of Planned Behaviour, Organizational Behavior and Human Decision Processes 50, (2), 1991 pp.179-211.

AKINOĞLU, O., M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2005, Sayı 22, ss. 31-46.

ALEXANDER, B. and Levine, A., Web 2.0 Storytelling Emergence of a New Genre, Educause Review, 2008, pp.40-56, USA.

ALKAN, C., Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi. Türkiye 1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu. MEB, 1997, Ankara.

ALKAN, C., Açıköğretim “Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No 157., 1987 Ankara.

ANADOLU Üniversitesi, <https://www.anadolu.edu.tr/universitemiz/> (11.09.2018)

ARMSTRONG, M. H., The Gratification Dimensions of the İnternet’s World Wide Web: An Exploratory Study, Unpublished Doctoral Dissertation, The Florida State University, UMI Dissertation Information Service. 1999, pp.97-113.

ATATÜRK Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, <http://atauzem.atauni.edu.tr/> (04.09.2018)

AYDIN, C. Ç., Biroğul, S., E- Öğrenmede Açık Kaynak Kodlu Öğretim Yönetim Sistemleri ve Moodle. Bilişim Teknolojileri Dergisi, cilt: 1, sayı: 2, Mayıs 2008.

BADBAZ Dijital İletişim, <http://badbaz.com/sosyal-medyanin-tarihi/> (11.09.2018)

BAYKUL, Y., Eğitimde ve psikolojide ölçme: Klasik test teorisi ve uygulaması. Ankara, ÖSYM Yayınları, 2010.

BUCKLAND, M., and Dye, Charles, M., The development of electronic distance education delivery System in the USA. Midwestern Educ. Res. Assoc., Chicago, 1991.

BÜYÜKKARAGÖZ, S., Genel Öğretim Metodları. Konya: Atlas Kitabevi, 1994.

CAINE, Renate Nummela; Caine Geoffrey.(2002). Beyin Temelli Öğrenme. (Çev. Edt.: Gülten ÜLGEN.) Nobel Yayınevi, Ankara.

CROCKER, L. & Algina, J., Introduction to classical and modern test theory. Fort Worth, FL: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers, 2006.

COMPEAU, D. R., & Higgins, C. A., Computer self-efficacy: Development of a measure and initial test. *MIS Quarterly*, 19, 1995 pp.189–211.

CHO, S. K. Ve Berge, Z:L. Overcoming barriers to distance training and education. University of Maryland, Baltimore County, 2002, Maryland pp. 2

CONCANNON, F., Flynn A., & Campbell., What campus-based students think about the quality and benefits of e-learning. *British Journal of Educational Technology*. 2005, 36(2), pp.501–512.

ÇOKLUK, Ö. Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları, Pegem Akademi Yayıncılık, 2012, ss.207, Ankara.

DAUPHIN, J.C., Unesco's activities in FOSS for education, past, current and future activities. Udas (Ed.), The impact of open source software on education. USA. Rice University Publishing., 2010, pp. 147-157.

DAVIS, F. D., “Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology”. *MIS Quarterly*. 1989, 13.3, pp.319-340.

DAVIS, F. A. Technology Acceptance Model for Empirically Testing New End User Information Systems: Theory and Results, Doctoral Dissertation, MIT Sloan School of Management, 1989, Cambridge.

DEAN, L. Telecomputer Communication: The Model For Effective Distance Learning Society, summary report, 1994, UK.

ELLOUMI, F. Value chain analysis: A strategic approach to online learning. In A. Anderson & F. Elloumi (Eds.), *Theory and practice of online learning*, 2004, pp. 61–92, Athabasca, Canada: Athabasca University.

ENGİN, M., Üniversitelerde Teknoloji Yoğun Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Üretim, Uygulama ve Yönetim Süreçlerinin İncelenmesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2013.

ERTEN, S., Empirische untersuchungen zu bedingungen der umwelterziehung – ein interkultureller vergleich auf der grundlage der theorie des geplanten Verhaltens (Theory of Planned Behavior) (Yayınlanmamış Doktora tezi). Justus-Liebig Üniversitesi, 2000, Almanya.

FISHBEIN, Martin ve Icek Ajzen. Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research. Addison-Wesley Publishing Company, 1975.

FIELD, A. Discovering Statistics using SPSS for Windows. London, Thousand Oaks, Sage Publications, New Delhi, 2000.

FENG-CHENG Tung, Su-Chao Chang, Chi-Min Chou, An extension of trust and TAM model with IDT in the adoption of the electronic logistics information system in HIS in the medical industry, Tayvan, 2008, pp.326.

GEFEN, D. and Straub, D. . Gender Difference in the Perception and Use of E-Mail: An Extension to the Technology Acceptance Model, *MIS Quarterly*(21:4, December), 1997 pp. 389-400

GÖKALP, M., Öğretim İlke ve Yöntemleri, Pegem Akademi yayınları, 2016, Ankara.

GÖLPEK, F., Eğitim Getirilerinin Özel ve Sosyal Açıdan İncelenmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, C.XIV, 2012, Afyon, ss.43-53.

GÜLDAL, H. Bulut Tabanlı Bir Ders Yönetim Sistemi Yazılımının Geliştirilmesine Dayalı Olarak Öğretim Elemanı Ve Öğrencilerin Teknoloji Kabullerinin İncelenmesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Edirne, 2014.

GÜRSOY, E. Öğretim Yönetim Sistemi ‘Ukey’in Kullanılabilirlik Değerlendirmesi Ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi *Journal of Research in Education and Teaching* Ağustos 2014 Cilt: 3 Sayı: 3 Makale No: 37 ISSN: 2146-9199

HARA, N. Student distress in a web-based distance education course. *Information, Communication and Society*, 3(4), 2000, pp.557– 579.

HARASIM, L. Hiltz S., R., Learning Networks: A field guide to teaching and learning online. The MIT Press, 1996, Massachusetts.

HARTWICK, J., H. Barki., Explaining the role of user participation in information system use. *Management Sci.* 1994 40 pp.440-465.

HARVARD University Online Learning, <https://online-learning.harvard.edu/> (31.08.2018)

HOLMBERG, B. D. Sewart, and D. Keegan, Guided didactic conversations in distance education. In *Distance education: International perspectives*, 1988, pp.114-122. New York: Routledge.

HOLMBERG, B. Theory and practice of distance education. New York, NY: Routhledge. 1995, pp.47

HOLMBERG, B. Critical reflection, politics, obscurantism and distance education. *Epistolodidaktika* 1998, 2, pp.27-37.

HUANGA, D. W., Hoodb, D. W., Yooc, J. S.(2013). Gender divide and acceptance of collaborative Web 2.0 applications for learning in higher education, *The Internet and Higher Education* Volume 16, January 2013, pp. 57–65

İSTANBUL Teknik Üniversitesi,
<https://bidb.itu.edu.tr/eskiler/seyirdefteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarihçesi>
(11.09.2018)

İŞMAN, A. Uzaktan Eğitim, Pegem Akademi, Ankara, 2011.

KAYA, Z., Uzaktan Eğitimde Öğrenci Merkezlerine Yönelik Materyallerin Temel Özellikleri. Türkiye İkinci Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu (4-8 Mayıs 1998) Bildiri Kitabı. Ankara, Uzaktan Eğitim Vakfı Yayını.

KAYA, Z. Uzaktan Eğitim, Ankara, PegemA Yayıncılık, 2002.

KILMURRAY, J. E-learning: It's more than automation. *The Technology Source* archives. Retrieved April 20, 2007.

KARASAR, N. Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2003.

KEEGAN, D. Distance Education Technology for the New Millenium Compressed Video Teaching. Fern university, Hagen, Almanya, 1995.

KEEGAN, D. The foundations of distance education. London: Croom Helm. 1986, pp.133-135.

KAPIDERE, M., E-Öğrenme ve Uzaktan Eğitimde Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri, Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2 - 4 Şubat 2011, İnönü Üniversitesi, ss.319-327, Malatya.

KARABULUT Ö. A., UKEY bilgilendirme Toplantısı, 2013, <http://connect.uludag.edu.tr/p9c1d6tt5gg/?launcher=false&fcsContent=true&pbMode=normal>, (25.07.2018)

KAYRI, M ve Gökdaş, İ., E-Öğrenme ve Türkiye Açısından Sorunlar, Çözüm Önerileri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:II, Sayı:II <http://efdergi.yyu.edu.tr>

LEE, Y., Kenneth A. Kozar ve Kai R.T. Larsen. —The Technology Acceptance Model: Past, Present, and Future, Communications of the Association for Information Systems 12, 2003, 50, pp.752-780.

LISKA, Allen E. —A Critical Examination of the Causal Structure of the Fishbein/Ajzen Attitude-Behavior Model, Social Psychology Quarterly, 1984, 47, pp.61-74.

MARMARA Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, <https://uzem.marmara.edu.tr>, (26.07.2018)

MİLLİ Eğitim Şurası, <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12> (11.09.2018)

MOORE, M G 1994. Trends and needs in distance education research - keynote address, in Distance learning and new technologies in education: proceedings of the first international conference on distance education. Moscow: Association for International Education, pp.14-20.

MOORE, M. G., & Kearsley, G. Distance education: A systems view. Boston, MA: Wadsworth Publishing, 1996.

MOORE, M. G., Effect of distance learning: a summary of the literature, Paper for congress of the USA Office of Technology assessment, Washington D.C., 1989.

MSISAAC, M. Distance Education. Handbook for research on educational communication technology. Macmillan Library Reference, USA, 1996.

MUILENBURG, L.Y. ve Berge, Z. L. (2001). Barriers to distance Education: A factor-analytic study. The American Journal of Distance Education. 2001, 15. pp. 22

NEGROPONTE, N. Being Digital. New York: Alfred A. Knopf. 1995.

NETWORK Dictionary, Learning Management System. 2007, pp.282-282.

NİŞANCI, M. (2005). E-Learning At Higher Education: A Roadmap For Turkish Higher Education Institutions In Their Efforts To Offer Online Courses. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

OPEN Sources Courses, <https://moodle.org/> (11.09.2018)

PAULSEN, M. F., Online Education Systems: Discussion and Definition of Terms, NKI Distance Education, Norway, 2002.

PERRATON, H. 1988. A theory for distance education. In Distance education: International perspectives, 1988, ed. D. Sewart, D. Keegan, and B. Holmberg, pp.34-45. New York: Routledge.

PETERS, O.Distance Education in Transition (5th Edition). BIS-Verlag der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg. 2010, ss. 11.

PSACHAROPOULOS, G., “Funding Universities for Efficiency And Equity: Research Findings Versus Petty Politics”, Educatio Economics, 16(3), Greece, September, 2008, 245-260.

PYARI D. Theory of distance education: At a Glance, 5th International Conference on Distance Learning and Education vol.12, IACSIT Press, Singapore, 2011, ss.98

SAADÉ, R. G. Web-based education information system for enhanced learning, EISL: Student assessment. Journal of Information Technology Education, 2, 2003, pp.267–277.

SCHRUM, L.I. and Berenfeld, B., Teaching and learning in the information age: A guide to educational telecommunications, 1997, USA

SERIM, F. And Koch, M., Net learning: why teachers use the internet. O'reilly associates, 1996, Inc. California.

SIMNISON, M., Smaldino, S., Albright, M. Ve Zvacek, S., Teaching and Learning at a Distance Foundations of Distance Education, 6th Edition, Information Age Publishing, Inc., USA, 2006.

SURRY, D. W., Ensminger, D. C., and Haab, M. (2005). A model for integrating instructional technology into higher education. British Journal of Educational Technology, 2005 36(2), pp. 327–329.

THOMAS, L., Larson, A, Integrating Technology in Teacher Education programs: Lessons from the Teaching Teleapprenticeship Project. The Journal fo Teacher Education, v.17, n. Winter, 1996.

TINKER, R. 2001. E-learning quality: The Concord model for learning from a distance. NASSP Bulletin 85, 2001, no. 628 (November): pp.36–47.

TURAN, Selahattin. Teknolojinin Okul Yönetiminde Etkin Kullanımında Eğitim Yöneticisinin Rolü. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 2002, Sayı: 30. ss.271–281.

TÜRKİYE Radyo Televizyon Kurumu, <https://www.trt.net.tr/Kurumsal/tarihce.aspx> (11.09.2018)

TÜMER, A. ve Özsoy, A. S., Planlı davranış kuramı ve yetişkinlerde fiziksel aktivite niyetinin belirlenmesi. 12. Ulusal HemÇirelik Kongresinde sunulan bildiri, Cumhuriyet Üniversitesi, 2009, Sivas.

TOKYO Online University, www.internet.ac.jp, (06.09.2018)

UKEY Kullanım Kılavuzu,
http://www.uludag.edu.tr/dosyalar/bilgiislem/ukey/UKEY_KK.pdf (11.09.2018)

UŞUN, S., Uzaktan Eğitim., Nobel Yayıncılık, Ankara, 2006.

UYGUN, S., The impact of John Dewey on the teacher education system in Turkey, Asia-Pacific Journal of Teacher Education, 36:4, 2008, pp.291-307.

VENKATESH, V. And Davis, F. D., ‘A Theoretical Extension of the Technology Acceptance Model: Four Longitudinal Field Studies’, Management Science, 2000, Vol. 46, No. 2, pp.186- 204.

VENKATESH Viswanath and Hillol Bala, Technology Acceptance Model 3 and a Research Agenda on Interventions, Decision Sciences, Fayetteville, ABD, University of Arkansas, 2008. pp.278-281

VAIL, K. Online learning grows up. American School Board Journal, 2001, 188, no. 9 (September): pp.12.

VARIŞ,F., Program Geliştirme, 5. Baskı, Alkım Yayınları, 1994, Ankara.

VERDUIN, J. R. ve Clark, Jr. T. A., Uzaktan Eğitim: Etkin Uygulama Esasları(Çev: İ. Maviş), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 1994.

WINOGRAD, K., ABC’s of the virtual high school. The Technology Source, 2002, USA, <http://ts.mivu.org/> (19.11.2017).

YI, M., & Hwang, Y. Predicting the use of web-based information systems: Self-efficacy, enjoyment, learning goal orientation, and the technology acceptance model. International Journal of Human-Computer Studies, 59, pp.431–449.

YANG, Y. & Green, S.B. Coefficient alpha: a reliability coefficient for the 21st century? Journal of Psychoeducational Assessment., 2011, 29(4) pp.377-392.

YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMU,

http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYR_x/10279/17741 (12.09.2018)

WAGENINGEN University & Research <https://www.wur.nl/en/activity/enzymology-food-biorefinery-carbohydrases-kinetics.htm> (06.09.2018)

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Erden ÖZÜGELİK
Tez Adı	Uzaktan eğitim sistemlerinin kullanımı; Uludağ Üniversitesi Örneği
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	İşletme
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Doç. Dr. Başak Aydem GİFTÇİOĞLU
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☐ Patent Kısıt (2 yıl) ☐ Genel Kısıt (6 ay) ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 15.01.2019

İmza :

